

STUDIA
UNIVERSITATIS BABEŞ-BOLYAI

MATHEMATICA

1

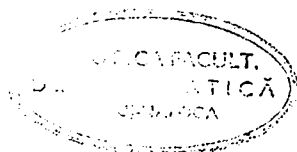
1981

REDACTOR ȘEF: Prof. I. VLAD

REDACTORI ȘEFI ADJUNȚI: Prof. I. HAIUC, prof. I. KOVÁCS, prof. I. A. RUS

**COMITETUL DE REDACȚIE MATEMATICĂ: Prof. C. KALIK, prof. I. MARUȘCIAC,
prof. P. MOCANU, prof. I. MUNTEANU, prof. A. PÁL (redactor responsabil), prof.
D. D. STANCU, conf. M. RĂDULESCU (secretar de redacție)**

ANUL XXVI

STUDIA

UNIVERSITATIS BABEȘ-BOLYAI

MATHEMATICA

1

Redacția : 3400 CLUJ-NAPOCA, str. M. Kogălniceanu, 1 • Telefon 1 34 50

SUMAR — CONTENTS — SOMMAIRE

60 de ani de activitate a școlii matematice clujene • Sixty Years' Activity of the Cluj School of Mathematics	3
X R. COVACI, Some properties of projectors in finite π -solvable groups • Unele proprietăți ale proiectoarelor în grupuri finite π -rezolubile	5
GR. MOLDOVAN, Proprietăți algebrice ale unei clase de operatori convolutivi pozitivi • Propriétés algébriques d'une classes des opérateurs convolutifs positifs	9
X Z. KÁSA, Asupra implementării algoritmului de analiză sintactică a lui Dömölki • On Dömölki's syntax analyser implementation	15
D. MARCU, Some results concerning the even cycles of a connected digraph • Unele rezultate referitoare la ciclurile unui digraf conex.	24
✓ E. OANCEA, M. RĂDULESCU, Intervalles de confiance pour les coefficients d'une régression nonlinéaire • Intervale de încredere pentru coeficienții unei regresii neliniare	29
DUONG TRONG NHAN, Pair of nonlinear contraction mappings. Common fixed points • Perechi de transformări de tip contracție neliniare. Punctele fixe comune	34
GH. OPRIȘ, Sur certaines equations fonctionnelles d'ordre supérieur • Asupra unor ecuații funcționale de ordin superior	52
✓ I. POP, Boundary layer growth on a spinning body • Creșterea stratului limită pe un corp în mișcare de spin	64
✓ B. ORBÁN, Extension of collineations defined on subsets of a pappian projective plane containing a conic • Prelungirea coliniațiilor definite pe o submulțime a unui plan proiectiv pappusian care conține o conică	73
Cronică — Chronicle — Chronique	
Participări la manifestări științifice din țară	78

60 DE ANI DE ACTIVITATE A ȘCOLII MATEMATICE CLUJENE

Școala matematică clujeană are vechi și bogate tradiții. Încă de la înființarea Universității românești din Cluj (1919), învățămîntul și cercetarea în domeniul matematicii au fost stimulate de prezența marelui matematician român Dimitrie Pompeiu, care a organizat și a condus primul seminar de matematică, reușind să mobilizeze o seamă de matematicieni români și străini, într-o atmosferă de cordială colaborare. În acest cadru s-au publicat mai multe cărți și monografii, inclusiv revista de prestigiu internațional „Mathematica”, fondată în 1929. Sub auspiciile acestei reviste, s-a desfășurat la Cluj, în același an 1929, primul congres al matematicienilor români, cu remarcabile participări de peste hotare. În perioada interbelică, învățămîntul matematic clujean a fost slujit cu mult devotament de dascăli valoroși și entuziaști ca Nicolae Abramescu, Aurel Angelescu, Theodor Angheluță, Gheorghe Bratu, Gheorghe Iuga și Petre Sergescu.

După 23 August 1944, sub impulsul noilor transformări sociale din țara noastră, conduse de Partidul Comunist Român, cercetările de matematică și învățămîntul matematic în cadrul Universității clujene a cunoscut o mare dezvoltare. La consolidarea școlii matematice clujene un aport substanțial l-au adus profesorii Gheorghe Călugăreanu, Tiberiu Popoviciu și Dumitru V. Ionescu, care timp de mai multe decenii s-au impus printr-o activitate prodigioasă, imprimînd un spirit modern în cercetarea matematică, prin abordarea unor probleme noi de mare însemnătate teoretică și practică. Gh. Călugăreanu s-a impus prin cercetări în domeniul teoriei funcțiilor și topologiei. El a creat teoria invarianților de prelungire analitică și a obținut rezultate remarcabile în teoria funcțiilor univalente și în teoria nodurilor. T. Popoviciu a creat la Cluj prima școală românească de analiză numerică. A obținut rezultate fundamentale în teoria aproximării funcțiilor și a stimulat cercetările matematice aplicative, în calitate sa de director al fostului Institut de calcul al Academiei R. S. România. Profesorul D. V. Ionescu a inițiat la Cluj cercetările de teoria ecuațiilor diferențiale și integrale. Este creatorul unei metode generale de construire a formulelor de cuadratură. Cercetările de geometrie au fost impulsionate de profesorii Tiberiu Mihăilescu (în geometria diferențială și proiectivă) și Eugen Gergely (în geometria neeuclidiană). Cercetările de algebră modernă au fost inițiate la Universitatea clujeană de profesorul Gheorghe Pic, iar cele de mecanică de academicianul Caius Iacob. Activitatea în cadrul Observatorului astronomic, înființat de Gh. Bratu și Gh. Demetrescu, a fost dezvoltată de profesorii Ioan Armeanca, Ioan Curea și Gheorghe Chiș.

În ultimii ani cercetarea matematică clujeană s-a dezvoltat și diversificat. La domenii de cercetare cu bogată tradiție s-au adăugat domenii noi, ca cele de cercetări operaționale, de mecanică cerească și de informatică. În cadrul celor 19 seminarii de cercetare care funcționează în prezent pe lângă colectivele de catedră și Centrul de calcul al Universității, sînt abordate cu succes o serie de teme de cercetare fundamentală și teme legate de producție. Avînd un rol

bine cunoscut, seminariile de cercetare mobilizează toate forțele matematice din componența Institutului de matematică Cluj-Napoca, precum și doctoranzi și studenți.

Rezultatele cercetărilor clujeni sînt valorificate atît în cele două reviste proprii („Studia Universitatis Babeș-Bolyai, Mathematica” și „Mathematica — Revue d'analyse numérique et de théorie de l'approximation” și „Mathematica — série: Mathematica și L'analyse numérique et la théorie de l'approximation”), cît și în alte publicații de specialitate din țară și de peste hotare. Tot în cadrul Facultății de matematică este redactată revista „Matematikai Lapok” — ediția în limba maghiară a revistei „Gazeta Matematică”.

Monografiile și culegerile de lucrări, prezentate la diferitele manifestări științifice organizate de facultate, sînt o altă formă de valorificare a cercetărilor proprii.

Activitatea contractuală, legată direct de aplicațiile cercetărilor matematice în producție, a cunoscut în ultimul timp o mare dezvoltare.

Rezultatele cercetării au intrat în circuitul internațional atît prin publicațiile amintite, cît și prin organizarea numeroaselor manifestări științifice clujene cu prestigioase participări internaționale.

Toate aceste realizări, ca și rezultatele obținute în pregătirea atîtor promoții de absolvenți, dau școlii clujene de matematică un binemeritat prestigiu.

Aceste realizări au fost posibile datorită condițiilor create și sprijinului acordat de către conducerea de partid și de stat dezvoltării învățămîntului și cercetării științifice din țara noastră.

Alături de întregul popor român, cadrele didactice și studenții facultății noastre, împreună cu toți cercetătorii Institutului de matematică Cluj-Napoca, omagiază evenimentul deosebit pe care-l trăim, împlinirea a 60 de ani de la crearea Partidului Comunist Român, și se angajează să-și dedice toată capacitatea și puterea de muncă creșterii prestigiului școlii matematice românești.

SOME PROPERTIES OF PROJECTORS IN FINITE π -SOLVABLE GROUPS

RODICA COVACI

1. The purpose of this paper is to prove the existence and the conjugacy of projectors in finite π -solvable groups. The same properties were proved in [2] for covering subgroups in finite π -solvable groups.

All groups considered are finite.

We resume the notions of the paper in the following definitions:

DEFINITION 1.1. a) A class \mathfrak{X} of groups is a *homomorph* if \mathfrak{X} is closed under homomorphisms.

b) A group G is *primitive* if there is a maximal subgroup W of G with $\text{core}_G W = 1$, where $\text{core}_G W = \bigcap \{W^g \mid g \in G\}$.

c) A homomorph \mathfrak{X} is a *Schunck class* if it is *primitively closed*, i.e. if any group G , all of whose primitive factor groups are in \mathfrak{X} , is itself in \mathfrak{X} .

d) Let \mathfrak{X} be a class of groups, G a group and H a subgroup of G . H is called *\mathfrak{X} -maximal* in G if $H \in \mathfrak{X}$ and for any H^* with $H \leq H^* \leq G$, $H^* \in \mathfrak{X}$, we have $H = H^*$. The subgroup H is an *\mathfrak{X} -projector* of G if for any $N \triangleleft G$, HN/N is \mathfrak{X} -maximal in G/N . At last, H is an *\mathfrak{X} -covering subgroup* of G if $H \in \mathfrak{X}$ and $H \leq K \leq G$, $K_0 \triangleleft K$, $K/K_0 \in \mathfrak{X}$ implies $K = HK_0$.

DEFINITION 1.2. Let π be a set of primes and π' the complement to π in the set of all primes.

a) A group is *π -solvable* if every chief factor is either a solvable π -group or a π' -group. If π is the set of all primes, we obtain the notion of solvable group.

b) We shall call *π -homomorph* (*π -Schunck class*) a *π -closed homomorph* (Schunck class), i.e. a homomorph (Schunck class) \mathfrak{X} with the property:

$$G/O_{\pi'}(G) \in \mathfrak{X} \Rightarrow G \in \mathfrak{X},$$

where $O_{\pi'}(G)$ denotes the largest normal π' -subgroup of G .

We use in our considerations some important theorems of R. BAER [1] which we give below.

THEOREM 1.3. *A solvable minimal normal subgroup of a group is abelian.*

THEOREM 1.4. *If the group G is primitive and G has a $\neq 1$ normal solvable subgroup, then G has one and only one minimal normal subgroup.*

THEOREM 1.5. *If W is a maximal subgroup of G with $\text{core}_G W = 1$ and N is a minimal normal subgroup of G , then $G = WN$ and $W \cap N = 1$.*

THEOREM 1.6. *If G has a $\neq 1$ normal solvable subgroup and a maximal subgroup S with $\text{core}_G S = 1$, then:*

a) *the existence of a $\neq 1$ normal solvable subgroup of S implies the existence of a normal subgroup $N \neq 1$ of S with $(|N|, |G:S|) = 1$;*

b) *if S has a normal subgroup $N \neq 1$ with $(|N|, |G:S|) = 1$, then S is conjugate to any maximal subgroup T of G with $\text{core}_G T = 1$.*

2. In this section, we give some properties of projectors.

Let \mathfrak{X} be a homomorph and G a group. It is easy to see that any \mathfrak{X} -covering subgroup of G is an \mathfrak{X} -projector of G , but conversely not. Thus, the notion of projector is more general than the notion of covering subgroup, therefore poorer in properties.

Definition 1.1. d) implies two immediate properties of projectors, given in:

PROPOSITION 2.1. *Let \mathfrak{X} be a homomorph, G a group and H an \mathfrak{X} -projector of G . Then:*

a) *for any $N \triangleleft G$, HN/N is an \mathfrak{X} -projector of G/N ;*

b) *for any $x \in G$, H^x is an \mathfrak{X} -projector of G .*

Henceforth, every group considered will be finite and π -solvable. In these conditions, we can prove further properties of projectors.

The conjugacy and existence of covering subgroups in finite π -solvable groups are already established in [2]. If \mathfrak{X} is a π -Schunck class, any π -solvable group has \mathfrak{X} -covering subgroups (see [2], 2.2.). Because an \mathfrak{X} -covering subgroup is also an \mathfrak{X} -projector, we have:

THEOREM 2.2. *If \mathfrak{X} is a π -Schunck class, any π -solvable group has \mathfrak{X} -projectors.*

It remains an open problem, namely if the π -Schunck classes are the only π -homomorphs relative to which the π -solvable groups have projectors.

The main result of this paper is the proof of conjugacy of projectors in π -solvable groups. In preparation for this result we give a lemma which generalizes [3], 5.11.

LEMMA 2.3. *Let \mathfrak{X} be a π -Schunck class, G a π -solvable group and A an abelian normal subgroup of G with $G/A \in \mathfrak{X}$. Then:*

(1) *there is a subgroup S of G with $S \in \mathfrak{X}$ and $AS = G$;*

(2) *if S_1 and S_2 are \mathfrak{X} -maximal subgroups of G with $AS_1 = G = AS_2$, then S_1 and S_2 are conjugate in G .*

Proof. (1). Let $\mathfrak{S} = \{S^*/S^* \leq G, AS^* = G\}$. Since $G \in \mathfrak{S}$, $\mathfrak{S} \neq \emptyset$. Considering \mathfrak{S} ordered by inclusion and applying ZORN's lemma, \mathfrak{S} has a minimal element S . We shall prove that $S \in \mathfrak{X}$.

Put $D = S \cap A$. Then $D \triangleleft G$. Let W be a maximal subgroup of S . We have $D \leq W$. Indeed, if we suppose that is not subgroup of W , we obtain $DW = S$, hence $AW = ADW = AS = G$, which means $W \in \mathfrak{S}$, in contradiction with the minimality of S in \mathfrak{S} . Put $N = \text{core}_G W$. Clearly, $D \leq N$. Then $S/N \triangleleft G/N \simeq (S/D)/(N/D)$. Because $S/D = S/S \cap A \simeq AS/A = G/A \in \mathfrak{X}$, we deduce, \mathfrak{X} being a homomorph, $S/N \in \mathfrak{X}$.

For any primitive factor group S/N of S , we can find a maximal subgroup W of S such that $N = \text{core}_S W$. But this means that any primitive factor group of S is in \mathfrak{X} , which implies, by the primitively closure of \mathfrak{X} , that $S \in \mathfrak{X}$.

(2). We prove by induction on $|G|$. We distinguish two cases:

a) $G \in \mathfrak{X}$. S_1 and S_2 being \mathfrak{X} -maximal subgroups of G , $S_1 = S_2 = G$ and the lemma is proved.

b) $G \notin \mathfrak{X}$. It means that there is a primitive factor group G/N with $G/N \notin \mathfrak{X}$. We have $NS_1 \neq G$ and $NS_2 \neq G$. It is not difficult to see that AN/N is a minimal normal subgroup of G/N . Put $M = AN$. Clearly, $(NS_i)M = G$, $i = 1, 2$.

M/N is a solvable π -group. Indeed, M/N being a minimal normal subgroup of G/N , M/N is a chief factor of the π -solvable group G , hence M/N is a solvable π -group or a π' -group. If M/N is a π' -group, $M/N \leq 0_{\pi}(S/N)$ and $(G/N) / 0_{\pi}(G/N) \simeq ((G/N)/(M/N)) / (0_{\pi}(G/N)/(M/N))$; but $(G/N)/(M/N) \simeq G/M = ANS_1/AN \simeq S_1/S_1 \cap (AN) \in \mathfrak{X}$; it follows that $(G/N) / 0_{\pi}(G/N) \in \mathfrak{X}$, which implies, by the π -closure of \mathfrak{X} , the contradiction $G/N \in \mathfrak{X}$. Thus, M/N is a solvable π -group.

By 1.3., M/N is abelian. This and $NS_i < G$, $i = 1, 2$, imply that NS_1/N and NS_2/N are maximal subgroups of G/N . Further, $\text{core}_{G/N} NS_i/N = 1$, $i = 1, 2$, because, by 1.4., G/N has one and only one minimal normal subgroup M/N , and so, the assumption $\text{core}_{G/N} NS_i/N \neq 1$ implies $M/N \leq \text{core}_{G/N} NS_i/N$, hence $G/N = NS_i/N \cdot M/N = NS_i/N \cdot \text{core}_{G/N} NS_i/N = NS_i/N$, in contradiction with $NS_i \neq G$.

Let us prove that NS_1/N and NS_2/N are conjugate in G/N . If $NS_1/N = 1$, we have $G/N = NS_1/N \cdot M/N = M/N$; but $G/N = NS_2/N \cdot M/N$; hence $NS_2/N \cdot M/N = M/N$, that is $NS_2/N \leq M/N$; it follows that $NS_2/N \cap M/N = NS_2/N$; but, on the other side, 1.5. implies $NS_2/N \cap M/N = 1$; we conclude that $NS_2/N = 1$. This shows that $NS_1/N = 1$ implies $NS_2/N = 1$ and so, NS_1/N and NS_2/N are conjugate in G/N in this case. Let us suppose now that $NS_1/N \neq 1$. We shall use 1.6. We know that $M/N \neq 1$ is a normal solvable subgroup of G/N and NS_1/N is a maximal subgroup of G/N with $\text{core}_{G/N} NS_1/N = 1$. Let us prove that NS_1/N has a normal subgroup $L/N \neq 1$ with $(|L/N|, |G/N : NS_1/N|) = 1$. Indeed, NS_1/N being $\neq 1$, let K/N be a minimal normal subgroup of NS_1/N . K/N is either a solvable π -group, or a π' -group. If K/N is a solvable π -group, then, by 1.6.a), there is a normal subgroup $L/N \neq 1$ of NS_1/N with $(|L/N|, |G/N : NS_1/N|) = 1$. If K/N is a π' -group, then even $K/N \neq 1$ is a normal subgroup of NS_1/N with $(|K/N|, |G/N : NS_1/N|) = 1$. Applying now 1.6.b), NS_1/N and NS_2/N are conjugate in G/N . Hence NS_1 and NS_2 are conjugate in G .

Put $G^* = NS_1 = (NS_2)^g = NS_2^g$, where $g \in G$, and $A^* = A \cap G^*$. We apply the induction for G^* . Let us notice that A^* is an abelian normal subgroup of G^* , with $G^*/A^* \in \mathfrak{X}$ and S_1, S_2^g are \mathfrak{X} -maximal subgroups of G^* , with $A^*S_1 = (A \cap G^*)S_1 = S_1(A \cap G^*) = (S_1A) \cap G^* = G \cap G^* = G^*$ and $A^*S_2^g = (A \cap G^*)S_2^g = S_2^g(A \cap G^*) = (S_2^gA) \cap G^* = G \cap G^* = G^*$. By induction, S_1 and S_2^g are conjugate in G^* , hence S_1 and S_2 are conjugate in G .

† And now, the main result of the paper :

THEOREM 2.4. *If \mathfrak{X} is a π -Schunck class, then any two \mathfrak{X} -projectors of a π -solvable group G are conjugate in G .*

[*Proof.* By induction on $|G|$.

Let S_1 and S_2 be two \mathfrak{X} -projectors of G and M a minimal normal subgroup of G . We put $\bar{S}_1 = MS_1$ and $\bar{S}_2 = MS_2$.

\bar{S}_1 and \bar{S}_2 are conjugate in G . Indeed, by 2.1.a), \bar{S}_1/M and \bar{S}_2/M are \mathfrak{X} -projectors in G/M and hence, by induction, they are conjugate in G/M . But this means that \bar{S}_1 and \bar{S}_2 are conjugate in G , i.e. $MS_1 = \bar{S}_1 = \bar{S}_2^g = MS_2^g$, with $g \in G$.

In order to prove that S_1 and S_2 are conjugate in G , let us notice that, M being a minimal normal subgroup of the π -solvable group G , two cases can happen:

1) M is a solvable π -group. By 1.3., M is abelian. Let us show that we are in the hypotheses of lemma 2.3.(2): \mathfrak{X} is a π -Schunck class, \bar{S}_1 is a π -solvable group, M is an abelian normal subgroup of S_1 with $S_1/M = MS_1/M \simeq S_1/M \cap S_1 \in \mathfrak{X}$ and we have $\bar{S}_1 = MS_1 = MS_2^g$, where S_1 and S_2^g are \mathfrak{X} -maximal subgroups in \bar{S}_1 . It follows that S_1 and S_2^g are conjugate in \bar{S}_1 , hence S_1 and S_2 are conjugate in G .

2) M is a π' -group. This leads to $M \leq O_\pi(\bar{S}_1)$. Then $\bar{S}_1/O_\pi(\bar{S}_1) \simeq (\bar{S}_1/M)/(O_\pi(\bar{S}_1)/M)$. But $\bar{S}_1/M \in \mathfrak{X}$. We deduce that $\bar{S}_1/O_\pi(\bar{S}_1) \in \mathfrak{X}$, hence, \mathfrak{X} being π -closed, $\bar{S}_1 \in \mathfrak{X}$. By the \mathfrak{X} -maximality of S_1 and S_2^g in \bar{S}_1 , $S_1 = \bar{S}_1 = S_2^g$, where $g \in G$. The theorem is completely proved.

(Received December 14 1979)

REFERENCES

1. Baer, R., *Classes of finite groups and their properties*, Illinois J. Math., 1, 4, (1957), 115-187.
2. Covaci, R., *Projectors in finite π -solvable groups*, Studia Univ. Babeş-Bolyai, Math., XXII, 1 (1977), 3-5.
3. Gaschutz, W., *Selected topics in the theory of soluble groups*, Australian National University, Canberra, January-February 1969.

UNELE PROPRIETĂȚI ALE PROIECTORILOR ÎN GRUPURI FINITE π -RESOLUBILE

(R e z u m a t)

În lucrare se arată că dacă \mathfrak{X} este o π -clasă Schunck de grupuri finite π -resolubile, atunci în orice grup finit π -resolubil există \mathfrak{X} -proiectori și doi \mathfrak{X} -proiectori sînt conjugăți. Se generalizează astfel la grupurile π -resolubile existența și conjugarea proiectoarelor în grupuri finite resolubile demonstrate de W. Gaschutz în [3]. Proprietăți similare pentru subgrupurile acoperitoare ale grupurilor finite π -resolubile, subgrupuri mai particulare decît proiectorii, au fost deja demonstrate în [2].

PROPRIETĂȚI ALGEBRICE ALE UNEI CLASE DE OPERATORI CONVOLUTIVI POZITIVI

GR. MOLDOVAN

1. **Operatori convolutivi pozitivi pentru funcții de o singură variabilă.** Polinoamele lui Bernstein care au servit la demonstrarea celebrei teoreme a lui Weierstrass au stîrnit mult interes în rîndul matematicienilor, care le-au consacrat numeroase studii.

Teoremele lui Korovkin de convergență a șirurilor de operatori liniari și pozitivi au folosit în demonstrarea lor, prin analogie, proprietăți remarcabile ale polinoamelor lui Bernstein considerate acum ca șir de operatori liniari și pozitivi.

Construcția polinoamelor lui Bernstein poate fi considerată ca plecînd de la identitatea simplă pe care o exprimă formula binomului lui Newton. Putem construi, astfel, pornind de la anumite identități, operatori liniari.

Într-un cadru mai general, pe mulțimea polinoamelor putem defini niște convoluții discrete. Fie $\mathfrak{A}(E)$, $E \subseteq R$, R — mulțimea numerelor reale, mulțimea tuturor șirurilor $P = (P_n)_{n \in N}$, N — mulțimea întregilor nenegativi, de polinoame; $P_n: E \rightarrow R$. Această mulțime formează un spațiu liniar peste R în raport cu operațiile obișnuite.

Fie $P^{(1)}, P^{(2)} \in \mathfrak{A}(E)$. Cu cele două șiruri formăm un șir de funcții $(Q_n)_{n \in N}$, $Q_n: E \times E \rightarrow R$ în modul următor:

$$Q_n(u, v) = \sum_{k=0}^n P_k^{(1)}(u) P_{n-k}^{(2)}(v), \quad n \in N, \quad u, v \in E \quad (1)$$

DEFINIȚIE. Relația (1) determină o operație de convoluție „*” pe mulțimea $\mathfrak{A}(E)$:

$$Q = P^{(1)} * P^{(2)}, \quad Q = (Q_n)_{n \in N}. \quad (2)$$

O clasă particulară de convoluție o constituie convoluția binomă care are proprietatea

$$P_n(u + v) = \sum_{k=0}^n P_k(u) P_{n-k}(v), \quad u, v \in E \text{ și } u + v \in E. \quad (3)$$

Dacă notăm familia de polinoame cu această proprietate cu $P_1(E)$, avem $\mathfrak{A}_1(E) \subset \mathfrak{A}(E)$.

Operației de convoluție (2)

$$* : \mathfrak{A}(E) \times \mathfrak{A}(E) \rightarrow \mathfrak{F}(E^2)$$

pentru o funcție $f: X \rightarrow R$, $X \subseteq R$ și $\Delta = (x_k^{(n)})$, $k = \overline{0, n}$, $n = 0, 1, \dots$ îi asociem următoarea operație

$$*_{(f, \Delta)} : \mathfrak{A}(E) \times \mathfrak{A}(E) \rightarrow \mathfrak{F}_1(E^2)$$

care face ca perechii $(P^{(1)}, P^{(2)})$ de elemente din $\mathfrak{E}(E)$ să-i corespundă un element în $\mathfrak{F}(E^2)$ prin intermediul următoarei relații convolutive

$$Q_n(f; u, v) = \sum_{k=0}^n f(x_k^{(n)}) P_k^{(1)}(u) P_{n-k}^{(2)}(v), \quad (4)$$

$$Q_n(1; u, v) \neq 0$$

DEFINIȚIE. Operatorii

$$L_n(\cdot; P^{(1)}, P^{(2)}; x) : R^X \rightarrow R^X$$

$$L_n(f; P^{(1)}, P^{(2)}; x) = A_n(x) \sum_{k=0}^n f(x_k^{(n)}) P_k^{(1)}(u(x)) P_{n-k}^{(2)}(v(x)),$$

unde $u : X \rightarrow E$ și $v : X \rightarrow E$ sînt două funcții arbitrare, iar

$$A_n(x) = [Q_n(1; u(x), v(x))]^{-1} < \infty$$

îi numim operatori *convolutivi pozitivi*.

Observație. 1) Operatorul (5) este un operator liniar.

2) Dacă operatorii convolutivi (5) îi considerăm pozitivi, atunci pe aceștia îi numim *operatori convolutivi pozitivi*.

Particularizînd șirurile de polinoame $P^{(1)}$ și $P^{(2)}$ obținem diferite exemple de operatori convolutivi. Astfel, dacă

$$P^{(1)} = P^{(2)} = (P_n(x))_{n \in N}; P_n(x) = \frac{x^n}{n!} \quad (6)$$

iar $u(x) = x$, $v(x) = 1 - x$, $x_k^{(n)} = \frac{k}{n}$ obținem operatorii lui Bernstein, pentru altă distribuție de noduri alți operatori. Apoi, dacă

$$P^{(1)} = P^{(2)} = (P_n(x))_{n \in N}$$

$$P_n(x) = \binom{x}{n} = \frac{x(x-1) \dots (x-n+1)}{n!} \quad (7)$$

iar $u(x) = x$, $v(x) = 1 - x$, $x_k^{(n)} = \frac{k}{n}$ obținem operatorii lui D. D. Stancu [5]. În sfîrșit, dacă $P^{(1)} = P^{(2)} = (P_n(x, y))_{n \in N}$

$$P_n(x, y) = \frac{x}{x+y} \binom{x+y}{k} \quad (8)$$

obținem o altă clasă de operatori convolutivi pozitivi considerați în [1, 2]. Acești operatori generalizează operatorii lui Bernstein și Stancu.

Se pot considera și alte exemple de operatori liniari și pozitivi de acest fel. Una din principalele probleme ce se studiază în legătură cu acești operatori este

problema convergenței. Această problemă a fost studiată în multe lucrări a diferiților autori.

În cele ce urmează ne propunem să studiem câteva proprietăți algebrice a operatorilor convolutivi pozitivi care au o anumită particularitate.

2. O proprietate de automorfism a unei clase de operatori convolutivi pozitivi de tip polinomial. Vom considera în acest paragraf următorul operator convolutiv pozitiv

$$L_n(f; x) = A_n \sum_{k=0}^n f\left(\frac{k}{n}\right) \binom{n}{k} P_k(x) P_{n-k}(1-x) \quad (9)$$

asociat relației convolutive

$$P_n(u+v) = \sum_{k=0}^n \binom{n}{k} P_k(u) P_{n-k}(v), \text{ deci } A_n = [P_n(1)]^{-1} \quad (10)$$

în care s-a luat $u(x) = x$ și $v(x) = 1 - x$.

Presupunem că $P_k(u)$ sînt polinoame de grad k cu rădăcini reale și coeficientul lui x la puterea cea mai mare este 1.

LEMĂ. Dacă

$$P_k(u) = P_i(u) \cdot P_{k-i}(u), \quad i = 0, 1, \dots, k$$

atunci avem următoarea relație

$$\begin{aligned} & \sum_{k=0}^n k^p \binom{n}{k} P_k(u) P_{n-k}(v) = \\ & = \sum_{i=1}^p S_p^i n(n-1) \dots (n-i+1) P_i(u) P_{n-i}(u+v), \quad 0 \leq p \leq n \end{aligned} \quad (11)$$

unde S_p^i sînt numerele lui Stirling de speța a doua.

Demonstrație. Numerele lui Stirling de speța a doua se definesc prin intermediul relației

$$k^p = \sum_{i=1}^p S_p^i k(k-1) \dots (k-i+1). \quad (12)$$

Aceste numere se bucură de o serie întregă de proprietăți interesante. Calculul lor se poate face folosind o formulă de recurență

$$S_{n+1}^i = S_n^{i-1} + i S_n^i. \quad (13)$$

Observăm că se poate scrie relația

$$k(k-1) \dots (k-i+1) \binom{n}{k} = n(n-1) \dots (n-i+1) \binom{n-i}{k-i}. \quad (14)$$

Pentru $i = 3$ relația se verifică ușor

$$\begin{aligned} & k(k-1)(k-2) \frac{n(n-1) \dots (n-k+1)}{k!} = \\ & = n(n-1)(n-2) \frac{(n-3)(n-4) \dots (n-k+1)}{(k-3)!} \end{aligned}$$

Înlocuind în membrul stâng al relației (11) pe care-l notăm cu S obținem

$$\begin{aligned} S &= \sum_{k=0}^n k^p \binom{n}{k} P_k(u) P_{n-k}(v) = \\ &= \sum_{i=1}^p S_p^i n(n-1) \dots (n-i+1) \sum_{k=i}^n \binom{n-i}{k-i} P_k(u) P_{n-k}(v) = \\ &= \sum_{i=1}^p S_p^i n(n-1) \dots (n-i+1) P_i(u) \sum_{k=i}^n \binom{n-i}{k-i} P_{k-i}(u) P_{n-i-(k-i)}(v) = \\ &= \sum_{i=1}^p S_p^i n(n-1) \dots (n-i+1) P_i(u) \sum_{k=0}^{n-i} \binom{n-i}{k} P_k(u) P_{n-i-k}(v). \end{aligned}$$

În ultimul termen ținând seama de relația (10), adică

$$\sum_{k=0}^{n-i} \binom{n-i}{k} P_k(u) P_{n-i-k}(v) = P_{n-i}(u+v)$$

rezultă

$$S = \sum_{i=1}^p S_p^i n(n-1) \dots (n-i+1) P_i(u) P_{n-i}(u+v)$$

ceea ce demonstrează lema enunțată.

Să notăm cu \mathfrak{A}_p mulțimea polinoamelor de grad cel mult p . Această mulțime formează un spațiu vectorial finit dimensional ($p+1$ dimensional) cu baza $e_k = x^k$, $k = 0, \overline{p}$.

Operatorul convolutiv pozitiv (9) este de tip polinomial în ipoteza că $P_n(x)$ este un polinom. El este definit pe clasa funcțiilor continue pe intervalul $[0, 1]$, adică $C[0, 1]$ și cu valori în aceeași mulțime. Avem deci $L_n: C[0, 1] \rightarrow C[0, 1]$.

Considerăm acum cazul cînd L_n este definit pe o submulțime a mulțimii $C[0, 1]$ și anume mulțimea polinoamelor \mathfrak{A}_r de grad cel mult r , $\mathfrak{A}_r \subset C[0, 1]$. Restricția operatorului convolutiv pozitiv (9) la mulțimea \mathfrak{A}_r este tot un polinom.

TEOREMA Fie restricția operatorului liniar L_n definit de (9) pentru mulțimea \mathfrak{A}_r , $0 \leq r \leq n$. Acest operator liniar polinomial realizează un automorfism în mulțimea \mathfrak{A}_r , adică

$$L_n \mathfrak{A}_r = \mathfrak{A}_r$$

Demonstrație. Ținând seama de lema precedentă avem pentru $0 \leq p \leq r$

$$L_n(t^p, x) = A_n \sum_{k=0}^n \frac{k^p}{n^p} \binom{n}{k} P_k(x) P_{n-k}(1-x) = \frac{A_n}{n^p} \sum_{k=0}^n k^p \binom{n}{k} \cdot P_k(x) P_{n-k}(1-x)$$

deci

$$L_n(t^p; x) = \frac{A_n}{n^p} \sum_{i=1}^p S_p^i n(n-1) \dots (n-i+1) P_i(x) P_{n-i}(1). \quad (15)$$

Cum $P_{n-i}(1)$ este o constantă iar $P_i(x)$ este un polinom de grad cel mult i rezultă că $L_n(t^p; x)$ este un polinom de grad p . Pe de altă parte, ținând seama de liniaritatea operatorului L_n avem incluziunea

$$L_n \mathfrak{Q}_r \subseteq \mathfrak{Q}_r, \quad (16)$$

unde prin $L_n \mathfrak{Q}_r$ am notat mulțimea valorilor operatorilor L_n restrinsă la mulțimea \mathfrak{Q}_r a polinoamelor de grad cel mult r .

Pentru a demonstra incluziunea inversă este suficient să demonstrăm că matricea asociată operatorului L_n pentru baza e_0, e_1, \dots, e_r ; $e_k = x^k$, $k = 0, 1, \dots, r$ este nesingulară.

Din lema precedentă și din (15) rezultă

$$L_n(t^p; x) = \frac{A_n}{n^p} \sum_{e=1}^p a_{ep} x^e$$

Coeficientul lui x^p adică $\frac{A_n}{n^p} a_{pp}$ este $\frac{A_n}{n^p} S_p^p n(n-1) \dots (n-p+1) P_{n-p}(1)$

adică

$$\frac{A_n}{n^p} a_{pp} = A_n P_{n-p}(1) S_p^p \left(1 - \frac{1}{n}\right) \left(1 - \frac{2}{n}\right) \dots \left(1 - \frac{p-1}{n}\right) \neq 0 \quad (17)$$

deci $L_n(t^p; x)$ este un polinom de grad efectiv p .

Matricea asociată operatorului L_n este o matrice triunghiulară, după cum rezultă de mai sus, iar elementele de pe diagonală sînt coeficienții lui x la puterea cea mai mare din $L_n(t^p; x)$. Or, acești coeficienți sînt toți diferiți de 0 după cum rezultă din (17), deci determinantul matricei patratice asociat operatorului L_n este diferit de zero, ceea ce implică faptul că aplicația L_n este bijectivă și în consecință avem:

$$L_n \mathfrak{Q}_r \supseteq \mathfrak{Q}_r$$

Această incluziune și cea stabilită la (16) demonstrează teorema enunțată.

Exemple. 1. Operatorii lui Bernstein. Dacă în (9) considerăm $P_k(x) = x^k$ acești operatori devin operatorii lui Bernstein; B_n , în consecință

$$B_n \mathfrak{Q}_r = \mathfrak{Q}_r$$

deci polinoamele lui Bernstein determină un automorfism pe mulțimea polinoamelor de grad cel mult r .

2. *Operatorii lui D. D. Stancu.* Dacă în (9) considerăm $P_k(x) = x(x-1) \dots (x-k+1)$ obținem operatorii lui D. D. Stancu S_n și observînd că $P_k(x) = P_i(x) P_{k-i}(x)$, deci este realizată condiția din lemă, rezultă:

$$S_n \mathfrak{A}_r = \mathfrak{A}_r$$

deci operatorii lui Stancu determină un automorfism pe mulțimea polinoamelor de grad cel mult r .

(Intrat în redacție la 5 ianuarie 1980)

BIBLIOGRAFIE

1. Moldovan, Gr., *Sur la convergence de certains opérateurs convolutifs positifs*, C. R. Acad. Sc. Paris, Sér. A, 272 (1971), 1311-13.
2. Moldovan, Gr., *Discrete convolutions and positive operators I*. Annales Univ. Sc. Budapest. de R. Eöt. Nom. Ser. Mat, 15 (1972), p. 31-44.
3. Moldovan, Gr., Teză de doctorat, Cluj, 1971.
4. Stancu, D. D., *Sur quelques polynomes de type Bernstein*, Acad. R.P.R., Fil. Iași, Stud. Cerc. Ști. Mat, 9 (1960), 221-233.
5. Stancu, D. D., *Approximation of functions by a new class of linear polynomials operators*, Rev. Roum. Math. Pures et Appl., 13, 8 (1968), 1173-1134.

PROPRIÉTÉS ALGÈBRIQUES D'UNE CLASSES DES OPÉRATEURS CONVOLUTIFS POSITIFS

(R é s u m é)

Les résultats principaux de ce travail sont les suivants:

1. Si $P_k(u) = P_i(u) \cdot P_{k-i}(u)$ alors nous avons (11), où S_p^i , $i = 0, 1, \dots, k$, sont les nombres de Stirling.
2. (Théorème). La restriction des opérateurs linéaires polynomiaux L_n , (9), à l'ensemble \mathfrak{A}_r , $0 < r < n$ réalise un automorphisme dans l'ensemble \mathfrak{A}_r , $L_n \mathfrak{A}_r = \mathfrak{A}_r$

ASUPRA IMPLEMENTĂRII ALGORITMULUI DE ANALIZĂ SINTACTICĂ
AL LUI DÖMÖLKI

Z. KÁSA

0. Introducere. În articolul de față descriem trei algoritmi, cu ajutorul cărora se poate genera matricea care reprezintă suportul de bază al analizei sintactice după algoritmul lui Dömölki [1]. De asemenea descriem acest algoritm de analiză sintactică pentru o clasă de limbaje în care se poate defini o relație de prioritate între anumite simboluri, care se vor numi operatori.

Algoritmul lui Dömölki realizează o analiză sintactică ascendentă, comparând deodată simbolul citit cu părțile drepte ale tuturor producțiilor. Orice potrivire se marchează într-o secvență de biți prin cifra 1. După ce se marchează ultima potrivire într-o producție, se reduce partea dreaptă respectivă la simbolul neterminal care reprezintă partea stângă a producției folosite.

1. Operații cu secvențe de biți Fie $B = \{0, 1\}$ și $B^n = B \times B \times \dots \times B$ (produsul cartezian al mulțimii B cu ea însăși de n ori). Un element \mathbf{x} din B^n se va numi secvență de biți de n componente, și se va nota :

$$\mathbf{x} = (x_1, x_2, \dots, x_n) \quad \text{sau} \quad \mathbf{x} = x_1 x_2 \dots x_n.$$

Definim următoarele operații :

1°. Disjuncție :

$$\vee : B^n \times B^n \rightarrow B^n, \mathbf{z} = \mathbf{x} \vee \mathbf{y} \text{ unde } z_i = \begin{cases} 0 & \text{dacă } x_i = y_i = 0 \\ 1 & \text{în caz contrar} \end{cases}$$

2°. Conjuncție :

$$\wedge : B^n \times B^n \rightarrow B^n, \mathbf{z} = \mathbf{x} \wedge \mathbf{y} \text{ unde } z_i = \begin{cases} 1 & \text{dacă } x_i = y_i = 1 \\ 0 & \text{în caz contrar} \end{cases}$$

3°. Deplasare la stînga :

$\ll : B^n \times \mathbb{N} \rightarrow B^n$, unde \mathbb{N} reprezintă mulțimea numerelor întregi nenegative. $\mathbf{z} = \mathbf{x} \ll m$ (deplasare la stînga cu m biți) unde

$$z_i = \begin{cases} x_{i+m} & \text{dacă } i = 1, 2, \dots, n - m \\ 0 & \text{dacă } i = n - m + 1, n - m + 2, \dots, n \end{cases} \quad m \leq n$$

4°. Deplasare la dreapta :

$\gg : B^n \times \mathbb{N} \rightarrow B^n$, $\mathbf{z} = \mathbf{x} \gg m$ (deplasare la dreapta cu m biți) unde

$$z_i = \begin{cases} 0 & \text{dacă } i = 1, 2, \dots, m \\ x_{i-m} & \text{dacă } i = m + 1, m + 2, \dots, n \end{cases} \quad m \leq n$$

Secvența nulă se va nota cu $\mathbf{0}$. Deplasările la stînga și la dreapta au aceeași prioritate în-evaluarea expresiilor și sînt mai prioritare față de disjuncție și conjuncție. Conjuncția este prioritară față de disjuncție.

2. **Analizorul sintactic al lui Dömölki.** Producțiile gramaticii, care generează limbajul de analizat, se împart în două clase: producțiile care au în partea lor dreaptă un singur simbol (clasa producțiilor SLP — single-length-production) și producțiile care au mai mult de un simbol în partea lor dreaptă (clasa producțiilor MLP — multi-length-production).

Ilustrăm algoritmul lui Dömölki prin gramatica următoare:

$$G = (N, T, P, E) \text{ unde}$$

$$N = \{E, T\} \text{ (neterminale)}$$

$$T = \{+, -, \times, i\} \text{ (terminale)}$$

$$P = \{E ::= E + T, E ::= E - T, E ::= T, E ::= T \times i,$$

$$T ::= i\} \text{ (producții)}$$

E reprezintă simbolul start al gramaticii

Cu ajutorul producțiilor SLP construim matricea S (fig. 1a). Pentru orice producție SLP de forma $k ::= j$ punem $S_{jk} := 1$ (simbolurile gramaticii se codifică prin numere naturale). Cu algoritmul lui Warshall [2] se calculează închiderea tranzitivă a matricei S (fig. 1b). Noua matrice S se completează cu coloanele nule corespunzătoare simbolurilor $+$, $-$, \times , i și elementele de pe diagonala principală se modifică în 1. Astfel se obține matricea S finală (fig. 1c).

	E	T
E	0	0
T	1	0
$+$	0	0
$-$	0	0
\times	0	0
i	0	1

Fig. 1a.

	E	T
E	0	0
T	1	0
$+$	0	0
$-$	0	0
\times	0	0
i	1	1

Fig. 1b.

	E	T	$+$	$-$	\times	i
E	1	0	0	0	0	0
T	1	1	0	0	0	0
$+$	0	0	1	0	0	0
$-$	0	0	0	1	0	0
\times	0	0	0	0	1	0
i	1	1	0	0	0	1

Fig. 1c.

Cu ajutorul acestei matrice S se completează matricea M corespunzătoare producțiilor MLP, matricea care va fi folosită în analiza sintactică. Fiecărui simbol din partea dreaptă a unei producții MLP îi corespunde o coloană în matricea

M , se copiază coloana corespunzătoare din S . Matricea M obținută este cea din fig. 2.

	$E ::= \overbrace{\hspace{2em}}^{E + T}$			$E ::= \overbrace{\hspace{2em}}^{E - T}$			$T ::= \overbrace{\hspace{2em}}^{T \times i}$		
	E	$+$	T	E	$-$	T	T	\times	i
E	1	0	0	1	0	0	0	0	0
T	1	0	1	1	0	1	1	0	0
$+$	0	1	0	0	0	0	0	0	0
$-$	0	0	0	0	1	0	0	0	0
\times	0	0	0	0	0	0	0	1	0
i	1	0	1	1	0	1	1	0	1

Fig. 2.

Fie m numărul liniilor, iar n numărul coloanelor din M . Fie h_1, h_2, \dots, h_p numărul simbolurilor din părțile drepte ale producțiilor MLP, producții considerate în ordinea în care apar în matricea M . Fie $r_k = 1 + \sum_{i=1}^k h_i$ pentru $k = 0, 1, \dots, p-1$ unde p reprezintă numărul producțiilor MLP. Prin convenție $r_0 = 1$. Algoritmul lui Dömölki folosește următoarele trei secvențe de biți:

$$\mathbf{b} = b_1 b_2 \dots b_n \quad \text{unde} \quad b_j = \begin{cases} 1 & \text{dacă există un } k \text{ astfel încât } j = r_k \\ 0 & \text{în caz contrar} \end{cases}$$

$$\mathbf{e} = e_1 e_2 \dots e_n \quad \text{unde} \quad \mathbf{e} = (\mathbf{b} \ll 1) \vee \underbrace{000 \dots 01}_n \text{ biți}$$

$$\mathbf{g} = g_1 g_2 \dots g_n \quad \text{unde} \quad g_j = 1 \text{ dacă simbolul citit } j \text{ s-a potrivit cu elementul } M_{ji}.$$

Algoritmul lui Dömölki:

1. Se pornește cu $\mathbf{g} = \mathbf{0}$.
2. Pentru fiecare simbol citit a se calculează

$$\mathbf{g} := ((\mathbf{g} \gg 1) \vee \mathbf{b}) \wedge M[a, *]$$

unde $M[a, *]$ reprezintă linia din M care corespunde simbolului a .

3. Dacă $g = 0$ atunci șirul de intrare este eronat.
 Dacă $g \wedge e = 0$ atunci analiza se continuă cu citirea simbolului următor.
 Dacă $g \wedge e \neq 0$ atunci se poate face o reducere. Producția în cauză este determinată de poziția cifrei 1 din $g \wedge e$. (există o singură cifră 1 în $g \wedge e$)

Exemplu: Să analizăm șirul de intrare $i + i - i$

$$b = 100\ 100\ 100 \quad \text{și} \quad e = 001\ 001\ 001$$

La început: $g = 000\ 000\ 000$
 S-a citit i : $g = 100\ 100\ 100$
 S-a citit $+$: $g = 010\ 000\ 000$
 S-a citit i : $g = 101\ 100\ 100$

$g \wedge e = 001\ 000\ 000$ și $i + i$ se reduce la E , rămînc $E - i$, s-a folosit prima producție MLP. Se continuă cu g , care corespunde simbolului anterior lui E în șirul de intrare. În cazul nostru nu există un astfel de simbol E fiind primul din șir, deci $g = 000\ 000\ 000$

S-a citit E : $g = 100\ 100\ 100$
 S-a citit $-$: $g = 000\ 010\ 000$
 S-a citit i : $g = 100\ 101\ 100$

$g \wedge e = 000\ 001\ 000$ și $E - i$ se reduce la E , s-a folosit producția a doua. Șirul de intrare s-a redus la E (simbolul start al gramaticii), analiza sintactică s-a terminat cu succes.

Dacă aplicăm algoritmul de mai sus expresiei $i + i \times i$, se va reduce $i + i$ la E și expresia obținută $E \times i$ nu se va putea reduce la E , algoritmul se va termina semnalînd eroare, cu toate că expresia inițială este corectă.

Pentru a se evita astfel de situații, la orice semnalare de eroare se revine la ultima reducere, se schimbă în g cifra 1, care a provocat reducerea, în g și se continuă analiza mai departe.

Exemplu: Se analizează $i + i \times i$.

1. Inițial: $g = 000\ 000\ 000$
 2. S-a citit i : $g = 100\ 100\ 100$
 3. S-a citit $+$: $g = 010\ 000\ 000$
 4. S-a citit i : $g = 101\ 100\ 100$

$g \wedge e \neq 0$ deci $i + i \times i$ se reduce la $E \times i$.

5.
 6. S-a citit E : $g = 000\ 000\ 000$
 7. S-a citit \times : $g = 100\ 100\ 100$
 $g = 000\ 000\ 000$

$g = 0$ reprezintă o eroare, se revine la 4, se modifică g .

4a.
 5a. S-a citit \times : $g = 100\ 100\ 100$
 6a. S-a citit i : $g = 000\ 000\ 010$
 $g = 100\ 100\ 101$

$g \wedge e \neq 0$ și se reduce expresia inițială la $i + T$, noul g va fi cel din etapa 3.

7a. $g = 010\ 000\ 000$

8. S-a citit T : $g = 101\ 100\ 100$

$g \wedge e \neq 0$ și se reduce expresia $i + T$ la E , și algoritmul se termină cu succes.

În [1] se arată cum se poate evita revenirea în cazul limbajelor $LR(1)$. Ținând seamă de următorul simbol de intrare, în majoritatea cazurilor se poate evita revenirea. În acest caz trebuie marcate acele producții care pot provoca reducere eronată. În cazul nostru aceste producții sînt $E ::= E + T$ și $E ::= E - T$. În cursul analizei, dacă reducerea ar trebui făcută cu o producție marcată, ea nu se mai efectuează, ci ultimul simbol citit se consideră din nou ca simbol de intrare și se continuă analiza. Astfel expresia $i + i + i$ se va reduce mai întii la $i + E$ și apoi la E .

În articolul de față dăm o variantă a algoritmului lui Dömölki pentru acele limbaje în care se poate defini o prioritate a operatorilor. Vom numi operator orice simbol a cărui neconsiderare în cursul analizei poate duce la o reducere eronată. Pentru exemplul nostru se poate defini următoarea prioritate a operatorilor: $+ 1, - 1, \times 2$. Înaintea unei reduceri, se compară prioritatea ultimului operator citit cu prioritatea simbolului de intrare următor. Dacă prioritatea acestui simbol este mai mare, reducerea nu se efectuează. Dacă simbolul următor nu este operator, comparația este inefectivă și se efectuează reducerea.

3. Descrierea algoritmilor. Algoritmii vor fi descriși într-un limbaj asemănător limbajului Algol 60. Acest limbaj este ușor de înțeles, totuși pentru a evita orice confuzie, descriem pe scurt deosebiriile principale față de Algol 60.

a. **for** $i = 1$ to n **do** ... este echivalent cu **for** $i := 1$ **step** 1 **until** n **do** ...

b. **begin** ... **end repeat until** *cond*. Se repetă execuția blocului delimitat de **begin** și **end**, dacă condiția *cond* este falsă, și se trece la următoarea instrucțiune în caz contrar.

c. **while** *cond* **do** ... Se execută instrucțiunea sau blocul următor lui **do** atît timp cît condiția *cond* este adevărată, și se trece la instrucțiunea imediat următoare celui urmat de **do**, în caz contrar.

ALGORITMUL A. Creează matricea S inițială (ca în fig. 1a). Simbolurile gramaticii sînt codificate cu valori naturale în ordinea în care sînt considerate în S . Pentru exemplul nostru avem codificarea:

E	T	$+$	$-$	\times	i
1	2	3	4	5	6

Producțiile SLP de forma: $k ::= k_1$, $k ::= k_2$, ..., $k ::= k_r$, sînt date la intrare sub forma: $k : k_1, k_2, \dots, k_r$. Toate producțiile SLP sînt alăturate fără a lăsa spațiu între ele; șirul lor se termină cu ; . În cazul nostru șirul de intrare va fi: 1:2,2:6. $S[* , l]$ reprezintă coloana l a matricei S , $u = 10 \dots 0$ (m biți), unde m reprezintă numărul liniilor din S , în cazul nostru $m = 6$, iar r ne dă numărul coloanelor nenule din S .

Descrierea algoritmului :

```

r := 0;
begin read (a, b);
  if b = ':' then
    begin
      r := r + 1;
      l := a;
      S[* , l] := 0
    end
  else
    S[* , l] := (u » (a - 1)) ∨ S[* , l]
  end
end
repeat until b = ':' ;

```

ALGORITMUL B. Realizează închiderea tranzitivă a matricii S. r obținut din algoritmul A, reprezintă numărul coloanelor din S inițială, m reprezintă numărul liniilor din S, u este identic cu cel din algoritmul A. *Descrierea algoritmului* (algoritmul lui Warshall)

```

for j = 1 to r do
  for i = 1 to m do
    if (u » (i - 1)) ∧ S[* , j] ≠ 0 then
      S[* , j] := S[* , i] ∨ S[* , j];

```

ALGORITMUL C. Construiește matricea M din S și din producțiile MLP. Cele din urmă se dau ca date de intrare sub forma: $i_1 i_2 \dots i_{h_1} j_1 j_2 \dots j_{h_2}$, unde $i_1 i_2 \dots i_{h_1}$ reprezintă partea dreaptă a primei producții MLP, $j_1 j_2 \dots j_{h_2}$ a celei de a doua producție MLP ș.a.m.d. Sfirșitul se marchează cu ;. (Părțile stângi vor fi memorate într-un tabel). $u = 10 \dots 0$ (m biți) iar $v = 10 \dots 0$ (n biți). În cazul nostru $m = 6$, $n = 9$, șirul de intrare este 132142256; prezentînd $E + TE - TT \times i$

Descrierea algoritmului :

```

for i = 1 to m do M[i , *] = 0;
h := 1;
read(a);
while a ≠ ';' do begin
  for i = 1 to m do
    if ((u » (a - 1)) ∨ S[* , a]) ∧ (u » (i - 1)) ≠ 0
    then M[i , *] := M[i , *] ∨ (v » (h - 1));
  h := h + 1;
  read(a)
end

```


Funcțiile folosite în algoritmi pot fi descrise ușor. De exemplu :

```

mprodnumber (g, e)
  for i = 1 to p do
    begin g := (g ∧ e) « length[i]
      if g = 0 then begin
        mprodnumber := i; return
      end
    end
  end

```

(p reprezintă numărul producțiilor)

Algoritmul lui Dömölki are avantajul că lucrează cu secvențe de biți. Operațiile definite în secțiunea 1 pot fi realizate prin instrucțiuni cablate. Dacă însă acestea din urmă nu există pentru secvențe de orice lungime, ele pot fi realizate prin următoarele metode :

Fie vectorul $u = u_1, u_2, \dots, u_n$ unde fiecare u_j are k poziții binare. Presupunem că există instrucțiuni cablate pentru manipularea secvențelor de biți de lungime k (de ex. $k = 32$, și fiecare u_i se reprezintă pe un cuvânt).

Decalajul la stînga cu o poziție în vectorul u considerat ca o secvență de sk biți, se poate descrie astfel :

```

for i = 1 to n - 1 do
   $u_i := (u_i \ll 1) \vee (u_{i+1} \gg (k - 1))$ ;

```

$u_n := u_n \ll 1$;

Decalaj la dreapta cu o poziție în u :

```

for i = n to 2 do

```

```

   $u_i := (u_{i-1} \ll (k - 1)) \vee (u_i \gg 1)$ ;

```

$u_1 := u_1 \gg 1$;

4. Concluzii. În [1] sînt înșirate avantajele și dezavantajele algoritmului lui Dömölki.

Avantaje: (1) Algoritmul este simplu și rapid. (2) Algoritmul poate fi extins și la gramatici context-senzitive. (3) Operațiile binare necesare algoritmului pot fi realizate prin instrucțiuni cablate.

Dezavantajele: (1) Algoritmul cere un efort substanțial pentru crearea tabelor sintactice (în primul rînd matricea M). Algoritmii descriși în prezentul articol diminuează această dificultate. (2) Algoritmul necesită un spațiu de memorie destul de mare pentru păstrarea matricei M , în cazul gramaticilor complexe. (3) Algoritmul dă informații puține despre locul și natura erorilor

BIBLIOGRAFIE

1. Hext, J. B. and P. S. Roberts, *Syntax analysis by Dömölki's algorithm*, The Computer Journal, 13, 3 (1970), 263—271.
2. Warshall, S. A., *A theorem on Boolean matrices*, Journal of the ACM, 9, 1 (1962), 11—12.

ON DÖMÖLKI'S SYNTAX ANALYSER IMPLEMENTATION

(Summary)

In [1] is reported the following drawback of Dömölki's syntax analyser: „it requires considerable programming efforts to set up the syntax table. This however, could be greatly reduced by the use of languages with good facilities for handling logical matrices". In this paper we give three algorithms to set up the syntax table, based on logical operations defined in section 1 (and, or, shift operations). The algorithm *A* constructs the matrix *S* before connection, *B* constructs the matrix *S* after connection and *C* constructs the matrix *M* [1]. The algorithm *D* is the Dömölki's algorithm for languages in which we have defined a priority of operators.

SOME RESULTS CONCERNING THE EVEN CYCLES
OF A CONNECTED DIGRAPH

DĂNUȚ MARCU*

1. Preliminary considerations. Let $D = \langle \mathcal{N}, \mathcal{A} \rangle$ be an oriented finite graph (digraph [1]) with $\mathcal{N} = \{n_1, n_2, \dots, n_p\}$ the set of nodes and $\mathcal{A} = \{a_1, a_2, \dots, a_q\}$ the set of arcs. We denote by $C[D]$ the set of elementary cycles [1] of D , and we attach, arbitrarily, to every arc a_α , $\alpha = 1, 2, \dots, q$, a number $\varepsilon_\alpha = 1$ or -1 . (see [4]).

For an elementary cycle (σ) or elementary chain (L) , [1], we denote by $\mathcal{A}(\sigma)$ and $\mathcal{A}(L)$ their set of arcs [4].

For an arbitrary set $\mathcal{B} \subseteq \mathcal{A}$ we denote: $\text{sgn}(\mathcal{B}) = \prod_{a_\alpha \in \mathcal{B}} \varepsilon_\alpha$.

1.1. Remark. If $\mathcal{B}_1, \mathcal{B}_2 \subseteq \mathcal{A}$ and $\mathcal{B}_1 \cap \mathcal{B}_2 = \emptyset$, then, $\text{sgn}(\mathcal{B}_1 \cup \mathcal{B}_2) = \text{sgn}(\mathcal{B}_1) \cdot \text{sgn}(\mathcal{B}_2)$.

1.1. LEMMA. If $\mathcal{B}_1, \mathcal{B}_2 \subseteq \mathcal{A}$, then,

$$\text{sgn}[(\mathcal{B}_1 - \mathcal{B}_2) \cup (\mathcal{B}_2 - \mathcal{B}_1)] = \text{sgn}(\mathcal{B}_1) \cdot \text{sgn}(\mathcal{B}_2).$$

Proof. Obviously, we have:

$$\mathcal{B}_1 = (\mathcal{B}_1 - \mathcal{B}_2) \cup (\mathcal{B}_1 \cap \mathcal{B}_2)$$

and

$$\mathcal{B}_2 = (\mathcal{B}_2 - \mathcal{B}_1) \cup (\mathcal{B}_1 \cap \mathcal{B}_2).$$

Having in view remark 1.1 we obtain:

$$\text{sgn}(\mathcal{B}_1) = \text{sgn}(\mathcal{B}_1 - \mathcal{B}_2) \cdot \text{sgn}(\mathcal{B}_1 \cap \mathcal{B}_2) \tag{1.1}$$

and

$$\text{sgn}(\mathcal{B}_2) = \text{sgn}(\mathcal{B}_2 - \mathcal{B}_1) \cdot \text{sgn}(\mathcal{B}_1 \cap \mathcal{B}_2). \tag{1.2}$$

From (1.1) and (1.2) it results:

$$\text{sgn}(\mathcal{B}_1) \cdot \text{sgn}(\mathcal{B}_2) = \text{sgn}(\mathcal{B}_1 - \mathcal{B}_2) \cdot \text{sgn}(\mathcal{B}_2 - \mathcal{B}_1) \cdot [\text{sgn}(\mathcal{B}_1 \cap \mathcal{B}_2)]^2.$$

or

$$\text{sgn}(\mathcal{B}_1) \cdot \text{sgn}(\mathcal{B}_2) = \text{sgn}(\mathcal{B}_1 - \mathcal{B}_2) \cdot \text{sgn}(\mathcal{B}_2 - \mathcal{B}_1). \tag{Q.E.D.}$$

* Faculty of Mathematics, University of Bucharest.

1.2. LEMMA. Let $D = \langle \mathcal{A}, \mathfrak{N} \rangle$ be a connected digraph. The following properties are equivalent:

(1.4.) for every $\sigma \in C[D]$, $\text{sgn} [\mathcal{A}(\sigma)] > 0$,

(1.5.) for every $n, m \in \mathfrak{N}$, and for every elementary chains $L_1[n, m]$ and $L_2[n, m]$, holds $\text{sgn} [\mathcal{A}(L_1)] \cdot \text{sgn} [\mathcal{A}(L_2)] > 0$.

(1.6.) there exists a partition $\mathfrak{X} = \{\mathfrak{X}_1, \mathfrak{X}_2\}$ of \mathfrak{N} , (one of \mathfrak{X}_1 or \mathfrak{X}_2 can be empty so that every arc $a \in \mathcal{A}$ with $\text{sgn}(a) < 0$ links two nodes of \mathfrak{X}_1 or \mathfrak{X}_2 , and every arc $a \in \mathcal{A}$ with $\text{sgn}(a) < 0$ links a node of \mathfrak{X}_1 with a node of \mathfrak{X}_2 , or a node of \mathfrak{X}_2 with a node of \mathfrak{X}_1).

Proof. (1.4) implies (1.5). Evidently, in the subdigraph $D(L_1, L_2)$ of D , generated by $[\mathcal{A}(L_1) - \mathcal{A}(L_2)] \cup [\mathcal{A}(L_2) - \mathcal{A}(L_1)]$, [1], every node has an even total degree [1] a fact that implies, having in view the corollary 12.5. of [2], that $D(L_1, L_2)$ is a union of elementary cycles without arcs in common. Hence, having view the hypothesis, it results:

$$\text{sgn} \{[\mathcal{A}(L_1) - \mathcal{A}(L_2)] \cup [\mathcal{A}(L_2) - \mathcal{A}(L_1)]\} > 0. \quad \text{!}(1.7)$$

From (1.7) and lemma 1.1, we obtain:

$$\text{sgn} [\mathcal{A}(L_1)] \cdot \text{sgn} [\mathcal{A}(L_2)] > 0. \quad (\text{Q.E.D.})$$

(1.5.) implies (1.6.). If D does not contains arcs $a \in \mathcal{A}$ with $\text{sgn}(a) < 0$, then, the lemma is proved putting $\mathfrak{X} = \{\mathfrak{N}, \emptyset\}$.

Suppose now that D contains arcs $a \in \mathcal{A}$ with $\text{sgn}(a) < 0$. Let $a_0 \in \mathcal{A}$ be with $\text{sgn}(a_0) < 0$, and $n_0 \in \{\Delta^+(a_0), \Delta^-(a_0)\}$. (for an arc $a = \langle n, m \rangle$ we denote: $\Delta^+(a) = n$, $\Delta^-(a) = m$).

We define: $\mathfrak{X}_1 = \{m \in \mathfrak{N} \mid \text{it exists } L[n_0, m], \text{ elementary, with } \text{sgn}(L) < 0\}$ and $\mathfrak{X}_2 = \mathfrak{N} - \mathfrak{X}_1$.

Let $a^* \in \mathcal{A}$ be with $\text{sgn}(a^*) < 0$. Because G is connected, there exist the elementary chains $L_1^*[n_0, \Delta^+(a^*)]$, $L_2^*[n_0, \Delta^-(a^*)]$.

Having in view (1.5), the choice of a^* and the construction of \mathfrak{X}_1 and \mathfrak{X}_2 , we obtain:

$$\text{sgn} [\mathcal{A}(L_1^*)] \cdot \text{sgn} [\mathcal{A}(L_2^*)] < 0,$$

a fact that implies that the nodes $\Delta^+(a^*)$ and $\Delta^-(a^*)$ belong one of \mathfrak{X}_1 , and other of \mathfrak{X}_2 . (Q.E.D.)

Similary, if we consider $a^{**} \in \mathcal{A}$ with $\text{sgn}(a^{**}) > 0$, it exist the elementary chains $L_1^{**}[n_0, \Delta^+(a^{**})]$ and $L_2^{**}[n_0, \Delta^-(a^{**})]$ for which:

$$\text{sgn} [\mathcal{A}(L_1^{**})] \cdot \text{sgn} [\mathcal{A}(L_2^{**})] > 0,$$

a fact that implies that the nodes $\Delta^+(a^*)$ and $\Delta^-(a^*)$ belong to the same set \mathfrak{X}_1 or \mathfrak{X}_2 . (Q.E.D.)

(1.6. implies (1.1). Let $\sigma_0 \in C[D]$ be and $n_0 \in \mathfrak{N}(\sigma_0)$. (for a cycle σ we denote by $\mathfrak{N}(\sigma)$ his set of nodes).

Covering σ_0 from n_0 to n_0 , we pass through nodes of \mathfrak{X}_1 or/and \mathfrak{X}_2 .

In every case σ_0 contains an even number of arcs a with $\text{sgn}(a) < 0$ and we have $\text{sgn} [\mathcal{A}(\sigma_0)] < 0$. (Q.E.D.)

1.3. LEMMA Let $D = \langle \mathfrak{X}, \mathfrak{A} \rangle$ be a connected digraph and $n_0 \in \mathfrak{X}$ so that for every elementary cycle σ which contains n_0 , holds $\text{sgn} [\mathfrak{A}(\sigma)] > 0$. Let $B = \langle \mathfrak{B}_0, \langle \mathfrak{B}_0 \times \mathfrak{B}_0 \rangle \cap \mathfrak{A} \rangle$, ($\mathfrak{B}_0 \subseteq \mathfrak{A}$) the block [1] of D which contains n_0 . If $m_0 \in \mathfrak{X}$ is not a joint point [1] of D and $m_0 \in \mathfrak{X}_0$, then, $\text{sgn} [\mathfrak{A}(\tau)] < 0$, for every elementary cycle τ which contains m_0 .

Proof. Let τ_0 be an elementary cycle which contains m_0 .

Because m_0 is not a joint point of D , then, $\mathfrak{X}(\tau_0) \subseteq \mathfrak{A}_0$. (see [1]). If $n_0 \in \mathfrak{X}(\tau_0)$, then, having in view the hypothesis, it results $\text{sgn} [\mathfrak{A}(\tau_0)] > 0$ and the lemma is proved.

Suppose now that $n_0 \notin \mathfrak{X}(\tau_0)$ and let $a_0 \in \mathfrak{A}(\tau_0)$ be an arc for which $m_0 \in \{\Delta^+(a_0), \Delta^-(a_0)\}$.

Having in view the theorem 9.6 from [2] it exists an elementary cycle ω_0 so that $n_0 \in \mathfrak{X}(\omega_0)$ and $a_0 \in \mathfrak{A}(\omega_0)$. We can consider ω_0 consisting of two elementary chains $L_1[n_0, m_0]$ and $L_2[m_0, n_0]$. We cover L_1 and L_2 starting from n_0 . Let $n_0^{(1)}$ and $n_0^{(2)}$ the first nodes for which :

$$n_0^{(1)} \in \mathfrak{A}(L_1) \cap \mathfrak{A}(\tau_0)$$

and

$$n_0^{(2)} \in \mathfrak{A}(L_2) \cap \mathfrak{A}(\tau_0).$$

Evidently, $n_0^{(1)} \neq n_0^{(2)}$.

Let L_3 be the elementary chain of ω_0 which links $n_0^{(1)}$ and $n_0^{(2)}$ passing through the node n_0 .

Let L_4 be the elementary chain of ω_0 which links $n_0^{(1)}$ and $n_0^{(2)}$ passing through the node m_0 .

Let L_5 be the elementary chain which links $n_0^{(1)}$ and $n_0^{(1)}$, so that, his union with L_4 gives τ_0 .

$L_3 \cup L_4$ is an elementary cycle which contains n_0 and $L_3 \cup L_5$ is an elementary cycle which contains n_0 a fact that implies from hypothesis : $\text{sgn} [\mathfrak{A}(L_3 \cup L_4)] > 0$ and $\text{sgn} [\mathfrak{A}(L_3 \cup L_5)] > 0$. Hence, $\text{sgn} [\mathfrak{A}(L_4 \cup L_5)] > 0$, a fact that implies that $\text{sgn} [\mathfrak{A}(\tau_0)] = \text{sgn} [\mathfrak{A}(L_4 \cup L_5)] < 0$. (Q.E.D.)

1.4. LEMMA. Let $B = \langle \mathfrak{A}, \mathfrak{B} \rangle$ be a block and n_0 a node of B . For every $\sigma \in C[B]$ holds $\text{sgn} [\mathfrak{A}(\sigma)] < 0$, if and only if $\text{sgn} [\mathfrak{A}(\tau)] < 0$ for every elementary cycle which contains n_0 .

Proof. Lemma is proved having in view lemma 1.3. and the fact that B does not contain joint points (see [1]).

1.5. LEMMA. Let $D = \langle \mathfrak{X}, \mathfrak{B} \rangle$ be a connected digraph and $n_0^{(1)}, n_0^{(2)}, \dots, n_0^{(l)}$ his joint points. For every $\sigma \in C[D]$ holds $\text{sgn} [\mathfrak{A}(\sigma)] > 0$ of and only if $\text{sgn} [\mathfrak{A}(\tau)] > 0$, for every elementary cycle τ which contains $n_0^{(i)}$, $i = 1, 2, \dots, l$.

Proof. For every $n_0^{(i)}$, $i = 1, 2, \dots, l$ it exists a blok B_i which contains $n_0^{(i)}$ (see [1]) and lemma is proved having in view lemma 1.3., and lemma 1.4.

2. Results. 2.1. THEOREM. (D. König [3]). *Every elementary cycle of a connected digraph contains an even number of arcs if and only if it exists a partition $\mathfrak{A} = \{\mathfrak{A}_1, \mathfrak{A}_2\}$ of \mathfrak{A} , so that every arc of \mathfrak{A} links a node of \mathfrak{A}_1 with a node of \mathfrak{A}_2 or a node of \mathfrak{A}_2 with a node of \mathfrak{A}_1 .*

Proof. Putting $\epsilon_\alpha = -1, \alpha = 1, 2, \dots, q$, the theorem is proved having in view lemma 1.2.

2.1. Remark. Let $G = \langle \mathfrak{A}, \mathfrak{A} \rangle$ be a digraph. For every node $n \in \mathfrak{A}$ we denote by $C[n]$ the set of elementary cycles which contains n .

2.2. THEOREM. *Let $D = \langle \mathfrak{A}, \mathfrak{A} \rangle$ be a connected digraph and $n_0 \in \mathfrak{A}$ so that every $\sigma \in C[n_0]$ contains an even number of arcs. Let $B_0 = \langle \mathfrak{B}_0, (\mathfrak{B}_0 \times \mathfrak{B}_0) \cap \mathfrak{A} \rangle, (\mathfrak{B}_0 \subseteq \mathfrak{A})$ the block of D which contains n_0 . If $m^0 \in \mathfrak{A}$ is not a joint point of D and $m^0 \in \mathfrak{B}_0$, then, every $\tau \in C[m^0]$ contains an even number of arcs.*

Proof. The proof is evidently putting $\epsilon_\alpha = -1, \alpha = 1, 2, \dots, q$, and having in view lemma 1.3.

2.3. THEOREM. *Let $B = \langle \mathfrak{B}, \mathfrak{A} \rangle$ be a block and n_0 a node of \mathfrak{B} . Every elementary cycle of B contains an even number of arcs if and only if every $\tau \in C[n_0]$ contains an even number of arcs.*

Proof. The proof is evidently putting $\epsilon_\alpha = -1, \alpha = 1, 2, \dots, q$, and having in view lemma 1.4.

2.4. THEOREM. *Let $D = \langle \mathfrak{A}, \mathfrak{A} \rangle$ be a connected digraph and $n_0^{(1)}, n_0^{(2)}, \dots, n_0^{(t)}$ his joint points. Every elementary cycle of D contains an even number of arcs if and only if every $\tau \in C[n_0^{(i)}]$ contains an even number of arcs, for all $i = 1, 2, \dots, t$.*

Proof. The proof is evidently putting $\tau_\alpha = -1, \alpha = 1, 2, \dots, q$, and having in view lemma 1.5.

2.5. THEOREM. *If $B = \langle \mathfrak{A}, \mathfrak{A} \rangle$ is a block, with $|C[B]| \geq 2$, then, it exists $\sigma^* \in C[B]$ with an even number of arcs.*

Proof. If $|C[B]| \geq 2$, then, $|C[B]| \geq 3$. (see [1]).

Suppose that B contains exactly 3 elementary cycles: $\sigma_0^{(1)}, \sigma_0^{(2)}, \sigma_0^{(3)}$, and $\text{sgn}(\mathfrak{A}[\sigma_0^{(1)}]) < 0, \text{sgn}(\mathfrak{A}[\sigma_0^{(2)}]) < 0$. In the subdigraph $D(\sigma_0^{(1)}, \sigma_0^{(2)})$ generated by $(\mathfrak{A}[\sigma_0^{(1)}] - \mathfrak{A}[\sigma_0^{(2)}]) \cup (\mathfrak{A}[\sigma_0^{(2)}] - \mathfrak{A}[\sigma_0^{(1)}])$, every node has an even total degree, fact that implies, having in view the corollary 12.5 of [2], that $D(\sigma_0^{(1)}, \sigma_0^{(2)})$ is an union of elementary cycles without arcs in common. Hence, $(\mathfrak{A}[\sigma_0^{(1)}]) - \mathfrak{A}[\sigma_0^{(2)}] \cup (\mathfrak{A}[\sigma_0^{(2)}] - \mathfrak{A}[\sigma_0^{(1)}]) = \mathfrak{A}[\sigma_0^{(3)}]$, and, from lemma 1.1. it results:

$$\text{sgn}(\mathfrak{A}[\sigma_0^{(3)}]) = \text{sgn}(\mathfrak{A}[\sigma_0^{(1)}]) \cdot \text{sgn}(\mathfrak{A}[\sigma_0^{(2)}]) < 0. \tag{2.1}$$

Having in view that every block B with $|C[B]| < 3$, contains a subblock with exactly 3 elementary cycles, (see [1]), and putting $\epsilon_\alpha = -1, \alpha = 1, 2, \dots, q$, the theorem is proved, according with (2.1) where we consider $\sigma^* = \sigma_0^{(3)}$.

REFERENCES

1. Berge, C., *Graphes et Hypergraphes*, Dunod, Paris, 1970.
2. Harary, F., Norman, R. Z., Cartwright, D., *An Introduction to the Theory of Directed Graphs*, New York, 1965.
3. König, D., *Theorie der endlichen und unendlichen Graphen*, Leipzig, 1936.
4. Marcu, D., *On the Existence of a Kernel in a Strong Connected Digraph*, Bull. Inst. Politehnic Iași, 1-2, 1979.

UNELE REZULTATE REFERITOARE LA CICLURILE UNUI DIGRAF CONEX
(R e z u m a t)

Lucrarea este împărțită în două părți: considerații preliminare, și rezultate. Fiecare arce dintr-un graf orientat ϵ se atașează, arbitrar, una din valorile: $+1$, -1 , notată ϵ . Se obțin câteva rezultate cu privire la produsul valorilor ϵ pentru arcele unui drum, lanț sau ciclu. Atașând într-un mod particular valorile ϵ diferitelor arce, se demonstrează unele teoreme referitoare la blocurile unui graf.

INTERVALLES DE CONFIANCE POUR LES COEFFICIENTS D'UNE RÉGRESSION NONLINÉAIRE

E. OANCEA, M. RĂDULESCU

1. On suppose qu'entre deux caractéristiques X et Y il existe une dépendance dont la courbe de régression a l'équation

$$Y = aX^k + b, \quad k \geq 1 \quad (1)$$

où Y est une variable aléatoire normale, et X une variable nonaléatoire. En utilisant des données d'observation (x_i, y_i) , $i = \overline{1, n}$ et la méthode des plus petits carrés, on peut obtenir la forme estimative de l'équation (1):

$$Y = \alpha X^k + \beta \quad (2)$$

où α et β sont donnés par :

$$\alpha = \frac{n \sum_{i=1}^n x_i^k y_i - \sum_{i=1}^n y_i \sum_{i=1}^n x_i^k}{n \sum_{i=1}^n x_i^{2k} - \left(\sum_{i=1}^n x_i^k \right)^2} \quad (3)$$

$$\beta = \frac{\sum_{i=1}^n x_i^{2k} \sum_{i=1}^n y_i - \sum_{i=1}^n x_i^k \sum_{i=1}^n x_i^k y_i}{n \sum_{i=1}^n x_i^{2k} - \left(\sum_{i=1}^n x_i^k \right)^2}$$

Parce que l'équation (2) représente la courbe estimative de (1) dans certains cas on considère un terme correcteur η , de sorte que:

$$Y = \alpha X^k + \beta + \eta = aX^k + b \quad (4)$$

η étant une variable aléatoire normale $N(0, \sigma)$. On observe que Y est une variable aléatoire normale $N(ax^k + b, \sigma_Y)$. De la relation (4) en tenant compte que X est une variable nonaléatoire, il résulte que

$$\sigma_Y^2 = \sigma_\eta^2$$

Parce que α et β sont des variables aléatoires, supposées indépendantes, on a :

$$\sigma_Y^2 = \sigma_\alpha^2 x^{2k} + \sigma_\beta^2 + \sigma_\eta^2 \quad (5)$$

Alors de (3) il résulte

$$\sigma_{\alpha}^2 = \frac{n \left[n \sum_{i=1}^n x_i^{2k} + \left(\sum_{i=1}^n x_i^k \right)^2 \right]}{\left[n \sum_{i=1}^n x_i^{2k} - \left(\sum_{i=1}^n x_i^k \right)^2 \right]^2} \sigma_{\eta}^2 = n E^k \sigma_{\eta}^2$$

$$\sigma_{\beta}^2 = \frac{\sum_{i=1}^n x_i^{2k} n \sum_{i=1}^n x_i^{2k} + \left(\sum_{i=1}^n x_i^k \right)^2}{\left[n \sum_{i=1}^n x_i^{2k} - \left(\sum_{i=1}^n x_i^k \right)^2 \right]^2} \sigma_{\eta}^2 = \left(\sum_{i=1}^n x_i^{2k} \right) E^k \sigma_{\eta}^2$$

où

$$E^k = \frac{n \sum_{i=1}^n x_i^{2k} + \left(\sum_{i=1}^n x_i^k \right)^2}{\left[n \sum_{i=1}^n x_i^{2k} - \left(\sum_{i=1}^n x_i^k \right)^2 \right]^2}$$

Avec ces expressions la relation (5) devient :

$$\sigma_y^2 = \sigma_{\eta}^2 \left[1 + E^k \left(n x^{2k} + \sum_{i=1}^n x_i^{2k} \right) \right]$$

En pratique σ_{η}^2 est inconnue et on peut l'estimer avec les données d'observation par

$$s_{\eta}^2 = \frac{1}{n-1} \sum_{i=1}^n (y_i - \alpha x_i^k - \beta)^2$$

où α et β sont ceux donnés par (3).

Remarque. Pour le cas où la dépendance est de type

$$y = ax^2 + bx + c$$

les résultats restent valables après avoir fait une transformation convenable de sorte que la forme d'équation de dépendance devient

$$y = a'x'^2 + c'.$$

La transformation est $x = x' - x_{ex}$, où x_{ex} est l'abscisse du point d'extrême qui peut être évaluée par le nuage statistique. Dans le cas où il est nécessaire, on peut faire des observations supplémentaires pour une meilleure évaluation de x_{ex} .

Nous proposons encore de déterminer des intervalles de confiance pour les coefficients a et b de l'équation (1), qui dans les hypothèses faites sont respectivement des variables aléatoires normales $N(\alpha, \sigma_{\alpha})$, $N(\beta, \sigma_{\beta})$.

Pour estimer des paramètres a , b on peut déterminer pour chacun un intervalle de confiance en utilisant une statistique Student, respectivement :

$$T_a = \frac{a - \alpha}{s_a},$$

$$T_b = \frac{b - \beta}{s_b}$$

chacune avec $n - 1$ degrés de liberté, où

$$s_a = s_\eta \sqrt{nE^k},$$

$$s_b = s_\eta \sqrt{\left(\sum_{i=1}^n x_i^{2k}\right)E^k}$$

En choisissant une probabilité de risque q , on obtient respectivement les intervalles de confiance pour a et b de forme :

$$(\alpha - t_q s_a, \alpha + t_q s_a)$$

$$(\beta - t_q s_b, \beta + t_q s_b)$$

où t_q est la valeur obtenue des tables de fonction Student correspondante à la probabilité de risque q .

2. On suppose que dans la relation de dépendance (1) Y représente la valeur moyenne d'une variable aléatoire, et X est une variable nonaléatoire (par exemple le temps). Alors en utilisant les données d'observation (x_i, y_i) , $i = \overline{1, n}$ et supposant qu'entre X et Y il existe une dépendance de type (1) et en forme estimative

$$Y = \alpha X^k + \beta$$

dans les mêmes hypothèses comme au point précédant, la variable Y est normale $N(\mu, \sigma_\eta)$.

$$\mu = \alpha x^k + \beta.$$

Alors pour estimer Y donné par (1), on considère la statistique

$$T_{n-1} = \frac{y - \mu}{s_\eta \sqrt{1 + E^k \left(nx^{2k} + \sum_{i=1}^n x_i^{2k} \right)}}$$

qui est de type Student avec $n - 1$ degrés de liberté. Donc en choisissant une probabilité de risque q , on détermine t_q de la relation

$$P(|T_{n-1}| < t_q) = 1 - q.$$

Dans le plan de (x, y) on peut déterminer une région R'_q en utilisant les courbes

$$\pm t = \frac{y - \mu}{s_\eta \sqrt{1 + E^k \left(nx^{2k} + \sum_{i=1}^n x_i^{2k} \right)}} \quad (6)$$

qui constitue une région de confiance associé à la courbe de regression

$$y = ax^k + b.$$

Les courbes (6) en forme rationelle sont

$$-\frac{x^{2k}}{1 + E^k \sum_{i=1}^n x_i^{2k}} + \frac{(y - \mu)^2}{s_{\eta}^2 t_q^2 \left(1 + E^k \sum_{i=1}^n x_i^{2k}\right)} - 1 = 0 \quad (7)$$

elles dépendent du paramètre μ , qui varie avec x . Le lieu géométrique des points des ces courbes pour $x = x_0$, $x_0 \in \mathbf{R}$ détermine la frontière de région R'_q .

Des équations (6) en tenant compte que

$$\tau_x = t_q s_{\eta} \sqrt{1 + E^k \left(n x^{2k} + \sum_{i=1}^n x_i^k \right)} > 0$$

il résulte que la courbe $y = ax^k + b$ appartient à la région de confiance R'_q et quel que soit $x = x_0$, $x_0 \in \mathbf{R}$, on peut déterminer une intervalle de confiance (y_1, y_2) , donnée par

$$y_1 = \mu - \tau_x.$$

$$y_2 = \mu + \tau_x.$$

Pour déterminer l'information apportée par la région de confiance R'_q on observe que les courbes (6) tendent aux droites

$$y - \mu = \pm t_q s_{\eta} \quad (8)$$

quand $E^k \rightarrow 0$. Dans ce cas la frontière de R'_q est donnée par les équations (8) et l'information apportée par R'_q pour chaque $x = x_0$, $x_0 \in \mathbf{R}$ est maximale.

Dans le cas où les courbes (7) deviennent de forme

$$x^{2k} = \text{const.}$$

c'est-à-dire

$$x = c, \quad c \in \mathbf{R} \quad (9)$$

alors la région R'_q est tout le plan de (x, y) et l'information pour chaque $x = x_0$, $x_0 \in \mathbf{R}$ est minimale.

Pratiquement pour évaluer l'information apportée par R'_q on introduit le vecteur informationnel.

$$V'_q \left(\frac{\delta}{\sqrt{\delta^2 + \gamma^2}}, \frac{\delta}{\sqrt{\delta^2 + \gamma^2}} \right)$$

où

$$\delta^2 = s_{\eta}^2 t_q^2 \left(1 + E^k \sum_{i=1}^n x_i^2 \right)$$

$$\gamma^2 = \frac{1 + E^k \sum_{i=1}^n x_i^2}{nE^k}$$

correspondant à la probabilité de risque q .

On observe que si

$$I \quad \gamma \rightarrow 0, \quad V'_q \rightarrow (1, 0)$$

et les courbes (7) tendent aux droites (8), l'information donnée par R'_q est minimale.

Si

$$II \quad \delta \rightarrow 0, \quad V'_q \rightarrow (0, 1)$$

les courbes (7) tendent aux droites $y - \mu = 0$ et l'information donnée par R'_q est maximale.

Dans les applications concrètes le vecteur V'_q sera différent de ces situations extrêmes, les valeurs des ses composantes variant entre 0 et 1.

(Manuscript reçu le 20 juillet 1980)

BIBLIOGRAPHIE

1. F. S. A c t i o n , *Analysis of Straight - Line Data*, London, 1959.
2. E. O a n c e a , M. R ă d u l e s c u , *L'information associée à une région de confiance*, Studia Univ. Babeş-Bolyai Math., 23, 1 (1978), 37-40.

INTERVALE DE ÎNCREDERE PENTRU COEFICIENŢII UNEI REGRESII NELINIARE

(R e z u m a t)

Se consideră o regresie neliniară între două caracteristici X nealeatoare și Y aleatoare, de tipul (1). Folosind curba de regresie estimativă (2) și egalitatea (4), în anumite condiții, se determină intervale de încredere pentru coeficienții ecuației (1).

În partea a doua se extinde problema, considerind Y ca medii ale unei variabile aleatoare, și se obține o regiune de încredere asociată curbei de dependență (1).

PAIR OF NONLINEAR CONTRACTION MAPPINGS COMMON FIXED POINTS

DUONG TRONG NHAN*

Introduction. In the last decade many papers have appeared which established various fixed point theorems in the metric space. A lot of these results generalize the following well-known Banach contraction principle (1922):

Let (X, d) be a complete metric space and let f be a selfmapping on X with property that

$$d(fx, fy) \leq k \cdot d(x, y) \text{ for all } x, y \in X \tag{1}$$

Then f has a unique fixed point

The generalizations mentioned above refer either to the substitution of the contraction condition (1) by some other conditions or considering various general spaces instead of metric space, for example, the existence of common fixed point of two mapping on probabilistic metric space [2]. The results of I.A. Rus [6], H. Sherwood [1], D. H. Tân [3] which are extended in the present paper are some among them.

1. Notations and definitions. Let (X, d) be a metric space. We denote by $\mathfrak{A}(X)$ the set of all nonempty subsets of X , $CL(X)$ the set of all nonempty, closed subsets of X , $CB(X)$ the set of all nonempty, closed and bounded subsets of X .

If $A, B \in \mathfrak{A}(X)$ then we define

$$D(A, B) = \text{Inf}_{a \in A, b \in B} d(a, b)$$

$$H(A, B) = \text{Max} \{ \text{Sup}_{a \in A} D(a, B), \text{Sup}_{b \in B} D(A, b) \}$$

On $CL(X)$, H is a metric (The Hausdorff Metric)

Now let F be a multi-valued mapping on X

Definition 1. The mapping F is called closed if

$$\text{from } \begin{cases} x_n \rightarrow x_0 \\ y_n \rightarrow y_0, y_n \in Fx_n \forall n \end{cases} \text{ it implies that } y_0 \in Fx_0$$

Definition 2. A Δ - Norm is a function Δ mappings $[0, 1] \times [0, 1]$ into $[0, 1]$ Which is associative, commutative non-decreasing in each place and satisfies $\Delta(a, 1) = a$ for each $a \in [0, 1]$.

* Institute of Mathematics, Hanoi.

Some Δ -norms which will be of importance to us are :

$$T_m(a, b) = \text{Maximum } (a + b - 1, 0)$$

$$\text{Prod}(a, b) = a \cdot b$$

$$\text{Min } (a, b) = \text{Minimum } (a, b)$$

We denote by \mathfrak{L} the collection of non-decreasing, leftcontinuous F from R_+ into $[0, 1]$ such that :

$$\text{Inf } F = 0 \text{ and } \text{Sup } F = 1$$

The letter H will be denoted for the function defined by

$$H(x) = \begin{cases} 0, & x \leq 0 \\ 1 & x > 0 \end{cases}$$

Definition 3. We call a probabilistic space a triplet $(X, \mathfrak{F}, \Delta)$, where X is an arbitrary set, Δ is a Δ -norm and \mathfrak{F} is a mapping from $X \times X$ into \mathfrak{L} whose value $\mathfrak{F}(x, y)$ at any pair $(x, y) \in X \times X$ is usually denoted by F_{xy} and assumed to satisfy

I. $F_{xy} = H \Leftrightarrow x = y$

II. $F_{xy}(0) = 0 \quad \forall x, y$

III. $F_{xy} = F_{yx}$

IV. $F_{xx}(t + s) \geq \Delta(F_{xy}(t), F_{yx}(s))$

The convergence and completion of probabilistic metric spaces are defined as follows

$$x_n \rightarrow x \Leftrightarrow \forall \epsilon > 0, \forall \alpha(0, 1), \exists N \in \mathbb{N} \text{ such that}$$

$$F_{x_n x}(\epsilon) > 1 - \alpha \quad \forall n \geq N$$

$\{x_n\}$ is a Cauchy sequence $\Leftrightarrow \forall \epsilon > 0, \forall \alpha \in (0, 1), \exists N \in \mathbb{N}$ such that

$$F_{x_n x_m}(\epsilon) > 1 - \alpha \quad \forall n, m \geq N$$

Where \mathbb{N} is the set of natural numbers. $(X, \mathfrak{F}, \Delta)$ is complete space if every Cauchy sequence is convergent in X .

Remark. A (complete) metric space becomes a (complete) probabilistic space if we define the mapping \mathfrak{F} as follows

$$F_{xy}(t) = \begin{cases} 1 & \text{if } t > d(x, y) \\ 0 & \text{if } t \leq d(x, y) \end{cases}$$

And the Δ -norm is chosen as follows

$$\Delta(a, by) = \text{Min}(a, b) \quad (\text{see [3]}).$$

Definition 4. Let X be a linear space, I is an index set. Let \mathfrak{F} be a mapping from $I \times X$ into \mathfrak{L} . The value $\mathfrak{F}(i, x)$ at any pair $(i, x) \in I \times X$

will be denoted by F_x^i . The triplet (X, \mathcal{F}, Δ) is called a probabilistic locally convex space if the following conditions are satisfied

- I) $F_x^i(t) = H(t) \quad \forall i, \forall t \Leftrightarrow x = 0$
- II) $F_x^i(0) = 0 \quad \forall i, \forall x$
- III) $F_{\lambda x}^i(t) = F_x^i\left(\frac{t}{|\lambda|}\right) \quad \forall i, \forall x, \forall t > 0, \forall x \neq 0$
- IV) $F_{x+y}^i(t+s) \geq \Delta(F_x^i(t), F_y^i(s))$

Let $\{x_v\}$ be a net in X . We say that $x_v \rightarrow x$ if $\forall \varepsilon > 0, \forall \alpha \in (0, 1), \forall i \in I, \exists v_0$ such that

$$F_{x_v - x}^i(\varepsilon) > 1 - \alpha \quad \forall v \geq v_0$$

$\{x_v\}$ is a Cauchy net if $\forall \varepsilon > 0, \forall \alpha \in (0, 1), \forall i \in I \exists v_0$ such that

$$F_{x_v - x_\mu}^i(\varepsilon) > 1 - \alpha \quad \forall v, \mu \geq v_0$$

(X, F, Δ) is complete if every Cauchy net in X is convergent in X .

Remark. A (complete) Hausdorff locally convex space is a (complete) probabilistic locally convex space with $\Delta = \min$ (see [3]).

Definition 5. We call a uniformizable space a pair $(X, \{d_\alpha\}_{\alpha \in A})$ where X is an arbitrary set and $\{d_\alpha\}_{\alpha \in A}$ is a family of pseudo-metric on X . More precisely

$$d_\alpha: X \times X \rightarrow R_+ \text{ such that}$$

- 1) $d_\alpha(x, y) \geq 0, d_\alpha(x, x) = 0 \quad \forall \alpha$
- 2) $d_\alpha(x, y) = d_\alpha(y, x)$
- 3) $d_\alpha(x, z) \leq d_\alpha(x, y) + d_\alpha(y, z)$

A uniformizable space is Hausdorff if

- 4) $d_\alpha(x, y) = 0 \quad \forall \alpha \in A$ implies $x = y$, where R_+ is the set of non-negative real numbers.

The convergence and completion are defined as follows :

A sequence $\{x_n\}$ in X converges to $x \in X$ if and only if $d_\alpha(x_n, x) \rightarrow 0$ as $n \rightarrow \infty, \forall \alpha \in A$

$\{x_n\}$ is a Cauchy sequence if

$$d_\alpha(x_n, x_m) \rightarrow 0 \text{ as } n, m \rightarrow \infty \text{ for all } \alpha \in A$$

$(X, d_\alpha)_{\alpha \in A}$ is a complete space if every Cauchy sequence in X converges to a point $x \in X$.

Remark. 1) A (complete) probabilistic metric space $(X, F, \Delta = \min)$ becomes a (complete) Hausdorff uniformizable space if we define the family of pseudo-metric as follows

$$d_\alpha(x, y) = \text{Sup} \{t : F_{xy}(t) \leq 1 - \alpha\}, \alpha \in (0, 1)\}$$

S_0 a (complete) metric space is also a (complete) Hausdorff uniformizable space.

2) A (complete) probabilistic locally convex space (X, F, Min) becomes a (complete) Hausdorff uniformizable space if we define

$$d_{\alpha, i}(x, y) = \text{Sup} \{t : F_{xy}^i(t) \leq 1 - \alpha\} \quad \forall \alpha \in (0, 1), \forall i \in I$$

So a (complete) Hausdorff locally convex space is also a (complete) Hausdorff uniformizable space.

2. Pairs of nonlinear contraction mappings on metric spaces.

In [11] Boyd-Wong substituted the contraction condition (1) by nonlinear contraction one:

There exists a function $\varphi: R_+ \rightarrow R_+$ upper-semicontinuous from the right and $\varphi(t) < t$ for any $t > 0$ such that

$$d(f(x), f(y)) \leq \varphi(d(x, y)) \quad \forall x, y \in X$$

THEOREM 2.1. (Boyd-Wong [11])

A nonlinear contraction mapping has a unique fixed point in a complete metric space.

In a recent paper [6] I. A. Rus gave a theorem in this direction for multi-valued mappings. This theorem can be stated as follows:

THEOREM 2.2. ([6])

Let (X, d) be a complete metric space, $F: X \rightarrow CB(X)$ is a multi-valued mapping such that

a) *There exist $\alpha, \beta \in R_+, \alpha + \beta = 1$ for which*

$$H(Fx, Fy) \leq \alpha d(x, y) + \beta d(y, Fy) \quad \forall x \in X, \forall y \in Fx$$

b) *There exists a function $\varphi: R_+^5 \rightarrow R_+$ continuous and*

$$\textcircled{1} \quad \varphi(0, 0, r, r, 0) < r, \quad \forall r > 0$$

$$\textcircled{2} \quad \varphi(u_1, u_2, u_3, u_4, u_5) \leq \varphi(u_1, u'_2, u_3, u_4, u'_5) \quad \text{for } u_2 \leq u'_2, u_5 \leq u'_5$$

$\textcircled{3}$ *For any $x, y \in X$*

$$H(Fx, Fy) \leq \varphi(d(x, y), D(x, Fx), D(y, Fy), D(x, Fy), D(y, Fx))$$

Then F has a fixed point.

In this theorem setting:

$$\varphi(u_1, u_2, u_3, u_4, u_5) = \sum_{i=1}^5 a_i \cdot u_i \quad \text{where } a_i \geq 0, i = \overline{1, 5}, \sum_{i=1}^5 a_i < 1.$$

We obtain the theorem of Alesina-Massa-Roux (See [14])

The following theorem extends theorem 2.2. to the case of two mappings.

THEOREM 2.3. *Let (X, d) be a complete metric space, $F_1, F_2: X \rightarrow CL(X)$ are two mappings with properties.*

a) There exists a function $q: R_+ \rightarrow [0, 1]$ upper semi continuous from the right such that

$$H(F_i x, F_j y) \leq q(d(x, y)) \text{ Max } \{d(x, y), d(y, F_j y)\}$$

$$\forall x \in X, y \in F_i x, i \neq j, i, j = \overline{1, 2}$$

b) There exists a function $\varphi: R_+^5 \rightarrow R_+$ + uppersemicontinuous from the right such that

1b) $\varphi(0, 0, r, r, 0) < r$ for any $r > 0$

2b) $\varphi(u_1, u_2, u_3, u_4, u_5) \leq \varphi(u_1, u'_2, u_3, u'_4, u'_5)$ $u_i \leq u'_i, i = 2, 4, 5$

3b) For any $x, y \in X$

$$H(F_1 x, F_2 y) \leq \varphi(d(x, y), D(x, F_1 x), D(y, F_2 y), D(x, F_2 y), D(y, F_1 x))$$

Then F_1 and F_2 have a common fixed point.

If the function φ is continuous then it is sufficient to assume that

$$\varphi(u_1, u_2, u_3, u_4, u_5) \leq \varphi(u_1, u'_2, u_3, u_4, u'_5) \text{ for } u_2 \leq u'_2, u_5 \leq u'_5$$

instead of 2b)

Proof. We first prove that if hypothesis a) is satisfied then for any $x_0 \in X$ we can construct a convergent iterated sequence $\{x_n\}$ such that

$$\begin{cases} x_{n+1} \in F_1 x_n & \text{if } n \text{ is even} \\ x_{n+1} \in F_2 x_n & \text{if } n \text{ is odd} \end{cases}$$

And if at least one of two mappings F_1, F_2 has a fixed point then they have common fixed point.

Indeed if $x^* \in F_i x^*$ then for $j \neq i$ we have

$$d(x^*, F_j x^*) \leq H(F_i x^*, F_j x^*) \leq q(0) \text{ Max } \{0, d(x^*, F_j x^*)\}$$

Since $q(0) < 1$ we have $d(x^*, F_j x^*) = 0$. But $F_j x^*$ is closed so $x^* \in F_j x^*$ i.e. x^* is a common fixed point.

For any $x_0 \in X$ we choose $r > 0$ such that $d(x_0, F_1 x_0) < r$

Let x_1 be an element in $F_1(x_0)$ ($x_1 \in F_1 x_0$) for which

$$d(x_0, x_1) < r \tag{2}$$

By hypothesis a) we have

$$d(x_1, F_2 x_1) \leq H(F_1 x_0, F_2 x_1) \leq q(d(x_0, x_1)) \text{ Max } \{d(x_0, x_1), d(x_1, F_2 x_1)\} \tag{3}$$

If $d(x_0, x_1) = 0$ then $x_0 = x_1 \in F_1 x_0$ and hence x_0 is a common fixed point of F_1 and F_2

If $q(d(x_0, x_1)) = 0$ then we have $d(x_1, F_2 x_1) = 0$ in view of (3), the set $F_2 x_1$ is closed so $x_1 \in F_2 x_1$ i.e. x_1 is a common fixed point.

It Remains to consider the case that $d(x_0, x_1) > 0$ and $q(d(x_0, x_1)) > 0$. In this case the Maximum in the right side of (3) must attain at $d(x_0, x_1)$, i.e.

$$d(x_1, F_2x_1) \leq q(d(x_0, x_1))d(x_0, x_1)$$

From (2) and the fact that $q(d(x_0, x_1)) < 1$ we obtain

$$d(x_1, F_2x_1) < \text{Min}\{d(x_0, x_1), q(d(x_0, x_1)) \cdot r\}$$

We choose $x_2 \in F_2x_1$ such that

$$d(x_1, x_2) < \text{Min}\{d(x_0, x_1), q(d(x_0, x_1)) \cdot r\}$$

Again by hypothesis a) we have

$$d(x_2, F_1x_2) \leq H(F_2x_1, F_1x_2) \leq q(d(x_1, x_2))\text{Max}\{d(x_1, x_2), d(x_2, F_1x_2)\}$$

By an argument analogous to the previous one we can assume that $x_1 \neq x_2$, $q(d(x_1, x_2)) > 0$ and then:

$$d(x_2, F_1x_2) \leq q(d(x_1, x_2))d(x_1, x_2)$$

Hence

$$d(x_2, F_1x_2) < \text{Min}\{d(x_1, x_2), q(d(x_1, x_2))q(d(x_0, x_1)) \cdot r\}$$

Continuing this process we obtain a sequence $\{x_n\}_{n \in \mathbb{N}}$ for wich

$$\begin{cases} x_{n+1} \in F_1x_n & \text{if } n \text{ is even} \\ x_{n+1} \in F_2x_n & \text{if } n \text{ is odd} \end{cases}$$

and the following inequality is satisfied

$$d(x_n, x_{n+1}) < \text{Min}\{d(x_{n-1}, x_n), q(d(x_{n-1}, x_n))q(d(x_{n-2}, x_{n-1})) \dots q(d(x_0, x_1)) \cdot r\} \quad (4)$$

Hence, the sequence $b_n = d(x_n, x_{n+1})$ is decreasing ($b_n < b_{n-1}$) and so $\{b_n\}$ converges to a number $b \geq 0$, from the right.

We denote

$$M = \overline{\lim}_{n \rightarrow \infty} q(d(x_n, x_{n+1}))$$

From upper semicontinuity from the right of q it follows

$$M \leq q(b) < 1$$

Choose $\epsilon > 0$ such that $\alpha = M + \epsilon < 1$ Then there exists an integer $N \in \mathbb{N}$ for wich $q(b_n) \leq \alpha$, $\forall n > N$

From (4) we have

$$b_n < \alpha^{n-N}q(d(x_{N-1}, x_N)) \dots q(d(x_0, x_1))r, \quad \forall n > N$$

Thus

$$b_n < \alpha^{n-N} \cdot r \quad \forall n > N$$

Since $\alpha < 1$, it is easily seen that $\{x_n\}$ is a Cauchy sequence in a complete metric space X and so it converges to a point $x^* \in X$.

Now we show that the point x^* is a common fixed point of F_1 and F_2 . By hypothesis b) we have

$$\begin{aligned} d(x^*, F_2x^*) &\leq d(x^*, x_{2n+1}) + d(x_{2n+1}, F_2x^*) \leq d(x^*, x_{2n+1}) + H(F_1x_{2n}, F_2x^*) \\ &\leq d(x_{2n+1}, x^*) + \varphi(d(x_{2n}, x^*), d(x_{2n}, F_1x_{2n}), d(x^*, F_2x^*), d(x_{2n}, F_2x^*), d(x^*, F_1x_{2n})) \\ &\leq d(x_{2n+1}, x^*) + \varphi(d(x_{2n}, x^*), d(x_{2n}, x_{2n+1}), d(x^*, F_2x^*), d(x_{2n}, F_2x^*), d(x^*, x_{2n+1})) \end{aligned}$$

We have $d(x_{2n}, x^*)$, $d(x_{2n}, x_{2n+1})$, $d(x^*, x_{2n+1})$ tend to 0 from the right and $d(x^*, F_2x^*) + d(x^*, x_{2n})$ tends to $d(x^*, F_2x^*)$ from the right. So

$$(d(x_{2n}, x^*), d(x_{2n}, x_{2n+1}), d(x^*, F_2x^*), d(x_{2n}, x^*) + d(x^*, F_2x^*), d(x^*, x_{2n+1}))$$

tends to $(0, 0, d(x^*, F_2x^*), d(x^*, F_2x^*), 0)$ from the right

By taking the limit as $n \rightarrow \infty$ we have

$$d(x^*, F_2x^*) \leq \varphi(0, 0, d(x^*, F_2x^*), d(x^*, F_2x^*), 0)$$

This implies that $d(x^*, F_2x^*) = 0$ in view of 1b)

If φ is continuous then it is sufficient to assume that

$$\varphi(u_1, u_2, u_3, u_4, u_5) \leq \varphi(u_1, u'_2, u_3, u_4, u'_5)$$

$$\text{for } u_2 \leq u'_2, u_5 \leq u'_5$$

Indeed

$$\begin{aligned} d(x^*, F_2x^*) &\leq d(x, x_{2n+1}) + \\ &+ \varphi(d(x_{2n}, x^*), d(x_{2n}, F_1x_{2n}), d(x, F_2x), d(x_{2n}, F_2x^*), d(x^*, F_1x_{2n})) \\ &\leq d(x^*, x_{2n+1}) + \varphi(d(x_{2n}, x^*), d(x_{2n}, x_{2n+1}), d(x^*, F_2x^*), d(x_{2n}, F_2x^*), d(x^*, x_{2n+1})) \end{aligned}$$

Letting $n \rightarrow \infty$ we get

$$d(x^*, F_2x^*) \leq \varphi(0, 0, d(x^*, F_2x^*), d(x^*, F_2x^*), 0)$$

Hence $d(x^*, F_2x^*) = 0$ in view of 1b)

Since F_2x^* is closed we get $x^* \in F_2x^*$ and so x^* is a common fixed point of F_1 and F_2 .

In theorem 2.3 setting $F_1 = F_2 = F$ we obtain the following corollary which generalizes theorem 2.2.

COROLLARY 2.1. Let (X, d) be a complete metric space, $F: X \rightarrow CL(X)$ is a multi-valued mapping on X and assumed to satisfy

a) There exists a function $q: R_+ \setminus \{0, k, 1\}$ upper semicontinuous from the right so that

$$H(Fx, Fy) \leq q(d(x, y)) \text{Max} \{d(x, y), D(y, Fy)\}$$

$$\forall x \in X, \forall y \in VFx.$$

b) There exists $\varphi: R_+^5 \rightarrow R_+$ continuous and

$$1b) \varphi(0, 0, r, r, 0) < r \quad \forall r > 0$$

$$2b) \varphi(u_1, u_2, u_3, u_4, u_5) \leq \varphi(u, u'_2, u_3, u_4, u'_5), u_i \leq u'_i \quad i = 2, 5$$

3b) for all $x, y \in X$ we have

$$H(Fx, Fy) \leq \varphi(d(x, y), D(x, Fx), D(y, Fy), D(x, Fy), (Dy, Fx))$$

Then F has a fixed point.

COROLLARY 2.2. Let (X, d) be a complete metric space $F_1, F_2: X \rightarrow CL(X)$ are two multi-valued mappings. Assume that

There exists $q: R_+ \rightarrow [0, 1]$ upper semicontinuous from the right such that for $\forall x, y \in X$

$$H(F_1x, F_2y) \leq q(d(x, y)) \text{Max} \left\{ d(x, y), d(x, F_1x), d(y, F_2y), \frac{1}{2} [d(x, F_2y) + d(y, F_1x)] \right\} \quad (5)$$

Then F_1 and F_2 have a common fixed point.

Proof. By symmetry of F_1 and F_2 we can write (5) as follows

$$H(F_i x, F_j y) \leq q(d(x, y)) \text{Max} \left\{ d(x, y), d(x, F_i x), d(y, F_j y), \frac{1}{2} [d(x, F_j y) + d(y, F_i x)] \right\} \quad i \neq j, i, j = 1, 2$$

But for all $x \in X, y \in F_i x$ we have

$$\begin{aligned} d(y, F_i x) &= 0, \quad d(x, F_i x) \leq d(x, y) \quad \text{and for } i \neq j \\ &\frac{1}{2} [d(x, F_j y) + d(y, F_i x)] = \\ &= \frac{1}{2} d(x, F_j y) \leq \frac{1}{2} [d(x, y) + d(y, F_j y)] \leq \text{Max} \{d(x, y), d(y, F_j y)\} \end{aligned}$$

Hence

$$H(F_i x, F_j y) \leq q(d(x, y)) \text{Max} \{d(x, y), D(y, F_j y)\}$$

for all $x \in X, y \in F_i x, i \neq j, i, j = 1, 2$

So hypothesis a) of theorem 2.3 is satisfied.

If we define $\varphi: R_+^5 \rightarrow R_+$ as follows

$$\varphi(u_1, u_2, u_3, u_4, u_5) = q(u_1) \text{Max} \left\{ u_1, u_2, u_3, \frac{1}{2} [u_4 + u_5] \right\}$$

Then hypothesis b) of theorem 2.3 is satisfied too.

THEOREM 2.4. Let (X, d) be a complete metric space let $F: X \rightarrow CL(X)$ be a multi-valued mapping. We assume that

a) There exists a function $q: R_+ \rightarrow [0, 1]$ upper semicontinuous from the right such that

$$H(Fx, Fy) \leq q(d(x, y)) \text{Max} \{d(x, y), D(y, Fy)\}$$

$$\text{for } \forall x \in X, y \in Fx.$$

b) The mapping F is closed

Then F has a fixed point.

Proof. In the proof of theorem 2.3, we set $F_1 = F_2 = F$ Then we have $\{x_n\}_{n \in \mathbb{N}}, x_{n+1} \in Fx_n$ is a convergent sequence. Let x^* be its limit, we denote by $y_n = x_{n+1}$ Then $y_n \rightarrow x^*, y_n \in Fx_n$ and since $x_n \rightarrow x^*$ and F is closed mapping it implies that $x^* \in Fx^*$

3. Common fixed point of two mappings on uniformizable spaces.

In his paper [3] D. H. T à n proved some fixed point theorems for contraction mappings on uniformizable space, probabilistic metric space and probabilistic locally convex spaces. These results generalize the theorems of Hadzic [2], Sherwood [1] and some others.

THEOREM 3.1. Let $(X, d_\alpha)_{\alpha \in A}$ be a complete Hausdorff uniformizable space $T: X \rightarrow X$ be a single mapping, $f: A \rightarrow A$. If

1) For $\forall \alpha \in A$, there exists $q_\alpha: R_+ \rightarrow [0, 1]$ increasing function for which $\lim_{n \rightarrow \infty} q_\alpha^n(t) < 1, \forall t \rightarrow R_+$ such that:

$$d_\alpha(Tx, Ty) \leq q_\alpha(d_{f(\alpha)}(x, y))d_{f(\alpha)}(x, y) \quad \forall x, y \in X$$

2) For some $x_0 \in X$ we have

$$\text{Sup}_{n \in \mathbb{N}} \{d_{f(\alpha)}^n(x_0, Tx_0)\} < +\infty \quad \forall \alpha \in A$$

Then there exists a unique point $x^* \in X$ such that

$$x^* = Tx^* \text{ and } \text{Sup}_{n \in \mathbb{N}} \{d_{f(\alpha)}^n(x_0, x^*)\} < +\infty$$

The aim of this section is to extend theorem 3.1. to the case of two mappings.

THEOREM 3.2. Let $(X, d_\alpha)_{\alpha \in A}$ be a complete Hausdorff uniformizable space, let S, T be two self-mappings on $X, f: A \rightarrow A$. If the following assumptions are satisfied.

1) For any $\alpha \in A$, There exists $q_\alpha: \mathbf{R}_+ \rightarrow [0, 1]$ increasing function for which $\lim_{n \rightarrow \infty} q_{f(\alpha)}^n(t) < 1, \forall t \in \mathbf{R}_+$ such that:

$$d_\alpha(Sx, Ty) \leq q_\alpha(d_{f(\alpha)}(x, y))d_{f(\alpha)}(x, y) \quad \forall x, y \in X, x \neq y$$

2) There exists a point $x_0 \in X$ for which at least one of two following conditions is satisfied

$$2a) \sup_{n \in \mathbf{N}} \{d_{f(\alpha)}^n(x_0, Sx_0)\} < +\infty \quad \forall \alpha \in A$$

$$2b) \sup_{n \in \mathbf{N}} \{d_{f(\alpha)}^n(x_0, Tx_0)\} < +\infty \quad \forall \alpha \in A$$

Then at least one of two mappings S, T has a fixed point.

Assume in addition that

$$3) S \cdot T = T \cdot S$$

4) Each of them has most one fixed point

Then S and T has a unique common fixed point.

Proof. Assume that condition 2a) is satisfied i.e.

$$\sup_{n \in \mathbf{N}} d_{f(\alpha)}^n(x_0, Sx_0) = P_\alpha < +\infty$$

We construct the iterated sequence as follows

$$x_{n+1} = \begin{cases} Sx_n & \text{if } n \text{ is even} \\ Tx_n & \text{if } n \text{ is odd} \end{cases}$$

We now divide in two cases:

The case that $x_{n_0} = x_{n_0+1}$ for some $n_0 \in \mathbf{N}$

The case that $x_n \neq x_{n+1}$ for any $n \in \mathbf{N}$.

In the first case $x_{n_0} = x_{n_0+1}$ for some $n_0 \in \mathbf{N}$.

$$\text{Then } \begin{cases} x_{n_0} = x_{n_0+1} = Sx_{n_0} & \text{if } n_0 \text{ is even} \\ x_{n_0} = x_{n_0+1} = Tx_{n_0} & \text{if } n_0 \text{ is odd} \end{cases}$$

Hence at least one of two mappings S, T has a fixed point: x_{n_0} . Now we consider the second case $x_n \neq x_{n+1}$ for all $n \in \mathbf{N}$.

We have, for every even n

$$\begin{aligned} d_\alpha(x_n, x_{n+1}) &= d_\alpha(Sx_n, Tx_{n-1}) \leq q_\alpha(q_{f(\alpha)}(x_{n-1}, x_n))d_{f(\alpha)}(x_{n-1}, x_n) \\ &= q_\alpha(d_{f(\alpha)}(x_{n-1}, x_n))d_{f(\alpha)}(Sx_{n-2}, Tx_{n-1}) \leq \dots \leq \dots \leq \\ &\leq q_\alpha(d_{f(\alpha)}(x_n, x_{n-1}))q_{f(\alpha)}(d_{f(\alpha)}(x_{n-2}, x_{n-1})) \dots q_{f(\alpha)}^{n-1}(d_{f(\alpha)}^n(x_0, Sx_0))d_{f(\alpha)}^n(x_0, Sx_0) \end{aligned}$$

If n is odd we have

$$\begin{aligned} d_\alpha(x_n, x_{n+1}) &= d_\alpha(Sx_{n-1}, Tx_n) \leq q_\alpha(d_{f(\alpha)}(x_{n-1}, x_n))d_{f(\alpha)}(x_{n-1}, x_n) = \\ &= q_\alpha(d_{f(\alpha)}(x_{n-1}, x_n))d_{f(\alpha)}(Sx_{n-1}, Tx_{n-2}) \leq \dots \leq \dots \leq \\ &\leq q_\alpha(d_{f(\alpha)}(x_{n-1}, x_n))q_{f(\alpha)}(d_{f(\alpha)}(x_{n-2}, x_{n-1})) \dots q_{f(\alpha)}^{n-1}(d_{f(\alpha)}^n(x_0, Sx_0))d_{f(\alpha)}^n(x_0, Sx_0) \end{aligned}$$

So for $\forall \alpha \in A, \forall n \in \mathbb{N}$ we have

$$\begin{aligned} d_\alpha(x_n, x_{n+1}) &\leq q_\alpha(d_{f(\alpha)}(x_{n-1}, x_n)) q_{f(\alpha)}(d_{f(\alpha)}^2(x_{n-2}, x_{n-1})) \dots \\ &\dots q_{f(\alpha)}^{n-1}(d_{f(\alpha)}^n(x_0, Sx_0))d_{f(\alpha)}^n(x_0, Sx_0). \end{aligned} \tag{6}$$

From $q_\alpha(t) \leq 1, \forall t$ it implies

$$\begin{aligned} d_\alpha(x_n, x_{n+1}) &\leq d_{f(\alpha)}(x_{n-1}, x_n) \leq \dots \leq \\ &\leq d_{f(\alpha)}^m(x_{n-m}, x_{n-m+1})_n \leq \dots \leq d_{f(\alpha)}^n(x_0, Sx_0) \leq P_\alpha \end{aligned}$$

But $\lim_{n \rightarrow \infty} q_{f(\alpha)}^n(P_\alpha) < 1$ so there exists a constant $Q < 1$ and an integer $N_\alpha \in \mathbb{N}$ such that

$$d_{f(\alpha)}^n(P_\alpha) \leq Q \quad \text{for } \forall n \geq N_\alpha$$

Hence for $n > m \geq N_\alpha$ we have

$$\left. \begin{aligned} q_{f(\alpha)}^m(d_{f(\alpha)}^{m+1}(x_{n-m+1}, x_{n-m})) &\leq q_{f(\alpha)}^m(P_\alpha) \leq Q \\ \dots \dots \dots & \dots \dots \dots \\ q_{f(\alpha)}^{n-1}(d_{f(\alpha)}^n(x_0, Sx_0)) &\leq q_{f(\alpha)}^{n-1}(P) \leq Q \end{aligned} \right\} \tag{7}$$

Since $q_\alpha(t) \leq 1, \forall t$, combining (6) and (7) we get

$$\begin{aligned} d_\alpha(x_{n+1}, x_n) &\leq Q^{n-N_\alpha} \cdot q_{f(\alpha)}^{N_\alpha}(d_{f(\alpha)}^{N_\alpha+1}(x_{n-N_\alpha+1}, x_{n-N_\alpha})) \dots \\ &\dots q_{f(\alpha)}^{n-1}(d_{f(\alpha)}^n(x_0, Sx_0)) \cdot P_\alpha \end{aligned}$$

$$d_\alpha(x_{n+1}, x_n) \leq Q^n \cdot \frac{P_\alpha}{Q^{N_\alpha}} \quad \text{for } n > N_\alpha$$

Since $Q < 1$ so the sequence $\{x_n\}$ is a Cauchy sequence in a complete metric space and hence

$$x_n \rightarrow x^* \in X$$

We denote by

$$\mathbf{K} = \{n \in N, n \text{ even}, x_n \neq x^*\}$$

$$\mathbf{L} = \{n \in N, n \text{ odd}, x_n \neq x^*\}$$

Since $x_{n+1} \neq x$ for all $n \in N$ the at least one of two sets \mathbf{K}, \mathbf{L} must be infinite. Indeed if both of them were finite then $\mathbf{K} \cup \mathbf{L}$ would be finite too, so for any $k > \text{Max} \{n, n \in \mathbf{K} \cup \mathbf{L}\}$ we would have

$$x_k = x^* \quad \text{because } k \notin \mathbf{K} \cup \mathbf{L}$$

$$x_{k+1} = x^* \quad \text{because } k \notin \mathbf{K} \cup \mathbf{L}$$

Hence we get $x_k = x_{k+1}$ a contradiction.

Now assume that \mathbf{K} is infinite, then for any $n \in \mathbf{K}$ we have $x_n \neq x^*$ and so

$$d_n(x_{n+1}, Tx^*) = d_\alpha(Sx_n, Tx^*) \leq q_\alpha(d_{f(\alpha)}(x_n, x^*))d_{f(\alpha)}(x_n, x^*)$$

$$d_\alpha(x_{n+1}, Tx^*) \leq d_{f(\alpha)}(x_n, x^*) \quad (\text{because } q_\alpha(d_{f(\alpha)}(x_n, x^*)) \leq 1)$$

Letting $n \rightarrow \infty$ we get $d_\alpha(x^*, Tx^*) = 0, \forall \alpha \in A$

Since X is Hausdorff we get $x^* = Tx^*$

By an analogous argument to the previous one we have that S has a fixed point if \mathbf{L} is infinite.

We now assume that hypotheses 3) and 4) are satisfied. We show that S, T have a unique common fixed point. Let one of them have a fixed point x^* , for example $x^* = Sx^*$

Then from 3) it follows

$$S(Tx^*) = T(Sx^*) = Tx^*$$

But S has at most one fixed point so we have

$$x^* = Tx^*$$

Hence x^* is the unique common fixed point.

Since S and T are symmetric in hypothesis 1) so we have the same conclusion if 2b) holds and the proof is completed.

Remark. a) Theorem 3.2 still holds if we replace hypothesis 1) by the following assumption:

1)' $\forall \alpha \in A, \exists q_\alpha: R_+ \rightarrow R_+$ a bounded function such that

$$\overline{\lim}_{n \rightarrow \infty} q_{f(\alpha)}(t) \leq Q_\alpha = \text{const.} < 1 \quad \text{for any } t \in R^+ \text{ and}$$

$$d_\alpha(Sx, Ty) \leq q_\alpha(d_{f(\alpha)}(x, y))d(x, y)$$

for $\forall x \neq y, x, y \in X$.

b) In general hypotheses 1) and 2) (1)' and 2) respectively) are not sufficient for the existence of common fixed point of S and T . To see this more clearly we give the following example (See Wong [13])

Let $X = \{0, 1\}$, d is the Euclidian metric
 $S, T: X \rightarrow X$ defined by $S(0) = 0, T(0) = 1$
 $S(1) = 1, T(1) = 0$

Then S and T satisfy hypotheses 1) and 2) (1)' and 2) respectively) But S has two fixed points and T has not any.

THEOREM 3.3. Let $(X, d_\alpha)_{\alpha \in A}$ be a complete Hausdorff uniformizable space. Let, $S, T: X \rightarrow X$ be two self-mappings. Assume that:

For every $\alpha \in A$, there exists an upper semicontinuous function from the right $q_\alpha: \mathbb{R} \rightarrow [0, 1]$ such that

$$d_\alpha(Sx, Ty) \leq q_\alpha(d_\alpha(x, y)) \text{Max} \left\{ d_\alpha(x, y), d_\alpha(x, Sx), d_\alpha(y, Ty), \frac{1}{2} [d_\alpha(x, Ty) + d_\alpha(y, Sx)] \right\} \\ \forall x, y \in X$$

Then S, T have a unique common fixed point.

Proof. In [4] we proved this theorem in a particular case, there the space $(X, d_\alpha)_{\alpha \in A}$ is a metric space (X, d) . But, if we repeat the proof there for each α using the fact that $(X, d_\alpha)_{\alpha \in A}$ is Hausdorff we get the present theorem.

The existence of common fixed points in probabilistic metric space was investigated in [2]. A pair of contraction mappings was defined as follows

Definition. (See [2])

Let (X, F, Δ) be a probabilistic metric space. A pair of self-mappings $T_1, T_2: X \rightarrow X$ is called contraction pair if

$$F_{T_1xT_2y}(t) \geq F_{xy}\left(\frac{t}{\alpha}\right) \text{ for } \forall x, y \in X, t > 0 \quad (*) \\ \text{for some } \alpha \in [0, 1]$$

There is a flaw in this definition

Since (*) holds for $\forall x, y \in X, t > 0$ we can choose $y = x$ and so that

$$F_{T_1xT_2x}(t) \geq F_{xx}\left(\frac{t}{\alpha}\right).$$

From axioms I) and II) of probabilistic metric space and the properties of $F \in \mathfrak{F}$ we get

$$T_1x = T_2x \text{ for all } x \in X, \text{ i.e. } T_1 \equiv T_2$$

And hence theorem 1.2 ([2]) is not different from theorem 3.2 ([1]).

In what follows we shall prove some theorems about the existence of common fixed point for two mappings in probabilistic metric space and probabilistic locally convex space, using the results obtained above.

THEOREM 3.4. *Let $(X, \mathfrak{F}, \text{Min})$ be a complete probabilistic metric space. Let $S, T: X \rightarrow X$ be two self-mappings such that*

There exists a increasing function $q: R_+ \rightarrow [0, 1)$.

Assume that q is continuous from the right and satisfies

$$F_{SxTy}(q(t) \cdot t) \geq F_{xy}(t) \quad \forall t > 0, x \neq y, x, y \in X$$

Then at least one of two mappings has a fixed point. Assume in addition that :

a) $S \cdot T = T \cdot S$

b) Each mapping has at most one fixed point.

Then S and T have a unique common fixed point.

Proof. Defining $d_\alpha(x, y) = \text{Sup}\{t : F_{xy}(t) \leq 1 - \alpha\} \quad \forall \alpha \in (0, 1)$. We have that (X, d_α) is a complete Hausdorff uniformizable space.

We choose $f = I_{(0, 1)}$ the identity mapping in $(0, 1)$

$$q_\alpha(\cdot) = q(\cdot) \quad \forall \alpha \in (0, 1)$$

We now show that all hypotheses in theorem 3.2 are satisfied.

We first show that

$$d_\alpha(Sx, Ty) \leq q(d_\alpha(x, y))d_\alpha(x, y) \quad \forall x \neq y, \alpha \in (0, 1)$$

Indeed if $d_\alpha(Sx, Ty) > q(d_\alpha(x, y))d_\alpha(x, y)$ for some $\alpha \in A$, some $x \neq y$ then from continuity from the right of q we would get

$$\exists t > d_\alpha(x, y) \text{ such that}$$

$$d_\alpha(Sx, Ty) > q(t) \cdot t$$

The function $F_{SxTy}(\cdot)$ is increasing so

$$F_{SxTy}(d_\alpha(Sx, Ty)) \geq F_{SxTy}(q(t) \cdot t) \geq F_{xy}(t) > 1 - \alpha$$

Thus

$F_{SxTy}(d_\alpha(Sx, Ty)) > 1 - \alpha$ this conflicts with the definition of d_α (From definition of d_α it implies that

$$F_{SxTy}(d_\alpha(Sx, Ty)) \leq 1 - \alpha$$

On the other hand we have

$$\overline{\lim}_{n \in \mathbb{N}} q_{f(\alpha)}^n(t) = q(t) < 1$$

and

$$\text{Sup}_{n \in \mathbb{N}} \{d_{f(\alpha)}^n(x_0, Sx_0)\} = d_\alpha(x_0, Sx_0) < +\infty$$

$$\text{Sup}_{n \in \mathbb{N}} \{d_{f(\alpha)}^n(x_0, Tx_0)\} = d_\alpha(x_0, Tx_0) < +\infty$$

And the proof is completed by applying theorem 3.2.

THEOREM 3.5. Let $(X, \mathfrak{F}, \text{Min})$ be a complete probabilistic metric space. Let $S, T: X \rightarrow X$ be two mappings such that: There exists a constant $q \in [0, 1]$ for which

$$F_{SxTy}(q \cdot t) \geq \text{Min} \{F_{xy}(t), F_{xSx}(t), F_{yTy}(t), \text{Max}\{F_{xTy}(t), F_{yTx}(t)\}\}$$

for $\forall x, y \in X$

Then S and T have a unique common fixed point.

Proof. We shall show that all hypotheses in theorem 3.3 are satisfied

First we construct the complete Hausdorff uniformizable space (X, d_α) by setting

$$d_\alpha(x, y) = \text{Sup}\{t : F_{xy}(t) \leq 1 - \alpha\} \quad \forall \alpha \in (0, 1)$$

Choose $q_\alpha = q$, we now show that

$$d_\alpha(Sx, Ty) \leq q \cdot \text{Max} \left\{ d_\alpha(x, y), d_\alpha(x, Sx), d_\alpha(y, Ty), \frac{1}{2} [d_\alpha(x, Ty) + d_\alpha(y, Sx)] \right\}$$

Indeed if.

$$d(Sx, Ty) > q \text{Max} \left\{ d_\alpha(x, y), d_\alpha(x, Sx), d_\alpha(y, Ty), \frac{1}{2} [d_\alpha(x, Ty) + d_\alpha(y, Sx)] \right\}$$

for some $\alpha \in A$, some $x \neq y$

Then putting $t = \frac{d_\alpha(Sx, Ty)}{q}$, we would have

$$t > \text{Max} \left\{ d_\alpha(x, y), d_\alpha(x, Sx), d_\alpha(y, Ty), \frac{1}{2} [d_\alpha(x, Ty) + d_\alpha(y, Sx)] \right\}$$

Hence

$$F_{xy}(t) > 1 - \alpha, \quad F_{xSx}(t) > 1 - \alpha, \quad F_{yTy}(t) > 1 - \alpha$$

On the other hand we could show that

$$\text{Max} \{F_{xTy}(t), F_{ySx}(t)\} > 1 - \alpha$$

If it were not so, we would have

$$F_{xTy}(t) \leq 1 - \alpha \text{ and } F_{ySx}(t) \leq 1 - \alpha$$

This means that

$$t \leq d_\alpha(x, Ty) \text{ and } t \leq d_\alpha(y, Sx)$$

Hence

$$t \leq \frac{1}{2} [d_\alpha(x, Ty) + d_\alpha(y, Sx)] \text{ a contradiction.}$$

We would have

$$F_{SxTy}(d_\alpha(Sx, Ty)) = F_{SxTy}\left(q \cdot \frac{d_\alpha(Sx, Ty)}{q}\right) = F_{SxTy}(q \cdot t) \geq \\ \geq \min \{F_{xy}(t), F_{xSx}(t), F_{yTy}(t), \text{Max} \{F_{xTy}(t), F_{ySx}(t)\}\}$$

Thus

$$F_{SxTy}(d_\alpha(Sx, Ty)) > 1 - \alpha$$

this conflicts with the definition of d_α .

And the proof of the theorem is complete

THEOREM 3.6. *Let (X, \exists, Min) be a complete probabilistic locally convex space with an index set I . Let $S, T: X \rightarrow X$ be a pair of self-mappings. $f: I \rightarrow I$ is a mapping on I . Assume that.*

1) *For $\forall i \in I, \mathfrak{F} q_i: R_+ \rightarrow [0, 1]$ an increasing function, continuous from the right and:*

$$F_{Sx-Ty}^i(q_i(t) \cdot t) \geq F_{x-y}^{f(i)}(t) \quad \forall t > 0, x \neq y, x, y \in X$$

2) *There exists a point $x_0 \in X$ for which at least one of two following conditions is satisfied*

$$2a) \overline{\lim}_{t \rightarrow \infty} F_{Sx_0-x_0}^j(t) = 1 \text{ uniformly in } j \in \theta(i, f)$$

$$2b) \overline{\lim}_{t \rightarrow \infty} F_{Tx_0-x_0}^j(t) = 1 \text{ uniformly in } j \in \theta(i, f)$$

$$\text{where } \theta(i, f) = \{i, f(i), \dots, f^n(i), \dots\}$$

Then at least one of two mappings S, T has a fixed point.

Assume in addition that

$$3) S \cdot T = T \cdot S$$

4) *Each mapping has at most one fixed point.*

Then they have a unique common fixed point.

Proof. We construct a family of pseudo-metrics as follows

$$d_{\alpha,i}(x, y) = \text{Sup} \{t: F_{x-y}^i(t) \leq 1 - \alpha\} \quad \alpha \in (0, 1) \quad i \in I.$$

Our complete probabilistic locally convex space becomes a complete Hausdorff uniformizable space. We shall show all hypotheses in theorem 3.2 are satisfied.

Choose $q_{\alpha,i} = q_i \forall \alpha \in (0, 1)$ and $f(\alpha, i) = (\alpha, f(i))$

We now show that

$$d_{\alpha,i}(Sx, Ty) \leq q_{\alpha,i}(d_{\alpha,f(i)}(x, y))d_{\alpha,f(i)}(x, y) \\ \forall x \neq y, \forall \alpha \in (0, 1), i \in I.$$

Indeed if

$$d_{\alpha,i}(Sx, Ty) > q_{\alpha,i}(d_{\alpha,f(i)}(x, y))d_{\alpha,f(i)}(x, y)$$

for some

$$\alpha \in (0, 1), x \neq y \text{ and } i \in I.$$

We would have

There exists $t > d_{\alpha,f(i)}(x, y)$ such that

$$d_{\alpha,i}(Sx, Ty) > q_{\alpha,i}(t) \cdot t$$

(Because of continuity from the right of $q_{\alpha,i}(\cdot)$).

On the other hand F_{Sx-Ty}^i is increasing so that

$$F_{Sx-Ty}^i(d_{\alpha,i}(x, y)) \geq F_{Sx-Ty}^i(q_{\alpha,i}(t) \cdot t) \geq F_{x-y}^{f(i)}(t)$$

Since $t > d_{\alpha,f(i)}(x, y)$ we have $F_{x-y}^{f(i)}(yt) > 1 - \alpha$. Hence

$$F_{Sx-Ty}^i(d_{\alpha,i}(x, y)) > 1 - \alpha$$

a contradiction. \square

It remains to show that: There exists $x_0 \in x$ such that

$$\sup_{n \in \mathbb{N}} d_{\alpha,f^n(i)}(y, x_0) < +\infty \text{ for } y = Sx_0 \text{ or } y = Tx_0$$

For this it is sufficient to show that.

If

$$(A) \quad \overline{\lim}_{t \rightarrow \infty} F_{y-x}^j(t) = 1$$

uniformly in $j \in \theta(i, f)$

Then

$$(B) \quad \sup_{n \in \mathbb{N}} d_{\alpha,f^n(i)}(x_0, y) < +\infty \quad \forall \alpha \in (0, 1)$$

Indeed from (A) we have: for $\forall \alpha \in (0, 1)$, $\exists T_{\alpha,i} \in R_+$ such that

$$F_{y-x}^j(t) > 1 - \alpha, \quad \forall j \in \theta(i, f), \quad \forall t \geq T_{\alpha,i}$$

So

$$F_{y-x}^j(T_{\alpha,i}) > 1 - \alpha \quad \forall j \in \{i, f(i), \dots, f^n(i), \dots\}$$

This means

$$d_{\alpha,j}(y, x_0) < T_{\alpha,i} \quad \forall j \in \{i, f(i), \dots, f^n(i), \dots\}$$

Hence

$$\sup_{n \in \mathbb{N}} d_{\alpha,f^n(i)}(y, x_0) \leq T_{\alpha,i} < +\infty(B) \quad \forall \alpha \in (0, 1)$$

And the proof is complete.

REFERENCES

1. H. Sherwood, *Complete probabilistic metric spaces*, Zeitsch. Wahrs. Verw. Geb. Helf. 2 band 20 (1971), 117–128.
2. V. Istrăţescu, I. Săciun, *Fixed point theorems for contraction mappings on probabilistic metric spaces*, Rev. Roum. Math., XV, No 9 (1973), 1375–1379.
3. D. H. Tân, *On the contraction principle in uniformizable spaces*, Acta Viet. 5, No 2 (1980) (to appear).
4. D. H. Tân, D. T. Nhàn, *Common fixed points of two mappings of contractive type*, Acta Viet. 5, No 1 (1980) (to appear).
5. V. Istrăţescu, E. Roventă, *On fixed point theorems for mappings on probabilistic metric spaces*, Bull. Math. Roum., 19, No 2 (1975), 67–69.
6. I. A. Rus, *Fixed point theorems for multi-valued mappings in complete metric spaces*, Math. Japon, 20 (1975).
7. I. A. Rus, *On the method of successive approximation*, Rev. Math. Roum., 9 (1972), 1433–1437.
8. K. Iséki, *Multi-valued contraction mappings in complete metric spaces*, Math. Seminar Notes Kobe University, IX (1974).
9. S. Nadler, *Multi-valued contraction mappings*, Pacif. Jour. Math., 30 (1969), 475–488.
10. S. Reich, *Kanan's fixed point theorems*, Bolletine. U.M.F., 4 (1971), 1–11.
11. Boyd–Wong, *On nonlinear contractions*, Proc. Amer. Math. Soc., 20 (1969), 458–464.
12. O. Hadzic, *A fixed point theorem in probabilistic locally convex spaces*, Rev. Roum. Math., 23, 5 (1968); 735–744.
13. C. S. Wong, *Common fixed point of two mappings*, Pacif. Jour. Math. 48 (1973), 299–312.
14. A. Alesina, S. Massa, D. Roux, *Punti unici multifunzioni condition di tipe Boyd-Wong*, B.U.M.I. (1973), 29–34.

PERECHI DE TRANSFORMĂRI DE TIP CONTRACŢIE NELINIARE. PUNCTELE FIXE COMUNE

(Rezumat)

În lucrare se stabilesc teoreme metrice de punct fix comun pentru aplicații univoce, teoreme de punct fix pentru aplicații multivoce și teoreme de existență a punctelor fixe comune în spațiul probabilistic.

SUR CERTAINES ÉQUATIONS FONCTIONNELLES D'ORDRE SUPÉRIEUR

GH. OPRIS

Le présent article porte sur les équations fonctionnelles d'ordre supérieur définies sur des espaces linéaires.

Soient V et V_1 deux espaces linéaires sur le corp T . En ce qui suit on utilise une base de V par rapport à T notée par $B(T, V)$ et l'expression d'un élément $x \in V$ par cette base.

$$x = \sum_a x_a \cdot a; \quad a \in B(T, V); \quad x_a \in T. \quad (1)$$

1. Opérateurs et différences. Soit la fonction $H : V \rightarrow V_1$, définie par la relation

$$H^n(x) = \sum_{v^n} \prod_{j=1}^n x_{a_j} H(v^n); \quad v^n = (a_i)_1^n; \quad H : B^n(T, V) \rightarrow V_1 \quad (2)$$

Evidement les coefficients x_{a_j} sont ceux de la formule (1). Notons l'ensemble de ces fonctions par $\mathcal{H}_T^n(V, V_1)$ où \mathcal{H}_T^n .

DEFINITION 1. On appelle polynôme Hamel d'ordre n , la fonction

$$P^n = H^n + H^{n-1} + \dots + H^1 + H^0; \quad H^k \in \mathcal{H}_T^k; \quad k = 0, 1, \dots, n. \quad (3)$$

Notons l'ensemble des polynômes Hamel par \mathfrak{P}_T^n et le cas échéant, par $\mathfrak{P}_T^n(V, V_1)$. On remarque que l'ensemble \mathcal{H}_T^n est engendré par l'ensemble des applications $H : B^n \rightarrow V_1$ et l'ensemble \mathfrak{P}_T^n est déterminé par $\mathcal{H}_T^0 \times \mathcal{H}_T^1 \times \dots \times \mathcal{H}_T^n$.

DEFINITION 2. Soit une application $F : V \rightarrow V_1$. Appelons différence de F par rapport à $\alpha \in T$, l'opérateur

$$\Delta_y^\alpha F(x) = F(x + y) - \alpha \cdot F(x) \quad (4)$$

Appelons différence d'ordre k par rapport à la suite $\alpha_1, \alpha_2, \dots, \alpha^k$, l'opérateur défini par la formule récurrenente

$$\Delta_y^{\alpha_1 \alpha_2 \dots \alpha^k} F(x) = \Delta_y^{\alpha_k} (\Delta_y^{\alpha_1 \alpha_2 \dots \alpha^{k-1}} F(x)); \quad k = 2, 3, \dots \quad (5)$$

Si $\alpha = 1$ (l'unité de T), alors nous noterons habituellement $\Delta_y^\alpha F = \Delta_y^1 F$ et si $\alpha_1 = \alpha_2 = \dots = \alpha_k = 1$, nous noterons $\Delta_y^{\alpha_1 \dots \alpha^k} F = \Delta_y^k F$.

DEFINITION 3. On appelle fonction mixte d'ordre (k, p) , la fonction $H^{kp} : V^2 \rightarrow V_1$, dont les valeurs sont :

$$H^{kp}(x, y) = \sum_{v^k} \left(\prod_{j=1}^k x_{a_j} \right) \cdot H^p(v^k, y); \quad y \in V \quad (6)$$

$H^p(v^k, \cdot)$ est une fonction d'ordre p définie plus haut. Notons l'ensemble de ces fonctions par \mathfrak{X}_T^{kp} .

DEFINITION 4. On appelle polynôme Hamel mixte d'ordre (k, p) , l'application $P^{kp} : V^2 \rightarrow V_1$ définie par :

$$P^{kp} = \sum_{\substack{i \leq k \\ j \leq p}} H^{ij}; \quad H^{ij} \in \mathfrak{X}_T^{ij} \quad (7)$$

À la suite on va remarquer quelques propriétés des notions introduites.

PROPOSITION 1. Les fonctions d'ordre supérieur ont les propriétés suivantes :

$$\text{Si } \lambda_1, \lambda_2 \in T \text{ et } H_1^n, H_2^n \in \mathfrak{X}_T^n \Rightarrow \lambda_1 H_1^n + \lambda_2 H_2^n \in \mathfrak{X}_T^n \quad (8)$$

$$H^n(\lambda \cdot x) = \lambda^n \cdot H^n(x); \quad \forall \lambda \in T, \forall x \in V, \forall H^n \in \mathfrak{X}_T^n \quad (9)$$

$$H^{nm}(\lambda \cdot x, \lambda \cdot y) = \lambda^{n+m} H^{nm}(x, y), \quad \forall \lambda \in T, \forall x, y \in V, \forall H^{nm} \in \mathfrak{X}_T^{nm} \quad (10)$$

$$H^{nm}(x, x) \in \mathfrak{X}_T^{n+m} \quad (11)$$

$$H^n(x + y) \in \mathfrak{X}_T^{nn} \quad (12)$$

Démonstration. En suivant la définition on obtient facilement (8), (9), (10) et (11). Pour (12) on considère $y = \sum_a y_a \cdot a$ et par conséquence ;

$$H^n(x + y) = \sum_{v^n} \prod_{j=1}^n (x_{a_j} + y_{a_j}) \cdot H(v^n)$$

Les calculs faits nous amènent à l'expression :

$$\begin{aligned} H^n(x + y) &= \sum_{v^n} \prod_{j=1}^n x_{a_j} H(v^n) + \sum_{v^{n-1}} \prod_{j=1}^{n-1} x_{a_j} \left(\sum_{v^1} \prod_{j=1}^n y_{a_j} H(v^n) \right) + \dots + \\ &+ \sum_{v^k} x_{a_j} \prod_{j=1}^k \left(\sum_{v^{n-kj-k+1}} \prod_{j=1}^n y_{a_j} H(v^n) \right) + \dots + \sum_{v^n} \prod_{j=1}^n y_{a_j} H(v^n) \end{aligned}$$

On voit facilement que le terme d'ordre k est un $H^{k, n-k}(x, y)$ et alors,

$$H^n(x + y) = H^n(x) + \dots + H^{k, n-k}(x, y) + \dots + H^n(y) \quad (12')$$

Cette expression prouve que $H(x + y) \in \mathfrak{X}_T^{nn}$. On remarque encore que les termes d'ordre n en x et en y sont H^n .

PROPOSITION 2. Les polynômes Hamel d'ordre n ont les propriétés :

$$\Delta_y^1 P^n(x) \in \mathfrak{A}_T^{n-1, n} \quad (13)$$

$$\Delta_y^\alpha P^n(x) \in \mathfrak{A}_T^{n, n} \text{ si } \alpha \neq 1 \quad (14)$$

Démonstration. On remarque d'abord que Δ_y^α est additif et par conséquent on a,

$$\Delta_y^\alpha P^n(x) = \sum_{j=0}^n \Delta_y^\alpha H^j(x)$$

On observe encore que lorsqu'on utilise (12'), on obtient

$$\Delta_y^\alpha H^j(x) = (1 - \alpha)H^j(x) + H^{j-1, j}(x, y) + \dots + H^j(y).$$

On a donc, $\Delta_y^1 H^j(x) \in \mathfrak{A}_T^{j-1, j}$ et $\Delta_y^\alpha H^j(x) \in \mathfrak{A}_T^{j, j}$ si $\alpha \neq 1$

D'ici résulte (13) et (14).

PROPOSITION 3. L'opérateur $\Delta_y^{\alpha_1 \alpha_2 \dots \alpha_k}$ ne dépend pas de l'ordre des éléments de la suite $\alpha_1, \alpha_2, \dots, \alpha_k$.

Démonstration. Cela résulte de la symétrie de $\Delta_y^{\alpha\beta} F(x)' = \Delta_y^\alpha(F(x+y) - \beta F(x)) = F(x+y+y) - \beta F(x+y) - \alpha \cdot (F(x+y) - \beta F(x)) = F(x+2y) - (\alpha + \beta)F(x+y) + \alpha\beta F(x)$ par rapport à α et β .

COROLAIRE. La condition nécessaire et suffisante que

$$\Delta_y^{\alpha_1 \alpha_2 \dots \alpha_k} H^n(x) = 0_{V_1} \quad (15)$$

est que, au moins $n+1$ éléments de la suite $\alpha_1, \alpha_2, \dots, \alpha_k$ soient 1.

2. Equations d'ordre supérieur. Par le corollaire précédent nous voyons que toutes les fonctions de P_T^n sont des solutions de l'équation,

$$\forall x, y \in V \quad \Delta_y^{\alpha_1 \alpha_2 \dots \alpha_k} F(x) = 0_{V_1}; \quad n+1 \text{ éléments } \alpha_i = 1; F: V \rightarrow V_1 \quad (16)$$

Nous démontrerons que sur certaines conditions \mathfrak{A}_T^n représente l'ensemble de toutes les solutions. Supposons que T est un corps normé, donc on peut normer V et V_1 .

DEFINITION 5. La fonction $F: V \rightarrow V_1$ s'appelle n -continue, lorsque $\Delta_y^n F$ est continue $\forall y \in V$. La continuité habituelle, sera nommée 0-continuité.

DEFINITION 6. La fonction $F: V \rightarrow V_1$ s'appelle n -constante si $\Delta_y^n F(x)$ ne dépend pas de x .

Remarques.

- Lorsque F est n -continue, alors F est m -continue $\forall m > n$
- Lorsque F est n -constante, alors F est n -continue
- Lorsque F est n -constante, alors $\Delta_y^{n+1} F = 0, \forall y \in V$

En vue d'établir le résultat principal, on va donner d'abord quelques résultats préliminaires

LEMME 1. *Ont lieu les formules suivantes :*

$$S_n^m = \sum_{p=1}^n (-1)^p C_n^p p^m = \begin{cases} 0 & \text{pour } m < n \\ (-1)^n n! & \text{pour } m = n \\ (-1)^n \frac{n}{2} (n+1)! & \text{pour } m = n+1 \end{cases} \quad (17)$$

$$\sigma_n^j(p) = \sum_{s=1}^n (-1)^s C_n^s C_{(n-s)p}^j = \begin{cases} 0, & \text{pour } j < n; \forall p \in N \\ p^n; & \text{pour } j = n; \forall p \in N \end{cases} \quad (18)$$

Lorsque $j > (n-s)p$, on prend $C_{(n-s)p}^j = 0$

Démonstration. La formule (17) sera démontrée en utilisant la méthode inductive. Remarquons d'abord que pour $m = 1$ on a $\forall n \in N, n > 1$

$$S_n^1 = \sum_{p=1}^n (-1)^n C_n^p p = n \sum_{p=1}^n (-1)^p C_{n-1}^{p-1} = -n(1-1)^{n-1} = 0$$

À la suite on va établir la relation de récurrence.

$$S_n^{m+1} = -n \sum_{s=1}^m C_m^s S_{n-1}^s \quad (19)$$

Prenons

$$(1+j)^m = \sum_{s=0}^m C_m^s j^s$$

Multiplions par $(-1)^j C_{n-1}^j$ et faisons la somme de 1 à $n-1$

$$\sum_{j=1}^{n-1} (-1)^j C_{n-1}^j (1+j)^m = \sum_{j=1}^{n-1} (-1)^j C_{n-1}^j \sum_{s=0}^m C_m^s j^s$$

Dans la première somme on utilise $C_{n-1}^j = \frac{j+1}{n} C_n^{j+1}$ et prenant $j+1 = p$ on obtient

$$\begin{aligned} \sum_{j=1}^{n-1} (-1)^j C_{n-1}^j (1+j)^m &= \sum_{j=1}^{n-1} (-1)^j \frac{j+1}{n} C_n^{j+1} (1+j)^m = \\ &= \frac{1}{n} \sum_{p=2}^n (-1)^{p-1} C_n^p p^{m+1} = \frac{1}{n} \sum_{p=1}^n (-1)^{p-1} C_n^p p^{m+1} - \frac{1}{n} C_n^1 = -\frac{1}{n} S_n^{m+1} - 1 \end{aligned}$$

Le deuxième membre sera aussi arrangé convenablement

$$\begin{aligned} \sum_{j=1}^{n-1} (-1)^j C_{n-1}^j \sum_{s=0}^m C_m^s j^s &= \sum_{s=1}^m C_m^s \sum_{j=1}^{n-1} (-1)^j C_{n-1}^j j^s + \sum_{j=1}^{n-1} (-1)^j C_{n-1}^j = \\ &= \sum_{s=1}^m C_m^s S_{n-1}^s - 1 \end{aligned}$$

Lorsqu'on égalise les deux expressions, il résulte (19).

Maintenant supposons $S_{m-1}^n = 0 \quad \forall m < n - 1 \Leftrightarrow m + 1 < n$. Alors pour $s = 1, m$ on a $S_{n-1}^s = 0$ et de (19) il résulte $S_n^{m+1} = 0 \quad \forall m + 1 < n$. Pour $m + 1 = n \Leftrightarrow m = n - 1$ on obtient

$$S_n^n = -n \sum_{s=1}^{n-1} C_{n-1}^s S_{n-1}^s = -n S_{n-1}^{n-1}$$

D'ici résulte facilement $S_n^n = (-1)^n n!$. Enfin, pour $m = n$, il résulte de (19)

$$S_n^{n+1} = -n \sum_{s=1}^n C_n^s S_{n-1}^s = -n(S_{n-1}^n + n S_{n-1}^{n-1}) = (-1)^n n \cdot n! - n S_{n-1}^n$$

aussi une relation de récurrence pour S_n^{n+1} . Celle-ci nous conduira facilement à l'expression de S_n^{n+1} .

Pour démontrer (18) on va utiliser les différences de x^n . On remarque d'abord que $\Delta_{py}^n x^p = n! p^n y^n$ et que

$$\Delta_{py}^n x^n = \sum_{s=0}^n (-1)^s C_n^s (x + (n-s)py)^n$$

En utilisant la relation $f(x + k \cdot y) = \sum_{j=0}^k C_k^j \Delta_y^j f(x)$, on obtient

$$n! p^n y^n = \sum_{s=0}^n (-1)^s C_n^s \sum_{j=0}^{(n-s)p} C_{(n-s)p}^j \Delta_y^j x^n$$

Mais $\Delta_y^j x^n = 0$ pour $j > n$ et par conséquent

$$\begin{aligned} n! p^n y^n &= \sum_{s=0}^n (-1)^s C_n^s \sum_{j=0}^n C_{(n-s)p}^j \Delta_y^j x^n = \\ &= \sum_{j=0}^n \Delta_y^j x^n \sum_{s=0}^n C_n^s C_{(n-s)p}^j = \sum_{j=0}^n \Delta_y^j x^n \nabla_n^j(p) \end{aligned}$$

Calculons les deux différences. Pour la première, à la suite des calculs simples on obtient,

$$\Delta_u^n \psi_1(x, y) = \sum_{j=1}^{n-1} (-1)^{n-1-j} C_{n-1}^j \psi(x + j \cdot y, j \cdot u)$$

Mais puisque F est n -constante, on a $\psi(x + j \cdot y, j \cdot u) = \psi(x, j \cdot u) =$

$$\begin{aligned} &= j^n \cdot \psi(x, u) \text{ et } \Delta_u^n \psi_1(x, y) = \sum_{j=1}^{n-1} (-1)^{n-1-j} C_{n-1}^j j \cdot \psi(x, y) = \\ &= (-1)^{n-1} \psi(x, u) \sum_{j=1}^{n-1} (-1)^j C_{n-1}^j j^n = (-1)^{n-1} \psi(x, u) S_{n-1}^n = \\ &= (-1)^{n-1} (-1)^{n-1} \frac{n-1}{2} n! \psi(x, u) = \frac{n-1}{2} n! \psi(x, u) \end{aligned}$$

Calculons maintenant la deuxième différence.

$$\begin{aligned} \Delta_u^n \psi(\cdot, y) &= \Delta_u^n \left(\sum_{p=0}^n (-1)^p C_n^p F(x + (n-p) \cdot y) \right) = \\ &= \Delta_u^n \left(\sum_{j=0}^n (-1)^{n-j} C_n^j F(x + j \cdot y) \right) = \sum_{j=0}^n (-1)^{n-j} C_n^j \Delta_u^n F(x + j \cdot y) = \\ &= \sum_{j=1}^n (-1)^{n-j} C_n^j \sum_{s=0}^n (-1)^s C_n^s F(x + j \cdot y + (n-s)j \cdot u) = \\ &= \sum_{j=1}^n (-1)^{n-j} C_n^j \psi(x + j \cdot y, j \cdot u) = \sum_{j=1}^n (-1)^{n-j} C_n^j j^n \cdot \psi(x, u) = \\ &= (-1)^n S_n^n(x, u) = (-1)^n (-1)^n n! \psi(x, u) = n! \psi(x, u) \end{aligned}$$

En remplaçant les deux différences nous obtenons le résultat final

$$\Delta_u^n \varphi(\cdot, y) = \frac{n-1}{2} n! \psi(x, u) - \frac{n-1}{2} n! \psi(x, u) = 0$$

LEMME 4. Si $\Delta_y^{n+1} F(x) = 0$, et F est n -constante, alors l'équation

$$\Delta_y^n F(x) = \psi(x, y) \tag{2A}$$

a la solution

$$\bar{F}(x) = \frac{1}{n!} \varphi(x, x) \tag{2A}$$

Démonstration. Parce que F est n -constante on a $\psi(x, y) = \psi(0, y)$. Alors

$$\begin{aligned} \varphi(x, x) &= \psi_1(x, x) - \frac{n-1}{2} \psi(0, x). \text{ Calculons } \Delta_y^n \psi_1(x, x) = \\ \Delta_y^n &= \left[\sum_{p=0}^{n-1} (-1)^p C_{n-1}^p F((n-p)x) \right] = \Delta_y^n \left[\sum_{j=1}^n (-1)^{n-j} C_{n-1}^{j-1} F(jx) \right] = \\ &= \sum_{j=1}^n (-1)^{n-j} C_{n-1}^{j-1} \Delta_y^n F(jx) = \sum_{j=1}^n (-1)^{n-j} C_{n-1}^{j-1} \psi(jx, jy) = \\ &= \sum_{j=1}^n (-1)^{n-j} C_{n-1}^{j-1} j^n \psi(x, y) = (-1)^n \psi(x, y) \sum_{j=1}^n (-1)^j C_{n-1}^{j-1} j^n = \\ &= (-1)^n \psi(x, y) \sum_{j=1}^n (-1)^j \frac{j}{n} C_n^j j^n = \frac{(-1)^n}{n} \psi(x, y) \sum_{j=1}^n (-1)^j C_n^j j^{n+1} = \\ &= \frac{(-1)^n}{n} \psi(x, y) S_n^{n+1} = \frac{(-1)^n}{n} \psi(x, y) (-1)^n \frac{n}{2} (n+1)! = \frac{(n+1)!}{2} \psi(x, y) \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{Calculons aussi } \Delta_y^n \psi(0, x) &= \Delta_y^n \left[\sum_{j=1}^n (-1)^j C_n^j F((n-j)x) \right] = \\ &= \Delta_y^n \left[\sum_{p=0}^n (-1)^{n-p} C_n^p F(px) \right] = \sum_{p=1}^n (-1)^{n-p} C_n^p \Delta_y^n F(px) = \\ &= \sum_{p=1}^n (-1)^{n-p} C_n^p \psi(px, py) = \sum_{p=1}^n (-1)^{n-p} C_n^p p^n \psi(x, y) = \\ &= (-1)^n S_n^n \psi(x, y) = (-1)^n (-1)^n n! \psi(x, y) = n! \psi(x, y) \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{Alors } \Delta_y^n \varphi(x, x) &= \Delta_y^n \psi_1(x, x) - \frac{n-1}{2} \Delta_y^n \psi(0, x) = \\ &= \frac{(n+1)!}{2} \psi(x, y) - \frac{n-1}{2} n! \psi(x, y) = n! \psi(x, y) \end{aligned}$$

D'ici $\Delta_y^n \bar{F}(x) = \frac{1}{n!} \Delta_y^n \varphi(x, x) = \psi(x, y)$ et l'affirmation est démontrée.

PROPOSITION 4. *L'ensemble des solutions n -constantes de l'équation (16) est*

$$\mathfrak{R}_{T_q}^0 \cup \mathfrak{R}_{T_q}^1 \cup \dots \cup \mathfrak{R}_{T_q}^n \quad (25)$$

où T_q est le souscorps rationnel de T .

Démonstration. Notons l'ensemble des solution de (16) par $\mathfrak{S}^{\alpha_1, \alpha_2, \dots, \alpha_k}$ Remarquons d'abord que si $\alpha_k \neq 1$ alors $\mathfrak{S}^{\alpha_1, \dots, \alpha_{k-1}, \alpha_k} = \mathfrak{S}^{\alpha_1, \dots, \alpha_{k-1}}$ D'ici résulte que $\mathfrak{S}^{\alpha_1, \dots, \alpha_k} = \overbrace{F^{1, \dots, 1}}^{n+1 \text{ fois}} = F^{n+1}$ il est suffisant donc de résoudre l'équation

$$\Delta_y^{n+1} F(x) = 0_V, \tag{16'}$$

Cette équation est équivalente à

$$\Delta_y^n F(x) = \psi(x, y) \tag{16''}$$

Notons par F^{n+1} un élément de \mathfrak{S}^{n+1} . On voit facilement que

$$\mathfrak{S}^{n+1} = \{\bar{F} + F^n / F^n \in \mathfrak{S}^n \text{ et } \bar{F} \text{ est donnée de (24)}\} \tag{27}$$

La fonction φ vérifie l'équation

$$\varphi(x + 2y, y) - 2\varphi(x + y, y) + \varphi(x, y) = 0_V, \tag{26}$$

Alors on a [6]

$$\varphi(x, y) = \sum_a x_a H(a, y) + A(y); a \in B(T_q, V), x_a \in T_q \tag{28}$$

Les fonctions $H : B(T_q, V) \times V \rightarrow V_1; A : V \rightarrow V_1$ sont arbitraires. Parce que $\Delta_u^n \varphi(\cdot, y) = 0_{V_1}$, on a $\Delta_u^n H(a, y) = 0_{V_1}$ et $\Delta_u^n A(y) = 0_{V_1}$, donc $H(a, \cdot), A \in \mathfrak{S}^n$ Appliquons l'induction pour démontrer la proposition. Pour $n = 1$ elle est vérifiée [6] parce que l'équation est en ce cas équivalente à l'équation de Jensen Si \mathfrak{S}^n est un polynôme Hamel d'ordre inférieur ou égal à $n - 1$, alors conformément à (27) un élément de \mathfrak{S}^{n+1} est $F^n + \bar{F}$. Mais, $\bar{F}(x) = \frac{1}{n} \varphi(x, x) = \sum_a x_a H(a, x) + A(x)$. En tenant compte de (11) et que $H(a, \cdot) \in \mathfrak{S}^n$ on a que $\sum_a x_a H(a, x) = H^n(x)$. Par conséquence, $\bar{F}(x) = H^n(x) + A(x)$, donc un polynôme Hamel d'ordre n et la proposition est démontrée.

Considérons maintenant l'équation de T. Popoviciu

$$\sum_{j=0}^k a_j F(x + (k-j)y) = 0_V; a_0 = 1, a_1, \dots, a_k \in T; F : V \rightarrow V_1 \tag{29}$$

telle que l'équation caractéristique

$$r^k + a_1 r^{k-1} + \dots + a_k = 0 \tag{29'}$$

a juste $n + 1$ racines égales à 1.

PROPOSITION 5. Si T est un corps fermé (toute équation algébrique a les racines en T), alors l'ensemble des solutions n -constantes est (25).

Démonstration. On va démontrer l'équivalence de l'équation (29) avec une équation de la forme (16). En effet, si nous noterons,

$$S_0 = 1, S_1 = \sum_1^k \alpha_i, S_2 = \sum_{i \neq j}^k \alpha_i \alpha_j, \dots, S_k = \alpha_1 \alpha_2 \dots \alpha_k \quad (30)$$

l'équation (16) devient

$$\sum_{j=0}^k (-1)^j S_j F(x + (k-j)y) = 0_{V_1} \quad (16')$$

Donc :

— Pour toute équation (16) il existe une équation (29) avec $a_j = (-1)^j S_j$ dont l'équation caractéristique $\alpha^k - S_1 \alpha^{k-1} + \dots + (-1)^k S_k = 0$ a $n + 1$ racines $\alpha_i = 1$.

— Pour toute équation (29) il existe une équation (16) dont la suite des scalaires $\alpha_1, \alpha_2, \dots, \alpha_k$ est la solution du système (30). Ce système a une solution formée par des racines de l'équation „caractéristique” (29') qui appartient à T .

Remarque. Si le corps T n'est pas fermé, il existe des équations (29) qui n'ont pas de correspondantes (16).

3. *Applications.* Considérons l'équation (16) pour $f: C \rightarrow C$.

PROPOSITION 6. *La solution générale n-constante de l'équation (16) ou $f: C \rightarrow C$, est de forme :*

$$f^n(z) = \sum_{v^n} \prod_1^p \alpha_{a_j} \prod_{p+1}^n \beta_{a_j} f(v^n) + \sum_{v^{n-1}} \prod_1^p \alpha_{a_j} \prod_{p+1}^{n-1} \beta_{a_j} f(v^{n-1}) + \dots + f_0, \quad (31)$$

$$+ \dots + f_0, \text{ ou } z = x + iy, x = \sum_a \alpha_a a, y = \sum_a \beta_a a, \alpha_a \in Q, \beta_a \in Q$$

$$a \in B(Q, R), v^s = (a_1, a_2, \dots, a_p, a_{p+1} i, \dots, a_s i), f: B^p \times iB^{s-p} \rightarrow C, s = \overline{1, n}$$

tandis que la solution continue est

$$f^n(z) = \sum_{s=0}^n H^s(x, y) \text{ ou } H^s(x, y) = \sum_{\substack{p=0 \\ p+j=s}}^s A_{pj} x^p y^j, A_{pj} \in C \quad (32)$$

Démonstration. La forme (31) est une conséquence de la proposition 4 et des formules (2) et (3). Pour obtenir (32) on doit remarquer que dans la construction récursive de \mathfrak{F}_c^{n+1} avec la formule :

$$f^s(z) = \sum_a \alpha_a H^{s-1}(a, z) + \sum_a \beta_a H^{s-1}(ai, z) + f^{s-1}(z) \quad (33)$$

il faut que H^{s-1} et f^{s-1} soit continues. Alors [5] on a $H^{s-1}(a, z) = aH^{s-1}(1, z)$ et $H^{s-1}(ai, z) = aH^{s-1}(i, z) \forall a \in B(Q, R)$ et par conséquence

$$f^s(z) = xH^{s-1}(1, z) + yH^{s-1}(i, z) + f^{s-1}(z) \quad (33')$$

Cette expression de f sert à la construction de (32).

PROPOSITION 7. La solution générale n -constante de l'équation (29) avec $a_j \in C$ et $F: C \rightarrow C$ est de la forme (31), tandis que la solution continue est (32).

Démonstration. En utilisant les deux propositions précédentes, il est suffisant de remarquer que C est un corp fermé.

Remarque. Lorsqu'on considère les coefficients de l'équation (29) $a_j \in R$ et $f: R \rightarrow R$ on retrouve l'équation de T. Popoviciu [8] et son résultat contenu dans la proposition suivante :

PROPOSITION 8. La solution générale n -continue de l'équation de T. Popoviciu est de forme :

$$f^n(x) = \sum_{v^n} \prod_1^n \alpha_{n_j} f(v^n) + \sum_{v^{n-1}} \prod_1^{n-1} \alpha_{n_j} f(v^{n-1}) + \dots + f^0 \quad (34)$$

ou $v^s = (a_1, \dots, a_s) \in B^s(Q, R)$, $f: B^s \rightarrow R$, $\alpha_{a_i} \in Q$, $s = \overline{1, n}$ et la solution continue est le polynome n -ème degré.

Démonstration. On va montrer que si f est n -continue, il résulte que f est n -constante et puis la proposition est une conséquence aux propositions précédentes.

Si f est n -continue, alors $\psi(x, y) = \Delta_y^n f(x)$ est continue par rapport à x . Mais on a $\psi(x, py) = p^n \psi(x, y) \forall x, y \in R, \forall p \in Z$. En prenant $u = py$ on obtient $\psi(x, u) = p^n \psi\left(x, \frac{u}{p}\right)$ et puis $\psi\left(x, \frac{1}{p} u\right) = \left(\frac{1}{p}\right)^n \psi(x, u) \forall x, u \in R$ et $\forall p \in Z$. On peut dire alors que $\psi(x, ry) = r^n \psi(x, y) \forall x, y \in R$ et $\forall r \in Q$. Si f satisfait (16) alors ψ satisfait $\psi(x + ry, ry) = \psi(x, ry)$. On obtient alors $r^n \psi(x + ry, y) = r^n \psi(x, y) \forall x, y \in R, r \in Q$. Soit maintenant $x, y \neq 0, u \in R$; Il existe alors $\{r_n\} \rightarrow \frac{u}{y}$. On a donc, $\psi(x + r_n y, y) = \psi(x, y)$. On peut passer à la limite en obtenant $\psi(x + u, y) = \psi(x, y) \forall x, y, u \in R$ d'où résulte que ψ est constante par rapport à x , c'est-à-dire f est n -constante, ce qu'on devait montrer pour démontrer la proposition.

(Manuscript reçu le 2 octobre 1980)

BIBLIOGRAPHIE

1. Th. Angheluşă, Sur une équation fonctionnelle caractérisant les polynomes, *Mathematica*, 6 (1932), 1-7.
2. Th. Angheluşă, Intégration d'une classe d'équations linéaires aux différences finies, *Bull. Soc. Sci. Cluj*, 3 (1926), 5-10.

3. M. Ghermănescu, *Sur une classe d'équations fonctionnelles caractérisant des polynômes*, *Mathematica*, **19** (1943), 148–158.
4. M. Ghermănescu, *Asupra ecuației funcționale $Ef = \sum_{i=0}^p A_i f(x + h_i) = 0$* , *Com. Acad. R.P.R.*, **5** (1955), 499–502.
5. Gh. Opriș, *Sur certaines équations fonctionnelles*, *Mathematica*, **22(45)** (1980), 2., (en cours d'apparition).
6. Gh. Opriș, *Soluții discontinui ale unor ecuații funcționale* Teză de doctorat, Cluj-Napoca 1978.
7. T. Popoviciu, *Sur certaine équation fonctionnelle définissant des polynômes*, *Mathematica*, **10** (1934), 194–208.
8. T. Popoviciu, *Remarques sur la définition fonctionnelle d'un polynôme d'une variable réelle*, *Mathematica*, **12** (1936), 1–12.

ASUPRA UNOR ECUAȚII FUNCȚIONALE DE ORDIN SUPERIOR

(R e z u m a t)

Articolul studiază unele ecuații funcționale numite de mulți autori ca fiind de ordin superior.

Se introduc, în primul paragraf, funcții și polinoame Hamel de ordin superior prin formulele (2), (3), (6) și (7), precum și diferențe „strimbe” (5), în raport cu un șir de scalari. În continuare, prin propozițiile 1, 2 și 3, se studiază proprietățile acestor noțiuni. Printre acestea se remarcă aceea că polinoamele Hamel satisfac ecuația (16).

Cu ajutorul lemelor 1, 2, 3 și 4 se demonstrează propoziția 4, care dă soluțiile ecuației (16) în ipoteza că F este n -constantă.

Prin propoziția 5 se rezolvă în condiții generale ecuația (29), studiată de T. Popoviciu.

În încheierea articolului se rezolvă ecuațiile (16) și (29) pentru $f: C \rightarrow C$.

BOUNDARY LAYER GROWTH ON A SPINNING BODY

IOAN POP

1. Introduction. In recent years there has been a good deal of discussion of the boundary layer growth problem on a body. Thus Illingworth [3] has initiated the study of this problem for an axisymmetric body which is instantaneously given a constant velocity along its axis and a constant angular velocity about it in an incompressible viscous fluid of infinite extent. After the initiation by Illingworth have followed many papers for the same problem under a wide variety of boundary conditions. Mention may be made of the papers of Wadhwa [11], Durić [1], Pop [4–7], and Pop and Soundalgekar [8]. Several other papers have made useful contributions to this topic by using the method of matched inner and outer expansion. Thus following this technique Srivastava [10], Sozou [9] and Zapryanov [13] have considered the impulsively started spinning sphere problem for finite Reynolds numbers. In particular their analysis includes that of Illingworth as a special case, which is given in the limit of Reynolds number tends to infinity.

Recently Durić [2] has developed a method of the universalisation of the unsteady two dimensional incompressible boundary layer equations in the sense that neither equations nor boundary conditions depend on particular problem. In the present paper a study on the lines of Durić's method of the growth of the boundary layer on an axisymmetric body spinning about its axis is presented. The theory is applied to the sphere for which the time of separation is determined.

2. Equations of the problem. Using orthogonal curvilinear coordinates (x, y, z) , with x , measured along the surface of the body, y in the normal direction to the body and z on the direction of the arc of the transversal cross-section, the incompressible boundary layer equations which govern unsteady flow on a body of revolution spinning about its axis, which is parallel to the stream are

$$\begin{aligned} \frac{\partial^2 \psi}{\partial t \partial y} + \frac{1}{r} \frac{\partial \psi}{\partial y} \frac{\partial^2 \psi}{\partial x \partial y} - \frac{1}{r^2} \frac{dr}{dx} \left(\frac{\partial \psi}{\partial y} \right)^2 - \frac{1}{r} \frac{\partial \psi}{\partial x} \frac{\partial^2 \psi}{\partial y^2} - \omega^2 \frac{dr}{dx} = \\ = r \left(\frac{\partial U}{\partial t} + U \frac{\partial U}{\partial x} \right) + v \frac{\partial^2 \psi}{\partial y^2}, \end{aligned} \quad (1)$$

$$\frac{\partial w}{\partial t} + \frac{1}{r} \frac{\partial \psi}{\partial y} \frac{\partial w}{\partial x} - \frac{1}{r} \frac{\partial \psi}{\partial x} \frac{\partial w}{\partial y} + \frac{w}{r^2} \frac{dr}{dx} \frac{\partial \psi}{\partial y} = v \frac{\partial^2 w}{\partial y^2} \quad (2)$$

where $\psi(x, y, t)$ is the stream function, $w(x, y, t)$ is the velocity component in

the z direction, $U(x, t)$ is the main stream velocity, $r(x)$ is the radius of the transversal crosection and ν is the kinematic viscosity of the fluid. The boundary conditions of the problem are the following :

$$\begin{aligned}
 t \leq 0 : \quad & \frac{1}{r} \frac{\partial \psi}{\partial y} = U(x, t), \quad w = 0 \text{ everywhere,} \\
 t > 0 : \quad & \psi = \frac{\partial \psi}{\partial y} = 0, \quad w = r\omega(t) \text{ on } y = 0, \\
 & \frac{1}{r} \frac{\partial \psi}{\partial y} \rightarrow U(x, t), \quad w \rightarrow 0 \text{ as } y \rightarrow \infty.
 \end{aligned}
 \tag{3}$$

We will be interested in those cases where similarity solutions are possible, i.e.

$$U(x, t) = \Omega(t)V(x), \quad \omega(t) = \omega_0 \Omega(t)$$

where ω_0 is a constant. Next we make use of the momentum equation for a flat plate

$$\frac{dz_p}{dt} = 2R \tag{4}$$

where

$$\begin{aligned}
 R = \xi_p - \alpha_1, \quad \xi_p &= \left[\frac{\partial(u/\Omega)}{\partial(y/\delta_p)} \right]_{y=0}, \quad \alpha_1 = \frac{1}{\Omega} \frac{d\Omega}{dt} z_p \\
 z_p &= \frac{\delta_p^2}{\nu}, \quad \delta_p(t) = \int_0^\infty \left(1 - \frac{u}{U} \right) dy
 \end{aligned}$$

$\delta_p(t)$ being the displacement thickness for a flat plate.

Let us now consider the new variable $\eta = Ay/\delta_p$ where A is a norming constant, and the sets of parameters

$$\begin{aligned}
 \alpha_i &= \frac{1}{\Omega^i} \frac{d^i \Omega}{dt^i} z_p^i, \quad \beta_i = \Omega^i z_p^i V^{i-1} \frac{d^i V}{dx^i}, \\
 \gamma_i &= \frac{1}{\Omega^i} z_p^i \frac{V^i}{r} \frac{d^i r}{dx^i}, \quad i = 1, 2, \dots
 \end{aligned}
 \tag{5}$$

In view of (4) and (5) we have

$$\begin{aligned}
 \frac{\partial}{\partial t} &= \frac{1}{z_p} \sum_{i=1}^n \left(a_i \frac{\partial}{\partial \alpha_i} + b_i \frac{\partial}{\partial \beta_i} + c_i \frac{\partial}{\partial \gamma_i} \right) \\
 \frac{\partial}{\partial x} &= \frac{1}{\Omega V z_p} \sum_{i=1}^n \left(d_i \frac{\partial}{\partial \beta_i} + e_i \frac{\partial}{\partial \gamma_i} \right)
 \end{aligned}$$

where

$$\begin{aligned} a_i &= (-\alpha_1 + 2iR)\alpha_i + \alpha_{i+1}, & b_i &= (i\alpha_1 + 2iR)\beta_i, \\ c_i &= (i\alpha_1 + 2iR)\gamma_i, & d_i &= (i-1)\beta_1\beta_i + \beta_{i+1}, \\ e_i &= (i\beta_1 - \gamma_1)\gamma_i + \gamma_{i+1}. \end{aligned}$$

By putting

$$\begin{aligned} \psi(x, y, t) &= \frac{r\delta\rho}{A} \Omega VF(\eta, \alpha_i, \beta_i, \gamma_i) \\ w(s, y, t) &= \omega_0 r \Omega H(\eta, \alpha_i, \beta_i, \gamma_i) \end{aligned}$$

in equations (1), (2) and (3), it follows

$$\begin{aligned} & A^2 \frac{\partial^2 F}{\partial \eta^2} + R\eta \frac{\partial^2 F}{\partial \eta^2} + \beta_1 \left[1 - \left(\frac{\partial F}{\partial \eta} \right)^2 + F \frac{\partial^2 F}{\partial \eta^2} \right] + \\ & + \alpha_1 \left(1 - \frac{\partial F}{\partial \eta} \right) + \gamma_1 \left(F \frac{\partial^2 F}{\partial \eta^2} + \gamma H^2 \right) = \\ & = \sum_{i=1}^n d_i \left(\frac{\partial^2 F}{\partial \eta \partial \eta_i} \frac{\partial F}{\partial \eta} - \frac{\partial F}{\partial \beta_i} \frac{\partial F}{\partial \eta} \right) + c_i \left(\frac{\partial^2 F}{\partial \eta \partial \gamma_i} \frac{\partial F}{\partial \eta} - \frac{\partial F}{\partial \gamma_i} \frac{\partial^2 F}{\partial \eta^2} \right) + \quad (6) \\ & + \sum_{i=1}^n \left(a_i \frac{\partial^2 F}{\partial \alpha_i \partial \eta} + b_i \frac{\partial^2 F}{\partial \beta_i \partial \eta} + c_i \frac{\partial^2 F}{\partial \gamma_i \partial \eta} \right), \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} & A^2 \frac{\partial^2 H}{\partial \eta^2} + R\eta \frac{\partial H}{\partial \eta} + \beta_1 F \frac{\partial H}{\partial \eta} - \alpha_1 H + \gamma_1 \left(F \frac{\partial H}{\partial \eta} - 2H \frac{\partial F}{\partial \eta} \right) = \\ & = \sum_{i=1}^n \left[d_i \left(\frac{\partial H}{\partial \beta_i} \frac{\partial F}{\partial \eta} - \frac{\partial F}{\partial \beta_i} \frac{\partial H}{\partial \eta} \right) + e_i \left(\frac{\partial H}{\partial \gamma_i} \frac{\partial F}{\partial \eta} - \frac{\partial F}{\partial \gamma_i} \frac{\partial H}{\partial \eta} \right) \right] + \quad (7) \\ & + \sum_{i=1}^n \left(a_i \frac{\partial H}{\partial \alpha_i} + b_i \frac{\partial H}{\partial \beta_i} + c \frac{\partial H}{\partial \gamma_i} \right) \end{aligned}$$

where $\gamma = (\omega_0 r/V)^2$ is the spin parameter held constant for the sake of universalisation of these equations. The boundary conditions of the above equations are

$$t \leq 0: \quad \frac{\partial F}{\partial \eta} = 1, \quad H = 0 \quad \text{for all } \eta,$$

$$t > 0: \quad F = \frac{\partial F}{\partial \eta} = 0, \quad H = 1 \quad \text{at } \eta = 0,$$

$$\frac{\partial F}{\partial \eta} \rightarrow 1, \quad H \rightarrow 0 \quad \text{as } \eta \rightarrow \infty.$$

The equations (6) and (7) are universal equations of unsteady boundary layer on a spinning body. They do not contain values characteristics of some given particular problem. These equations can be integrated numerically by means of the electronic computer or analytically by writing the functions F and H as the series

$$\begin{aligned}
 F &= F_0(\eta, \alpha_i) + \beta_1 F_{01}(\eta, \alpha_i) + \gamma_1 F_{1a}(\eta, \alpha_i) + \\
 &+ \beta_1^2 F_{02}(\eta, \alpha_i) + \gamma_1^2 F_{1a}(\eta, \alpha_i) + \beta_1 \gamma_1 F_{12}(\eta, \alpha_i) + \dots \\
 H &= H_0(\eta, \alpha_i) + \beta_1 H_{01}(\eta, \alpha_i) + \gamma_1 H_{1a}(\eta, \alpha_i) + \\
 &+ \beta_1^2 H_{02}(\eta, \alpha_i) + \gamma_1^2 H_{1a}(\eta, \alpha_i) + \beta_1 \gamma_1 H_{12}(\eta, \alpha_i) + \dots
 \end{aligned}$$

where each F_i and H_i may be expanded as a series of α_i according to the expressions

$$\begin{aligned}
 F_0 &= f_{0,0}(\eta) + \alpha_1 f_{0,1}(\eta) + \alpha_1^2 f_{0,11}(\eta) + \alpha_2 f_{0,2}(\eta) + \dots \\
 F_{01} &= f_{01,0}(\eta) + \alpha_1 f_{01,1}(\eta) + \alpha_1^2 f_{01,11}(\eta) + \dots \\
 F_{1a} &= f_{1a,0}(\eta) + \alpha_1 f_{1a,1}(\eta) + \alpha_1^2 f_{1a,11}(\eta) + \dots \tag{8} \\
 H_0 &= h_{0,0}(\eta) + \alpha_1 h_{0,1}(\eta) + \alpha_1^2 h_{0,11}(\eta) + \dots \\
 H_{01} &= h_{01,0}(\eta) + \alpha_1 h_{01,1}(\eta) + \alpha_1^2 h_{01,11}(\eta) + \dots \\
 H_{1a} &= h_{1a,0}(\eta) + \alpha_1 h_{1a,1}(\eta) + \alpha_1^2 h_{1a,11}(\eta) + \dots
 \end{aligned}$$

A suitable form of the function $R(\alpha_i)$ is the same as that of the function $F_0(\eta, \alpha_i)$ namely

$$R = R_0 + \alpha_1 R_1 + \alpha_1^2 R_{11} + \alpha_2 R_2 + \dots \tag{9}$$

where R_i are constants.

The functions f_i and h_i are found to satisfy

$$\begin{aligned}
 D_0(f'_{0,0}) &= 0 \\
 D_1(f'_{0,1}) &= -\frac{1}{A^2} (R_1 \eta f''_{0,0} - f'_{0,0} + 1) \\
 D_2(f'_{0,11}) &= -\frac{1}{A^2} (R_1 \eta f''_{0,1} + R_{11} \eta f''_{0,0} - 2R_1 f'_{0,1}) \\
 &\dots \quad \dots \quad \dots \quad \dots \\
 D_1(f'_{01,0}) &= -\frac{1}{A^2} (1 - f'^2_{0,0} + f_{0,0} f''_{0,0}) \\
 D_2(f'_{01,1}) &= \frac{1}{A^2} [2(R_1 + 1) f'_{01,1} - R_1 \eta f''_{01,0} + 2f'_{0,0} f'_{0,1} - f_{0,0} f''_{0,1} - f''_{0,0} f_{0,1}] \tag{10}
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 D_1(f'_{1a,0}) &= -\frac{1}{A^2} (f_{0,0} f''_{0,0} + \sigma h_{0,0}^2) \\
 D_2(f'_{1a,1}) &= -\frac{1}{A^2} [R_1 \eta f'_{1a,0} - 2(R_1 + 1) f'_{1a,0} + f_{0,0} f''_{0,1} + f'_{0,1} f_{0,1} + 2\sigma h_{0,0} h_{0,1}]; \\
 &\dots \quad \dots \quad \dots \quad \dots \quad \dots \quad \dots \\
 D_0(h_{0,0}) &= 0 \\
 D_1(h_{0,1}) &= -\frac{1}{A^2} (R_1 \eta h'_{0,0} - h_{0,0}) \\
 D_2(h_{0,11}) &= \frac{1}{A^2} (2R_1 h_{0,1} - R_{11} \eta h'_{0,0} - R_1 \eta h'_{0,1}) \\
 &\dots \quad \dots \quad \dots \quad \dots \quad \dots \\
 D_1(h_{01,0}) &= -\frac{1}{A^2} f_{0,0} h'_{0,0} \\
 D_2(h_{01,1}) &= \frac{1}{A^2} [2(R_1 + 1) h_{01,0} - R_1 \eta h'_{01,0} - h'_{0,0} f_{0,1} - f_{0,0} h'_{0,1}] \quad (11) \\
 &\dots \quad \dots \quad \dots \quad \dots \\
 D_1(h_{1a,0}) &= \frac{1}{A^2} (2h_{0,0} f'_{0,0} - f_{0,0} h'_{0,0}) \\
 D_2(h_{1a,1}) &= \frac{1}{A^2} [2(R_1 + 1) h_{1a,0} - R_1 \eta h'_{1a,0} + 2h_{0,0} f'_{0,1} - f_{0,0} h'_{0,1} + 2h_{0,1} f'_{0,0} - h'_{0,0} f_{0,1} \\
 &\dots \quad \dots \quad \dots \quad \dots \quad \dots \quad \dots \quad \dots
 \end{aligned}$$

where the primes denote differentiation with respect to η and for convenient we have defined the operator

$$D_i = \frac{d^2}{d\eta^2} + \frac{R_0}{A^2} \eta \frac{d}{d\eta} - 2 \frac{R_0}{A^2} i.$$

The boundary conditions of (10) and (11) are

$$\begin{aligned}
 f_{0,0}(0) = f'_{0,0}(0) = 0, \quad h_{0,0}(0) = 1, \quad f'_{0,0}(\infty), \quad h_{0,0}(\infty) &\rightarrow 0, \\
 f_{0,1}(0) = f'_{0,1}(0) = h_{0,1}(0) = f_{01,0}(0) = f'_{01,0}(0) = h_{01,0}(0) &= \\
 = f_{1a,0}(0) = f'_{1a,0}(0) = h_{1a,0}(0) = \dots = 0, \\
 f'_{0,1}(\infty), \quad h_{0,1}(\infty), \quad h'_{01,0}(\infty), \quad f'_{1a,0}(\infty), \quad h_{1a,0}(\infty), \dots &\rightarrow 0.
 \end{aligned}$$

From the equation

$$R = A \left(\frac{\partial^2 F_0}{\partial \eta^2} \right) = -\alpha_1$$

taking into account (8) and (9) we have

$$R_0 = A f''_{0,0}(0), \quad R_1 = A f''_{0,1}(0) - 1, \quad R_{11} = A f''_{0,11}(0), \dots$$

A further condition used in the subsequent analysis is

$$\frac{R_0}{A^2} = 2. \tag{14}$$

This is obtained requiring that the ordinary differential equations (10) and (11) become of parabolic type. Consequently the equations (10) and (11) subject to (12) can be solved in a straightforward manner in terms of Gauss error function (see Watson [12]), giving

$$\begin{aligned} f_{0,0}(\eta) &= \eta + g_{1/2}(\eta) - \frac{1}{\sqrt{\pi}} \\ f'_{0,1}(\eta) &= \frac{1}{A^2} \left[\frac{1}{4} g_0(\eta) + \frac{R_1}{16} g_{-1}(\eta) - g_1(\eta) \right] \\ f'_{0,11}(\eta) &= \frac{1}{A^2} \left[\frac{1}{24} (R_{11} - \frac{R_1}{4A^2} - \frac{R_1^2}{2}) g_{-1}(\eta) - \frac{R_1^2}{512} g_{-2}(\eta) \right] \\ f'_{01,0}(\eta) &= \frac{1}{2A^2} \left[g_0(\eta) - \left(3 + \frac{4}{3\pi} \right) g_1(\eta) - \frac{1}{3\sqrt{\pi}} g_{-1/2}(\eta) + \right. \\ &\quad \left. + \frac{1}{8} g_{-1}(\eta) + g_{1/2}^2(\eta) - g^0(\eta)g_1(\eta) \right] \\ f'_{1a,0}(\eta) &= \left(\frac{\pi}{2} + \frac{4}{3} + 2\sigma \right) g_1(\eta) + \frac{\pi}{16} g_{-1}(\eta) - \frac{\pi}{6\sqrt{\pi}} g_{-1/2}(\eta) - \\ &\quad - \frac{\pi}{2} g_0(\eta)g_1(\eta) - \frac{\pi}{2} \sigma g_{1/2}^2(\eta); \end{aligned} \tag{15}$$

... ..

$$\begin{aligned} h_{0,0}(\eta) &= g^0(\eta) \\ h_{0,1}(\eta) &= \frac{1}{A^2} \left[g_1(\eta) - \frac{1}{4} g^0(\eta) - \frac{R_1}{16} g_{-1}(\eta) \right] \\ h_{01,0}(\eta) &= \frac{1}{A^2} \left[- \left(\frac{1}{2} + \frac{4}{3\pi} \right) g_1(\eta) - \frac{1}{16} g_{-1}(\eta) + \right. \\ &\quad \left. + \frac{1}{2} g_0(\eta)g_1(\eta) + \frac{1}{6\sqrt{\pi}} g_{-1/2}(\eta) \right] \\ h_{1a,0}(\eta) &= \frac{1}{A^2} \left[\left(\frac{3}{2} + \frac{8}{3\pi} \right) g_1(\eta) - \frac{1}{16} g_{-1}(\eta) + \frac{1}{6\sqrt{\pi}} g_{-1/2}(\eta) - \right. \\ &\quad \left. - \frac{1}{2} g_0(\eta) + \frac{1}{2} g_0(\eta)g_1(\eta) - g_{1/2}^2(\eta) \right] \end{aligned} \tag{16}$$

Now from (13)–(16) we obtain

$$A = \frac{1}{\sqrt{\pi}}, \quad R_0 = \frac{2}{\pi}, \quad R_1 = -\frac{2}{3}, \quad R_{11} = \frac{\pi}{72}.$$

By considering the parameter α_1 sufficiently small from equation (4) it follows

$$z_p(t) = \frac{4}{\pi} \Omega^{-4/3} \int_0^t \Omega^{4/3} dt.$$

As is known the separation flow from the wall occurs when $(\partial u / \partial y)_{y=0}$ becomes zero. This gives the equation

$$f''_{0,0}(0) + \alpha_1 f''_{0,1}(0) + \beta_1 f''_{01,0}(0) + \gamma_1 f''_{1a,0}(0) = 0 \tag{17}$$

where

$$f''_{0,0}(0) = \frac{2}{\sqrt{\pi}}, \quad f''_{0,1}(0) = \frac{\sqrt{\pi}}{3}, \quad f''_{01,0}(0) = \frac{\sqrt{\pi}}{2} \left(1 + \frac{4}{3\pi} \right)$$

$$f''_{1a,0}(0) = \frac{1}{\sqrt{\pi}} \left[\frac{\pi}{2} - \frac{1}{3} + (\pi - 2)\sigma \right].$$

3. Application. Let the sphere of radius a put into spiral motion by an impulsively jerk (fig. 1). Then we have

$$r(x) = a \sin \frac{x}{a}, \quad V(x) = \frac{3}{2} U \sin \frac{x}{a}, \quad \Omega(t) = 1$$

and hence

$$z_p = \frac{4}{\pi} t, \quad \alpha_1 = \frac{1}{\Omega} \frac{d\Omega}{dt} z_p = 0, \quad \beta_1 = \Omega z_p \frac{dV}{dx} = \frac{6}{\pi a} t U_\infty \cos \frac{x}{a},$$

$$\gamma_1 = \Omega z_p \frac{V}{r} \frac{dr}{dx} = \frac{6}{\pi a} t U_\infty \cos \frac{x}{a}, \quad \sigma = \frac{4}{9} \bar{\sigma}$$

where $\bar{\sigma} = (\omega_0 a / U_\infty)^2$. If we take into account that the separation corresponds to having $\cos \frac{x}{a} = -1$, i.e. the last stagnation point, the times t_s at which separation occurs using (17) is given by

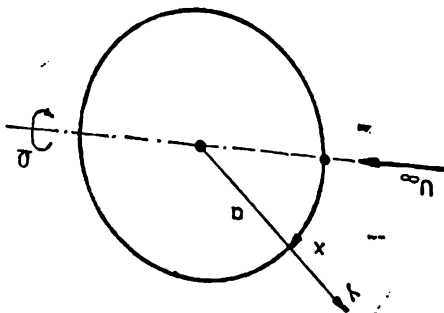

Fig. 1.

$$t_s = \frac{1}{9\pi - 6 + 4(\pi - 2)\bar{\sigma}} = \frac{1}{2,3636 + 0,4845\bar{\sigma}} \tag{18}$$

which coincides with that of Illingworth [3].

In the case of a uniform accelerated motion of the same sphere we have

$$\Omega(t) = t, \quad z_p = \frac{12}{7\pi} t, \quad \alpha_1 = \frac{12}{7\pi}$$

$$\beta_1 = \gamma_1 = \frac{18}{7\pi a} l^2 U_\infty \cos \frac{\pi}{a}$$

and the separation time is

$$\bar{t}_s^2 = \frac{9}{9\pi - 6 + 4(\pi - 2)\bar{\sigma}} = \frac{1}{0,78769 + 0,16136\bar{\sigma}} \quad (19)$$

which agrees with that of Wadhwa [10].

Some numerical values of the time t_s at which separation takes place, calculated from (18) and (19), are listed in the accompanying table. It is noted that the time of earliest separation decreases with the increase in the angular velocity.

Table 1

Some values of t_s calculated from (18) and (19)

$\bar{\sigma}$	$t_s^{\text{imp.}}$	$t_s^{\text{accel.}}$
0	0.4231	1,1267
1	0.3511	1.0264
5	0.2089	0.7260
10	0.1387	0.6453
100	0.0197	0.2431

(Received October 25, 1980)

REFERENCES

1. Durić, M., Publ. Inst. Math. (Beograd), **5(19)** (1965), 45.
2. Durić, M., Publ. Inst. Math. (Beograd), **9(23)** (1969), 123.
3. Illingworth, C. R., Phil. Mag., (7), **45** (1954), 1.
4. Pop, I., J. Sci. Engng. Res., **11** (1967), 5.
5. Pop, I., Magn. Ghidrodinamika (In russian), No. 4 (1969), 39. (translated Magnetohydrodynamics, **5(1972)**, 25).
6. Pop, I., Publ. Inst. Math. (Beograd), **10(24)** (1970), 147.
7. Pop, I., Annali Mat. Pura Appl., **90** (1971), 251.
8. Pop, I. and Soundalgekar, V. M., Inzyn. Chemiczna (Poland), **7** (1977), 733.
9. Sozou, C., J., Inst. Maths. Appl., **7** (1971), 251.
10. Srivastava, U. N., Bull. Math. Soc. Sci. Math. R. S. Roumanie, **13** (1969), 97.
11. Wadhwa, Y. D., Phil. Mag., (8), **3** (1958), 152.
12. Watson, E. J., Proc. Roy. Soc. London, **A 231** (1955), 104.
13. Zapryanov, Z., Z. angew. Mat. Meh., **57** (1977), 41.

CREȘTEREA STRATULUI LIMITĂ PE UN CORP ÎN MIȘCARE DE SPIN (R e z u m a t)

Se studiază formarea stratului limită pe un corp axial-simetric în mișcare de spin (translație și rotație în jurul aceleiași axe). Prima dată se universalizează ecuațiile stratului limită, în sensul că atât ecuațiile cât și condițiile la limită nu depind de condițiile unei probleme particulare. Astfel universalizarea este realizată transformând seturile de parametri, care exprimă influența timpului și a condițiilor la limită, în variabile independente. În continuare se caută soluția ecuațiilor obținută în forma dezvoltărilor în serie după diferiți parametri. Rezultatele găsite sunt aplicate la cazul unei sfere, calculându-se timpul de separare al stratului limită de suprafața ei. Evaluările stabilite coincid pe deplin cu cele găsite de alți autori, pe alte căi.

EXTENSION OF COLLINEATIONS DEFINED ON SUBSETS
OF A PAPPIAN PROJECTIVE PLANE CONTAINING A CONIC

B. ORBÁN

1. Introduction. A series of papers deals with the extension to the entire projective plane of a collineation defined on certain subset of the plane [1], [2], [4], [5], [6], [7]. In [6] F. Rado has proved the following theorem: Let \mathfrak{A} , \mathfrak{A}' be the point sets of two Desarguesian projective planes and \mathcal{C} a subset of \mathfrak{A} containing three non-concurrent lines and a point non-incident with them; then every collineation $\Phi: \mathcal{C} \rightarrow \mathfrak{A}'$ can be extended to a collineation defined on the whole plane \mathfrak{A}' . This result was generalized by the author in the sense that the set \mathcal{C} is supposed to contain only certain sets of points lying on three lines and one point more [4], [5].

The purpose of the present paper is to generalize the above theorem of F. Rado in an other direction. Using a method of functional equation, we shall extend collineations defined on sets containing a conic, a line and a point not belonging to them.

2. Theorem. *Let \mathfrak{A} and \mathfrak{A}' be the point-sets of two Pappian projective planes over fields K and K' having characteristics different from 2) and let $\mathcal{C} \subset \mathfrak{A}$ contain all the points of a non-degenerate conic Γ , all the points of a line l and a point $A \notin \Gamma \cup l$. If A is not the pole of the line l with respect to Γ and $\Gamma \cap l \neq \emptyset$, then for every injective collineation $\Phi: \mathcal{C} \rightarrow \mathfrak{A}'$ with $\Phi(\Gamma) = \Gamma'$, where Γ' is a non degenerate conic, there exists a unique collineation $f: \mathfrak{A} \rightarrow \mathfrak{A}'$ such that $f|_{\mathcal{C}} = \Phi$.*

Proof. Since $\Gamma \cap l \neq \emptyset$, we have to distinguish only two cases: 1° the line l is a tangent to Γ , 2° l and Γ have two common points.

Case 1°. Let X be the points of contact of the line l with Γ and let Y be the second point in which the line AX intersects the conic Γ . Denote by O the point of intersection of l with the tangent to Γ in the point Y . Choose a point $E \in \Gamma \setminus \{X, Y\}$.

Consider in the plane \mathfrak{A} a projective coordinate system assigning to the point O, X, Y, E $(0, 0, 1), (1, 0, 0), (0, 1, 0), (1, 1, 1)$ respectively. A point $M \in l \setminus \{X\}$ has coordinates of the form $(\lambda, 0, 1)$, $\lambda \in K$. The point $N(x_1, x_2, x_3)$ lies on Γ if and only if $x_1 x_2 = x_3^2$, thus $N \in \Gamma \setminus \{X\}$ is described by $(t^2, 1, t)$, $t \in K$.

We choose in the plane \mathfrak{A}' a projective coordinate system in such a way that the points $X' := \Phi(X)$, $Y' := \Phi(Y)$, $O' := \Phi(O)$, $E' := \Phi(E)$ get the same coordinates as X, Y, O, E . Then the coordinates of the points $\Phi(M)$ will be $[\psi_1(\lambda), 0, 1]$, where $\psi_1: K \rightarrow K'$ is a certain map. It follows from the hypothesis of the theorem that the tangents at X and Y to the conic $\Gamma' = \Phi(\Gamma)$ coincide with the lines $\Phi(l)$ and $O'Y'$; thus the image $\Phi(N)$ of the

point $N \in \Gamma \setminus \{X\}$ will have coordinates $[\psi^2(t), 1, \psi(t)]$, where $\psi : K \rightarrow K'$. Since $(0, 0, 1) \xrightarrow{\Phi} (0, 0, 1)$ and $(1, 0, 0) \xrightarrow{\Phi} (1, 0, 0)$, we have

$$\psi_1(0) = \psi(0) = 0. \tag{1}$$

The collineation Φ takes the point $YE \cap OX$ in $Y'E' \cap O'X'$, hence $(1, 0, 1) \xrightarrow{\Phi} (1, 0, 1)$ and

$$\psi_1(1) = 1. \tag{2}$$

From $E' \in \Phi(\Gamma)$ we deduce

$$\psi(1) = 1. \tag{3}$$

Let $N(t^2, 1, t), N_1(t'^2, 1, t')$ two distinct points on $\Gamma \setminus \{X\}$ and let $M(\lambda, 0, 1) \in l \setminus \{X\}$. The points N, N_1 and M are collinear if and only if

$$\lambda = t + t' \tag{4}$$

The collinearity of N, N_1, M implies the collinearity of $\Phi(N), \Phi(N_1), \Phi(M)$ hence (4) implies

$$\psi_1(\lambda) = \psi(t) + \psi(t'). \tag{5}$$

Setting $t' = 0$ in (5), we get by (1) and (4) :

$$\psi_1 = \psi, \tag{6}$$

and therefore (5) becomes

$$\psi(t + t') = \psi(t) + \psi(t'), \quad \forall t, t' \in K. \tag{7}$$

We have $A(a, 1, 0)$ with $a \in K \setminus \{0\}$. The points $N(t^2, 1, t), N_1(t'^2, 1, t')$ and A are collinear if and only if $t't' + a = 0$. This equality implies $\psi(t)\psi(t') + a' = 0$, where $(a', 1, 0)$ are coordinates of $\Phi(A)$, $a' \in K' \setminus \{0\}$. We get for $t \in K \setminus \{0\}$

$$\psi(t)\psi\left(-\frac{a}{t}\right) = -a'. \tag{8}$$

It follows from (1) and (7) that $\psi(-t) = -\psi(t)$, hence we have by (8) and (3) $a' = \psi(a)$ and

$$\psi\left(\frac{a}{t}\right) = \frac{\psi(a)}{\psi(t)}. \tag{9}$$

Put in (9) $t = \frac{a}{x-1} - \frac{a}{x}, x \neq 0, 1$ and consider (7) and (9) to write successively :

$$\begin{aligned} \psi[x(x-1)] &= \psi(a)\{\psi[a(x-1)^{-1} - ax^{-1}]\}^{-1} = \psi(a)\{\psi[a(x-1)^{-1}] - \psi[ax^{-1}]\}^{-1} \\ &= \{[\psi(x) - 1]^{-1} - [\psi(x)]^{-1}\}^{-1} = \psi(x)[\psi(x-1)]. \end{aligned}$$

Hence, by (7),

$$\psi(x^2) = \psi^2(x), \quad \forall x \in K. \tag{10}$$

In view of (10) and (7) we can write for any $x, y \in K$:

$$\begin{aligned}\psi[(x+y)^2] &= \psi(x^2 + 2xy + y^2) = \psi(x^2) + 2\psi(xy) + \psi(y^2) = \\ &= [\psi(x+y)]^2 = [\psi(x) + \psi(y)]^2 = \psi^2(x) + 2\psi(x)\psi(y) + \psi^2(y),\end{aligned}$$

yielding for all $x, y \in K$

$$\psi(xy) = \psi(x)\psi(y). \quad (11)$$

Case 2°. Let X, Y be the common points of l and Γ and O the pole of the line l with respect to Γ . Since $A \neq O$, at least one of the lines XA, YA has a second point of intersection with Γ , say $\{E\} = XA \cap \Gamma$, $E \neq X, Y$. Choose a projective coordinate system in \mathfrak{E} such that O, X, Y, E receive coordinates $(0, 0, 1), (1, 0, 0), (0, 1, 0), (1, 1, 1)$ respectively. Then $(1, \lambda, 0)$, $\lambda \in K$ represents a point $M \in l \setminus \{Y\}$, and $(1, t^2, t)$ a point $N \in \Gamma \setminus \{Y\}$ (the equation of Γ being $x_1x_2 = x_3^2$). Denote the coordinates of A by $(a, 1, 1)$, $a \in K \setminus \{1\}$.

The line $l' = \Phi(l)$ intersects the conic Γ' in $X' = \Phi(X)$ and $Y' = \Phi(Y)$. Let O' be the pole of l' with respect to Γ' and let N_1, N_2, N_3, N_4 be points on Γ such that $N_1N_2 \cap N_3N_4 = \{O\}$. Then two diagonal points M_1 and M_2 of the complete quadrangle $N_1N_2N_3N_4$ lie on l , while the third is the point O . Since the map Φ is a collineation on $\Gamma \cup l$, the quadrangle $N_1'N_2'N_3'N_4'$ ($N_i' = \Phi(N_i)$, $i = 1, \dots, 4$) will have two diagonal points, $\Phi(M_1)$ and $\Phi(M_2)$ on l' and the third is the pole of l' with respect to Γ' , i.e. O' . Thus we have

LEMMA 1. *If $N_1, N_2 \in \Gamma$ and O, N_1, N_2 are collinear, then the points $O', \Phi(N_1), \Phi(N_2)$ are collinear.*

LEMMA 2. *If the points $M_1, M_2 \in l$ are conjugate with respect to Γ , then the points $\Phi(M_1), \Phi(M_2) \in l'$ are conjugate with respect to Γ' .*

Let $A' := \Phi(A)$ and $E' := \Phi(E)$. Choose a coordinate system in \mathfrak{E}' such that the points O', X', Y', E' receive the same coordinates as the points O, X, Y, E have in \mathfrak{E} . Then the coordinates of $\Phi(M)$, $\Phi(N)$ writes $(1, \psi_1(\lambda), 0)$, $(1, \psi^2(t), \psi(t))$ respectively, with $\psi_1, \psi: K \rightarrow K'$.

From $X(1, 0, 0) \xrightarrow{\Phi} X'(1, 0, 0)$ and $E(1, 1, 1) \xrightarrow{\Phi} E'(1, 1, 1)$ it follows that

$$\psi_1(0) = \psi(0) = 0 \quad (12)$$

and

$$\psi(1) = 1. \quad (13)$$

If $E_1 := OE \cap l$, $E_1' := O'E' \cap l'$, we have by lemma 1:

$E_1(1, 1, 0) \xrightarrow{\Phi} E_1'(1, 1, 0)$ and

$$\psi_1(1) = 1. \quad (14)$$

By lemma 2, $(1, -1, 0) \xrightarrow{\Phi} (1, -1, 0)$, hence

$$\psi_1(-1) = -1 \quad (15)$$

The points $N(1, t^2, t)$, $N_1(1, t'^2, t') \in \Gamma \setminus \{Y\}$ and $M(1, \lambda, 0) \in l \setminus \{Y\}$ a collinear if and only if $\lambda = tt'$. Since Φ is a collineation

$$\lambda = tt' \Rightarrow \psi_1(\lambda) = \psi(t)\psi(t'),$$

i.e.

$$\psi_1(tt') = \psi(t)\psi(t'), \quad \forall t, t' \in K. \quad (11)$$

For $t' = 1$ we get by (13)

$$\psi_1(t) = \psi(t), \quad \forall t \in K, \quad (17)$$

hence

$$\psi(tt') = \psi(t)\psi(t'), \quad \forall t, t' \in K. \quad (18)$$

Set in (18) $t' = t^{-1}$, then $t' = -1$, we obtain by (14), (15) and (17)

$$\psi(t^{-1}) = [\psi(t)]^{-1}, \quad \forall t, t' \in K \setminus \{0\}, \quad (19)$$

$$\psi(-t) = -\psi(t), \quad \forall t, t' \in K. \quad (20)$$

The points A and $A' = \Phi(A)$ have $(a, 1, 1)$ and $(a', 1, 1)$ as coordinates, where $a \in K \setminus \{1\}$, $a' \in K \setminus \{1\}$. The points $A(a, 1, 1)$, $N(1, t^2, t)$, $N'(1, t'^2, t')$, $t \neq t'$, are collinear if and only if

$$t + t' - att' - 1 = 0. \quad (21)$$

Relation (21) implies the collinearity of $\Phi(A)$, $\Phi(N)$, $\Phi(N')$, hence (21) implies $\psi(t) + \psi(t') - a'\psi(t)\psi(t') - 1 = 0$. Thus we have

$$\psi\left(\frac{t-1}{at-1}\right) = \frac{\psi(t)-1}{a'\psi(t)-1}, \quad \forall t \in K \setminus \left\{\frac{1}{a}\right\}. \quad (22)$$

The line AY also intersects the conic Γ in the point $\left(1, \frac{1}{a^2}, \frac{1}{a}\right)$, which is taken by Φ in the second intersection point of $A'Y'$ with Γ' , i.e. in $\left(1, \frac{1}{a'^2}, \frac{1}{a'}\right) = \left(1, \psi\left(\frac{1}{a^2}\right), \psi\left(\frac{1}{a}\right)\right)$. Using (19) we get $a' = \psi(a)$, hence by (22)

$$\psi[(t-1)(at-1)^{-1}] = [\psi(t)-1][\psi(a)\psi(t)-1]^{-1}, \quad \forall t \in K \setminus \{a^{-1}\} \quad (23)$$

$$\begin{aligned} & \text{Setting } t = a(x-1)(ax-1)^{-1} \text{ in (23) we can write by (19) and (23)} \\ & \psi\{[a(x-1)(ax-1)^{-1}-1][a^2(x-1)(ax-1)^{-1}-1]^{-1}\} = \psi(a+1-ax)^{-1} = \\ & = [\psi(a+1-ax)]^{-1} = \psi[a(x-1)(ax-1)^{-1}-1]\{\psi(a)\psi[a(x-1)(ax-1)^{-1}-1]\}^{-1} = \\ & = \{\psi(a)[\psi(x)-1][\psi(a)\psi(x)-1]^{-1}-1\}\{\psi^2(a)[\psi(x)-1][\psi(a)\psi(x)-1]^{-1}-1\}^{-1} = \\ & = [\psi(a)+1-\psi(a)\psi(x)]^{-1}, \end{aligned}$$

hence

$$\psi(a+1-ax) = \psi(a)+1-\psi(a)\psi(x) \quad (24)$$

which, in view of (18), can be written as

$$\psi(-x + 1 + a^{-1}) = -\psi(x) + 1 + [\psi(a)]^{-1}, \quad (25)$$

yielding $\psi(1 + a^{-1}) = 1 + [\psi(a)]^{-1}$. Set $x = -(1 + a^{-1})y$ in (25) to deduce

$$\psi(y + 1) = \psi(y) + 1, \quad \forall y \in K. \quad (26)$$

Using (18), (19) and (26) we get for all $x \in K$ and all $y \in K \setminus \{0\}$

$$\begin{aligned} \psi(x + y) &= \psi[y(xy^{-1} + 1)] = \psi(y)\psi(xy^{-1} + 1) = \\ &= \psi(y)\{\psi(x)[\psi(y)]^{-1} + 1\} = \psi(x) + \psi(y), \end{aligned}$$

hence

$$\psi(x + y) = \psi(x) + \psi(y), \quad \forall x, y \in K. \quad (27)$$

Thus in both cases 1° and 2° we have shown that the map $\psi: K \rightarrow K'$, induced by the collineation $\Phi: \mathcal{C} \rightarrow \mathfrak{E}'$ has the following properties: $\psi(x + y) = \psi(x) + \psi(y)$ and $\psi(xy) = \psi(x)\psi(y)$, $\forall x, y \in K$.

Then the map $f: \mathfrak{E} \rightarrow \mathfrak{E}'$, defined by

$$K(x_1, x_2, x_3) \rightarrow K'[\psi(x_1), \psi(x_2), \psi(x_3)]$$

is a collineation of \mathfrak{E} into \mathfrak{E}' and clearly $f|_{\mathcal{C}} = \Phi$.

The collineation $f: \mathfrak{E} \rightarrow \mathfrak{E}'$, with $f|_{\mathcal{C}} = \Phi$, is unique, because we can draw through any point $P \in \mathfrak{E} \setminus \Gamma$ two distinct lines each intersecting in two distinct points. Thus the proof is complete.

(Received October 29, 1980)

REFERENCES

1. A c z é l, J., *Collineation on Three and Four Lines of Projective Planes over Fields*, *Mathematica (Cluj)*, **8** (31) (1966), 7–13.
2. A c z é l, J., B e n z, W., *Kollineationen auf Drei und Vierecken in der Desargueschen projektiven Ebene und Äquivalenz der Dreiecksnomogramme und der Dreigewebe von Loops mit der Isotopie-Isomorphie-Eigenschaft*, *Aequationes Math.*, **3** (1969), 86–92.
3. H u a, L. K., *On the automorphisms of a fields*, *Proc. Mat. Acad. Sci. U.S.A.*, **35** (1949), 380–389.
4. O r b á n, B., *Extension of Collineations Defined on Certain Sets of a Desarguesian Projective Plane*, *Aequationes Math.*, **6** (1971), 59–65.
5. O r b á n, B., *Prelungirea colinițiilor definite pe o parte a spațiului proiectiv*, Cluj, Doctoral thesis, 1970.
6. R a d ó, F., *Behandlung von Fragen über Kollineationen mit Functionalgleichungsmethoden*, *Aequationes Math.*, **2** (1969), 358.
7. R a d ó, F., *Extension of collineations defined on subsets of a translation plane*, *Journal of Geometry*, **1** (1971), 1–17.

PRELUNGIREA COLINIȚIILOR DEFINITE PE O SUBMULTIME A UNUI PLAN PROIECTIV PAPPUSIAN CARE CONȚINE O CONICĂ

(R e z u m a t)

În lucrare se arată că orice coliniție definită pe o parte a unui plan proiectiv pappusian care conține o conică Γ , o dreaptă $d(d \cap \Gamma \neq \emptyset)$ și un punct O (diferit de polul lui d în raport cu Γ) se poate extinde într-un mod unic pe întregul plan.

CRONICĂ

Participări în manifestări științifice din țară
 SESIUNEA DE COMUNICĂRI A UNIVERSITĂȚII „BABEȘ-BOLYAI”, din 24–25 octombrie 1980.

Secția I. ALGEBRĂ, GEOMETRIE ȘI TEORIA FUNCȚIILOR

Lect. dr. D. Borșan, *Asupra topologiilor induse de g -2-metrică*

Lect. dr. N. Both, *Părți decisive*

Lect. dr. G. Călugăreanu, *Despre subgrupuri înalte*

Asist. R. Covaci, *Proietori și subgrupuri acoperitoare*

Stud. an. IV M. Deaconescu, *Teoreme de punct fix pentru automorfisme de grupuri*

Lect. dr. P. Eughîș, *Asupra T-recurenței unor conexiuni de tip Vrânceanu*

Lect. dr. V. Groze, *Despre planele de translație*

Conf. dr. I. Maurer, *Centrul și subgrupul comutator*

Lect. C. Mocanu, *Asupra unor operatori de mediere*

Prof. dr. P. T. Mocanu, *Subordonări diferențiale de tip Briot–Bouquet*

Absoiv. T. Moncea, *Condiții de univalență pentru unele clase de funcții analitice definite prin formule de structură*

Stud. an. V. N. Mușuroia, *Proprietăți de subordonare ale unor operatori integrali*

Asist. C. Némethi, *Despre unele spații local convexe*

Lect. dr. B. Orban, *Coliniții definite pe varietăți algebrice*

Conf. dr. I. Purdea, *Relații de toleranță parțiale*

Prof. dr. F. Radó, *Structura aproape inelelor distributive*

Stud. an. IV I. A. Rusan, *Geometria hiperbolică pe baza unui manuscris al lui T. Mihăilescu*

Asist. G. Sălăgean, *Metoda funcțiilor admisibile pentru operatori*

Stud. an. IV. J. Sándor, *Despre zerourile polinoamelor exponențiale*

Lect. dr. M. Schechter, *Reprezentarea lui Tarshi pentru operatori de cuasi-închidere*

Stud. an. IV. J. Szabó, *Despre o clasă de sextice biraționale*

Conf. dr. M. Țarină, *Proprietăți globale ale spațiilor V_n recurente*

Lect. dr. A. Vasîu, *Caracterizarea grupală a unei clase de plane afine Hjelmslev și Barbilian*

Conf. dr. E. Virág, *Complement normal în grupuri finite*

Lect. H. Wiesler, *Despre unele clase de funcții univalente*

Secția II. ANALIZA ȘI TEORIA OPTIMIZĂRII

Stud. an. V. D. Andrica, *O problemă la limită singulară pentru ecuații diferențiale nelinare*

Conf. dr. M. Balázs, lect. G. Goldner, *Metode bilaterale pentru rezolvarea unor ecuații operatoriale*

Lect. dr. W. Breckner, *Proprietăți ale aplicațiilor s -convexe*

Absoiv. G. Cristescu, *Conuri în spații de convexitate*

Stud. an. V A. Dădu, *O metodă de accelerare a convergenței scriurilor trigonometrice*

Cerc. șt. A. Diaconu, *Aplicarea unor metode iterative combinate la rezolvarea problemelor pol-lacate relativ la ecuațiile diferențiale nelinare*

Asist. D. Duca, *Criterii liniare de optim în programarea neliniară în domeniul complex*

Cerc. șt. C. Iancu, *O aplicație a funcțiilor histospline bicuarterice*

Stud. an. IV. P. Jebeleanu, *Divergența densă a procedeelelor de interpolare în complex*

Conf. dr. I. Kolumbán, *Asupra funcțiilor preconvexe*

Asist. L. Lupșa, *Asupra mulțimii punctelor esențial eficiente*

Absoiv. T. Mărcuț, *Unele proprietăți ale mulțimilor convexe în raport cu o normă*

Stud. an. IV D. Marinescu, *Familii de funcții convexe local Lipschitziene*

Prof. dr. I. Marușciac, *Asupra unei clase de probleme de programare geometrică*

Prof. dr. I. Muntean, *Spectrele operatorilor generalizați ai lui Cesàre*

Stud. an. IV. R. Munteanu, *Un algoritm pentru rezolvarea jocurilor bimatriceale*

Cerc. șt. pr. dr. C. Mustața, *O problemă de aproximare pentru funcții Hölder*

Cerc. șt. pr. dr. A. B. Nemeth, *Operatori neliniari care transformă un con*

Cerc. șt. pr. dr. I. Păvăloiu, *Asupra metodei lui Šteffensen*

Stud. an. IV. O. Pop, *Funcții g -convexe*

Prof. dr. doc. E. Popoviciu, *Contribuții la teoria convexității*

Absoiv. R. Precup, *Spații de convexitate*

Cerc. șt. pr. dr. D. Ripianu, *Intervale de interpolare pentru ecuații diferențiale*

Cerc. șt. I. Șerb, *Proiecții metrice în spații normale*

Secția III. ECUAȚII DIFERENȚIALE, MECANICĂ ȘI ASTRONOMIE

Cerc. șt. D. Brădeanu, *Asupra metodei elementului finit cu spline*

Conf. dr. P. Brădeanu, *Metode variaționale în mecanica fluidelor vâscoase*

Cerc. șt. D. Chiș, *Contribuția și rolul momentului unghiular la evoluția sistemelor binare strânse*

Prof. dr. doc. GH. Chiș, cerc. șt. P. Mureșan, *Elemente astronomice în sanctuarul din Sarmizegetusa*

Stud. an. IV S. Crivineanu, *Rezolvarea sistemelor de ecuații liniare folosind numere alatoare*

Prof. emerit dr. doc. D. V. Ionescu, *O clasă de formule de cuadratură cu gradul de exactitate 3 oricare ar fi numărul n de noduri echidistante*

Prof. dr. C. Kalik, *Asupra unor probleme neliniare*

Lect. dr. G. Micula, *Noi metode spline de rezolvare aproximativă a ecuațiilor diferențiale*

Cerc. șt. V. Mîoc, cerc. șt. E. Radu, *Influența atracției lunare asupra mișcării unui satelit artificial al Pământului*

Doctorand M. Oprinescu, *Calculul stratului limită incompresibil termic pentru placa plană*

Prof. dr. A. Pál, cerc. șt. dr. T. Oproiu, *Determinarea orbitelor cuasi-circulare ale sateliților artificiali ai Pământului, folosind observații optice*

Prof. dr. A. Pál, dr. L. Burs, *Mișcarea satelitului artificial al Pământului în prezența atmosferei netaționare*

Lect. dr. P. Pavel, *Asupra unei legături posibile între unele formule de derivare numerică și diferențele divizate*

Lect. dr. T. Petrilă, *Existența și unicitatea soluției ecuațiilor fluidelor subsonice*

Lect. dr. I. M. Pop, *Probleme plane în teoria stratului limită netaționar*

Prof. dr. I. A. Rus, *Teoreme de existență pentru sisteme de ecuații*

Conf. dr. E. Schechter, *Stabilitatea unei scheme neliniare cu diferențe*

Lect. dr. I. Stan, *Stratul limită de difuzie la scurgerea cu gradienții de tensiune superficială*

Conf. dr. P. Szilágyi, *Probleme neliniare la limită în domenii nemărginite*

Cerc. șt. pr. dr. I. Todoran, *Contribuții la studiul seriilor dinamice. Aplicații la determinarea perioadelor stelelor variabile*

Asist. D. Triș, *Rezolvarea numerică a unor probleme la limită pentru ecuații diferențiale de tipul $x = q(x, x, t)$ cu ajutorul metodei de alternativă*

Conf. dr. A. Turcu, *Asupra unei probleme de stabilizare a mișcării*

Lect. dr. V. Ureche, *Modele pentru interpretarea curbelor de lumină ale sistemelor binare strânse*

Secția IV. CALCUL NUMERIC ȘI INFORMATICĂ

Stud. an. IV. O. Agratini, *Studiu probabilistic al unor operatori liniari pozitivi de aproximare*

Asist. P. Blaga, *Un nou tip de formule de cuadratură optimale*

Asist. F. Boian, *Asupra păstrării bibliotecilor de subprograme*

Asist. F. Boian, lect. dr. M. Frențiu, *Asupra unui compilator MARØD conversațional*

Stud. an. IV V. Cioban, *Considerații privind programarea structurală*

Conf. dr. GH. Coman, *Complexitatea formulelor de cuadratură*

Asist. D. Dumitrescu, *Asupra sistemelor nuanțiale (fuzzy)*

Stud. an. IV I. Fabian, *Studiu comparativ al metodelor de rezolvare a sistemelor algebrice liniare*

Stud. an. IV. O. Ghiran, *Simulator MIX*

Prof. dr. S. Groze, *Rezolvarea ecuațiilor în spații abstracte*

Asist. Z. Kása, *Asupra alocării dinamice a memoriei calculatoarelor numerice*

Stud. an. IV. H. Kocsis, *Evaluarea expresiilor aritmetice cu mai multe procesoare*

Ing. N. Lușă, *Controlul execuției fazelor lucrărilor la FELIX C-256*

Conf. dr. G. Moldovan, *Considerații asupra unui model pentru baze de date*

Analist progr. G. Mureșan, *Realizarea unei baze de date conținând informațiile despre studenții din Universitate, utilizând SGBD SOCRATE*

Stud. an. IV. E. Markovics, *Un program de depanare pas-cu-pas a unui program*

Lect. dr. E. Oancea, conf. dr. M. Rădulescu, *Aspecte calitative ale unei curbe de ajustare*

Asist. D. Oprean, *Analiza economico-financiară pe baza bilanțului contabil*

Progr. I. Parpucea, *Structuri de date în limbajul PASCAL CONCURRENT*

Progr. P. Pop, *Modele pentru ordonarea producției*

Conf. dr. M. Rădulescu, conf. dr. B. Stugren, *Un model de dezvoltare al speciilor*

Stud. an. IV. M. Stancu, *Evaluarea preciziei aproximării funcțiilor cu ajutorul unui operator de tip Bernstein*

Prof. dr. D. D. Stancu, *Proprietăți de aproximare ale unui operator liniar de tip spline*

Stud. an. III. R. Trimbițaș, *Proprietăți topologice ale limbajelor*

Lect. C. Tarția, *Asupra unui proces de pulsare în grafe signate*

Stud. an. IV. V. Tulbure, *Recunoașterea formelor — un algoritm fuzzy*

Asist. A. Țoca, *Proprietăți ale aplicațiilor automate*

Asist. L. Țâmbulea, *Organizarea optimă a datelor folosind drumuri în grafe*

Stud. an. III. E. Varodi, *Asupra complexității algoritmilor de aproximare a zerourilor unei funcții*

LABORATORUL DE CERCETĂRI
INTERDISCIPLINARE

Matem. M. Albu, *Asupra unei probleme de alocare a resurselor*

Prof. dr. doc. I. Băciu, conf. dr. O. Aramă, *Asupra unui sistem de ecuații diferențiale care intervine în studiul homeostaziei oxigenului*

Asist. D. Dumitrescu, *Sisteme nuanțate în științele sociale.*

Lect. dr. E. Dragoș, *Conceptul de funcție în lingvistică*

Conf. dr. M. Ionescu, *Procesul de învățămînt — un mod particular de comunicare interculturală*

Cerc. șt. C. Jalobeanu, *Sisteme de memorare regăsite a informațiilor imprecise pentru identificarea spectrelor de masă*

Cerc. șt. pr. dr. M. Jalobeanu, *Implementarea programelor nedeterministe*

Conf. dr. E. Kiss, *Structura informațională a flexiunii verbale*

Prof. dr. C. Mare, *Tratarea interdisciplinară a creației științifice*

Lect. P. Măruță, stud. an. IV R. Rosiț, *Modelarea statistică a efectelor economice ale situației forței de muncă la I.I.S. Carbochim*

Lect. dr. E. Oancea, *Indicatori informaționali în probleme de clasificare*

Dr. doc. P. Pitea, *Considerațiuni asupra anchetei delphi privind perspectivele de exploatare științifică a unei stațiuni balneare*

Prof. dr. doc. E. Popoviciu, *Asupra unor aplicații ale analizei matematice*

Conf. dr. M. Rădulescu, conf. dr. B. Stăgăren, *Un model de dezvoltare a speciilor*

Dr. V. Soran, prof. D. Moigrădeș, dr. M. Iordan, *O ipoteză sistemică asupra originii și evoluției limbajului uman*

Prof. dr. E. Stoicovici, cerc. șt. pr. dr. J. Winkler, muzeograf M. Blăjan, *Procesul de fierare în așezarea romană de la Medeu*

C. Țăranu, *Un exemplu de tratare fuzzy a unei probleme care nu a fost tratată cu mijloace matematice clasice*

Prof. dr. I. Ujvári *Informația geografică*

In cel de al XXVI-lea an (1981) *Studia Universitatis Babeş-Bolyai* apare în specialitățile:

matematică (4 fascicule)
fizică (2 fascicule)
chimie (2 fascicule)
geologie-geografie (2 fascicule)
biologie (2 fascicule)
filozofie (2 fascicule)
științe economice (2 fascicule)
științe juridice (2 fascicule)
istorie (2 fascicule)
filologie (2 fascicule)

На XXVI году издания (1981) *Studia Universitatis Babeş-Bolyai*, выходит по следующим специальностям:

математика (4 выпуска)
физика (2 выпуска)
химия (2 выпуска)
геология-география (2 выпуска)
биология (2 выпуска)
философия (2 выпуска)
экономические науки (2 выпуска)
юридические науки (2 выпуска)
история (2 выпуска)
филология (2 выпуска)

Dans sa XXVI-e année (1981) *Studia Universitatis Babeş-Bolyai* paraît dans les spécialités:

mathématiques (4 fascicules)
physique (2 fascicules)
chimie (2 fascicules)
géologie-géographie (2 fascicules)
biologie (2 fascicules)
philosophie (2 fascicules)
sciences économiques (2 fascicules)
sciences juridiques (2 fascicules)
histoire (2 fascicules)
philologie (2 fascicules)

43 875

Abonamentele se fac la oficiile poștale, prin factorii poștali și prin difuzorii de presă, iar pentru străinătate prin ILEXIM, Departamentul export-import presă, P. O. Box 136-137, telex 11226, București, str. 13 Decembrie nr. 3.

Lei